

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEn: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

Hurbilpen deskriptiboa zentsuetako
datuen ustiaketa bidez

Iñaki Iurrebaso Biteri

SOZIOLINGUISTIKA
KLUSTERRA



Argitaratzailea: Soziolinguistika Klusterra
Martin Ugalde Kultura Parkea, 2014o Andoain

Egilea: Iñaki Iurrebaso Biteri (Soziolinguistika Klusterra)

Koordinatzailea: Olatz Altuna Zumeta (Soziolinguistika Klusterra)

Creative Commons: BY, NC 

Diseinua: BLANCO (blanco@blanco-sg.com)

ISBN: 978-84-943708-1-6

Andoain, 2015



AURKIBIDEA

1. UDA LERRI EUSKALDUNAK EAEN, 2011: EGOERAREN ARGAZKIA ETA TESTUINGURUAN KOKATZEA	5
1.1. Udalerrri euskaldunen operatibizatzea: euskararen indizeak %70eko balioa gainditzen duenean	5
1.2. Udalerrri euskaldunak EAEn, 2011. Urtean: 126 udalerrri, 2.548 Km ² , 335.729 Biztanle, 235.019 Euskaldun	5
1.3. EAeko 126 udalerrri euskaldun horietatik 56 UEMAko kide dira eta gainerako 68ak ez	7
1.4. EAeko udalerrri euskaldunen oinarritzko ezaugarritze demografikoa: herri txikiak dira gehienak	8
1.5. EAeko udalerrri euskaldunen joera demografiko orokorra hazkunde apalekoa izan da 1981-2011 bitartean	10
1.6. Udalerrri euskaldunen ezaugarritze soziolinguistikoa, 2011	11
1.6.1. Hizkuntza-gaitasuna	11
1.6.2. Lehen hizkuntza	12
1.6.3. Hitzunen hizkuntza-bilakaera	13
1.6.4. Etxean darabilten hizkuntza	14
1.7. Atalaren ondorioak labur	15
2. UDALERRI EUSKALDUNEN BILAKAERA EGOKI DESKRIBATZEKO TXOSTEN HONETAN JARRAITUKO DUGUN IKERKETA-PLANA LAU URRATSETAN (METODOZKO PARENTESI BAT).....	16
3. HIZKUNTZA-GAITASUNAREN BILAKAERA EAeko HERRIALDE, ESKUALDE ETA UDALERRIETAN	18
3.1. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera EAEn, herrialdez herrialde eta eskualdez eskualde	18
3.2. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera, udalerrri	25
3.3. Atalaren ondorioak labur	29
4. EAeko UDALERRI EUSKALDUNEN (ETA GAINERAKOEN) BILAKAERA, 1981-2011.....	30
4.1. Azterketarako bi multzo: udalerrri euskaldunak eta gainerakoak.....	30
4.2. Biztanle kopurua eta euskaldun kopurua udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1981-2011 bilakaera.....	30
4.3. Hizkuntza-gaitasuna udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1981-2011 bilakaera	31
4.4. Lehen hizkuntza udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1986-2011 bilakaera	32
4.5. Etxeko hizkuntza udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1991-2011 bilakaera	33
4.6. Atalaren ondorioak labur	34
5. UDALERRI MULTZOEN BILAKAERA, JATORRIZKO EUSKALDUN-DENTSITATEAREN ARABERA	35
5.1. Udalerrri multzoak, duela 30 urteko euskaldunen dentsitatearen arabera, hizkuntzen egoera sozialean gertatu diren aldaketa-joerak atzeman nahian.....	35
5.2. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera jatorrizko dentsitate multzoetan, 1981-2011	35
5.3. Lehen hizkuntzaren bilakaera jatorrizko dentsitate multzoetan, 1986-2011	37
5.4. Etxeko hizkuntzaren bilakaera jatorrizko dentsitate multzoetan, 1991-2011	39
5.5. Atalaren ondorioak labur	41

6.	HABITAT SOZIOLOGIKOEN BILAKAERA EAEN, 1981-2011.....	42
6.1.	Multzoz mugikorrak habitaten bilakaera aztertzeko.....	42
6.2.	Habitaten bilakaerari buruzko datuak era zehatua antolatze- lehenengo ahalegina taula erraldoi batzuen bidez.....	42
6.3.	Euskararen habitaten bilakaera zenbakitan, 1981-2011.....	43
6.4.	Udalerriak multzoz nola aldatu diren azken 30 urteotan.....	45
6.5.	Aurreko ariketa bera, erabileraren bilakaeran oinarrituta.....	46
6.6.	Atalaren ondorioak labur.....	47
7.	ONDORIOAK.....	49
7.1.	EAEko udalerririk euskaldunak, 2011.....	49
7.2.	Aztertutako adierazleak arabera, euskarak atzera egin du udalerririk euskaldunetan azken bi hamarkadotan, gainerako udalerririk ez bezala.....	50
7.3.	Udalerririk euskaldunen barruan ere alde handiak daude: oro har, udalerririk euskaldunenetan izan dira galerarik handienak.....	50
7.4.	Hamarkadakako irakurketa bat: euskararen atzerakako joera geroz eta indartsuago udalerririk euskaldunetan.....	51
7.5.	Habitaten bilakaera: muturreko habitatak agortzen.....	52
7.6.	Azken hitzak udalerririk euskaldunen garrantziari buruz.....	52
8.	ERANSKINAK.....	54
E1.	Taula. Hizkuntza-gaitasuna, herrialdeka, eskualdeka eta udalerririk. EAE, 2011.....	54
E2.	Taula. Udalerririk euskaldunak eta gainerakoak: udalerririk, kilometro koadroak, biztanleak eta horietan bizi diren euskaldunak. EAE, eskualdez eskualde, 2011.....	58
E3.	Taula. Euskaldunak hiztun guztiekiko osatzen duten ehunekoa, lehen hizkuntza euskara izan dutenen ehunekoa eta etxean nagusirik euskara erabiltzen dutenen ehunekoa EAEn, herrialdeka, eskualdeka eta udalerririk, 1981-2011.....	60
E4.	Taula. Biztanleria udalerririk euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011.....	66
E5.	Taula. Euskaldunak udalerririk euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011.....	66
E6.	Taula. Hizkuntza-gaitasuna udalerririk euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011.....	66
E7.	Taula. Lehen hizkuntza udalerririk euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011.....	67
E8.	Taula. Etxeko hizkuntza udalerririk euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011.....	67
E9.	Taula. Hizkuntza gaitasunaren bilakaera, udalerririk 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1981-2011.....	68
E10.	Taula. Lehen hizkuntzaren bilakaera, udalerririk 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1986-2011.....	69
E11.	Taula. Etxeko hizkuntzaren bilakaera, udalerririk 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1991-2011.....	70
E12.	Taula. Udalerririk multzokatze aldakorra, euskaldunen %aren arabera. Araba, 1981-2011.....	71
E13.	Taula. Udalerririk multzokatze aldakorra, euskaldunen %aren arabera. Bizkaia, 1981-2011.....	73
E14.	Taula. Udalerririk multzokatze aldakorra, euskaldunen %aren arabera. Gipuzkoa, 1981-2011.....	75
E15.	Taula. Udalerririk multzokatze aldakorra, euskaldunen %aren arabera. EAE, 1981-2011.....	77

1.

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN, 2011: EGOERAREN ARGAZKIA ETA TESTUINGURUAN KOKATZEA

1.1. Udalerrri euskaldunen operatibizatzea: euskararen indizeak %70eko balioa gainditzen duenean

Udalerrri Euskaldunen Mankomunitateak (UEMAk) eskaturik, EAEko udalerrri euskaldunen egoera eta bilakaera deskribatzea da txosten honen xede nagusia. Oraingoz ez da posible azterketa hau bera Nafarroa Garaiko datuekin osatzea (eta zer esanik ez Lapurdi, Nafarroa Behere eta Zuberokoekin). Nahiko genuke hutsune horiek ahalik eta azkarren betetzeko moduan izatea.

EAEko udalerrri euskaldunen egoera eta bilakaera aztertzeke, azken 30 urteotako zentsuetako datuak aztertuko ditugu, EUSTATEk eskainitako datuetan oinarrituta. Lan horretan, betiere, udalerrri euskaldunen errealitatea bere testuinguruan kokatze aldera, EAEko udalerrri guztietako datuak erabili eta aztertuko ditugu, izan udalerrriak euskaldun edo ez.

Txosten honetarako, udalerrri bat “euskaldun” den edo ez erabakitzeke, UEMAk darabilen irizpidea hartuko dugu abiapuntu. Horrela, udalerrri euskalduntzat hartuko ditugu euskararen indizean %70eko balioa gainditzen duten udalerrriak. Udalerrri baten euskararen indizea honela kalkulatzen da: udalerrri horretan bizi diren hiztunen artean euskaldunek osatzen duten ehunekoa eta ia-euskaldunek osatzen duten ehunekoa erdiaren batuta, eta bat dator EAEko administrazioan lanpostuen hizkuntza-profila erabakitzeke erabili ohi den derrigortasun indizearekin.

$$Euskararen\ indizea = Euskaldunen\ \% + (Ia\ euskaldunen\ \% / 2)$$

Txosten honetan, hortaz, udalerrri euskaldunak zein diren finkatzerakoan, UEMAk darabilen irizpidea eta izendapena (“udalerrri euskaldunak”) erabiliko ditugu. Eranskineko E1 taulan, EAEko udalerrri guztiak azaltzen dira, hizkuntza-gaitasunari buruzko datuekin eta euskararen indizea kalkulatuta (berdez nabarmendu dira irizpide hori gainditzen dutenak eta, hortaz, “udalerrri euskalduntzat” hartuko ditugunak).

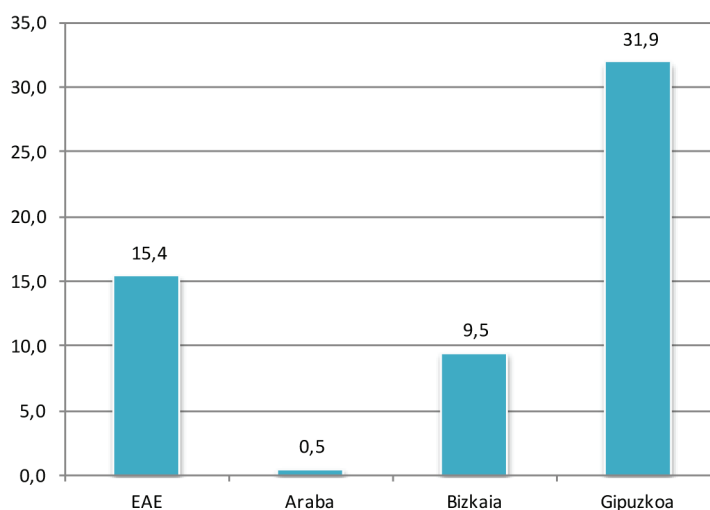
1.2. Udalerrri euskaldunak EAEN, 2011. urtean: 126 udalerrri, 2.548 km², 335.729 biztanle, 235.019 euskaldun

Arestian aipatutako %70eko irizpidean oinarrituta, hona hemen udalerrri euskaldunak buruzko hiru oinarritzko datu:

- EAEko 251 udalerrrietatik erdiak (126) udalerrri euskaldunak dira.
- Udalerrri horietan 335.729 biztanle bizi ziren 2011. urtean (EAEko biztanle guztien %15,4).
- Herri horietan bizi ziren euskaldunak 235.019 ziren, EAEko euskaldun guztien hamarretik hiru (%29,8).

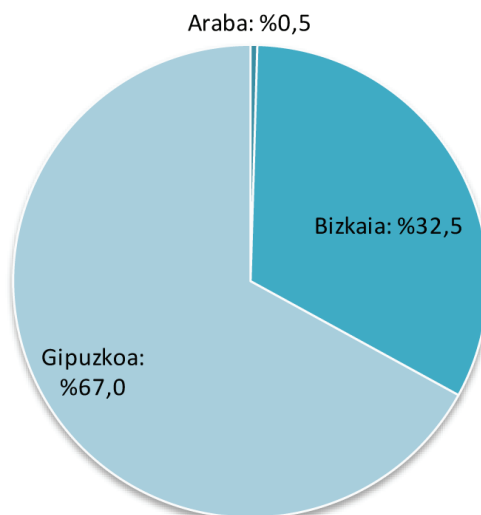
Datuak herrialdeka eta eskualdeka begiratuta, alde aipagarriak ikusten dira (herrialdekako datuetarako, ikus 1. taula hemen behean, eta eskualdekakoetarako, ikus E2 taula eranskinean). Gipuzkoan, esaterako, herritarren ia herenak (%31,9) hango 68 udalerri euskaldunetan bizi dira; bizkaitarren artean hamarretik bat bizi da hango 57 udalerri euskaldunetako batean (%9,5); Araban, azkenik, herritarren %0,5 besterik ez dira bizi hango udalerri euskaldun bakarrean.

A. Grafikoa: udalerri euskaldunetan bizi direnek herritar guztiekiko osatzen duten ehunekoa, herrialdearen arabera. EAE, 2011 (%)



Datuak bestela irakurrita, EAEko udalerri euskaldunetan bizi diren 335.729 herritarretatik, bi herenak (%67,0) Gipuzkoan bizi dira, ia herenak Bizkaian (%32,5) eta gainerako %0,5^a Aramaion (Araba).

B. Grafikoa: udalerri euskaldunetan bizi diren herritarrak, herrialdearen arabera. EAE, 2011 (%)



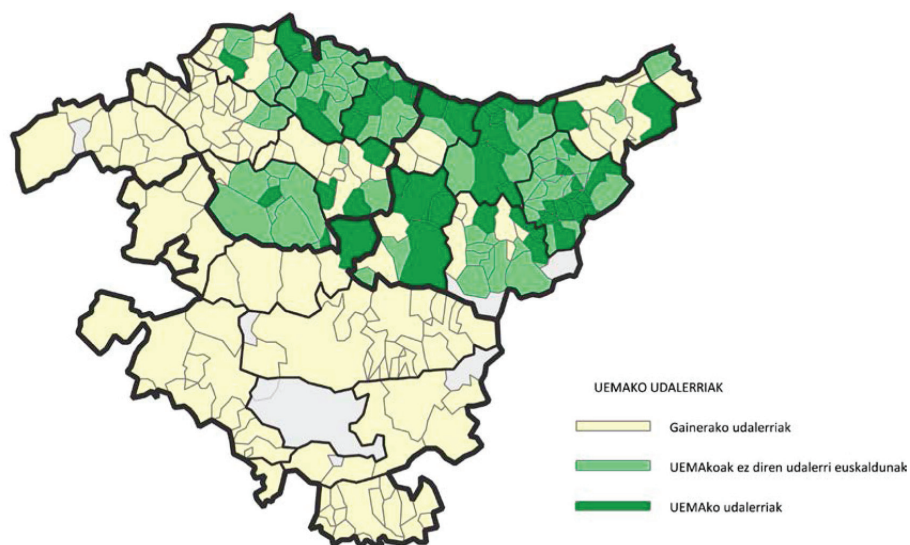
Aldeak, jakina, are nabarmenagoak dira datuak eskualdez eskualde aztertuta (ikus eranskineko E2 taula). Muturretara joz, badira EAEko lau eskualde (Gernika-Bermeo, Lea-Artibai, Tolosaldea eta Urola Kosta) udalerri guzti-guztiak udalerri euskaldunak dituztenak. Beste muturrean, badira sei eskualde non udalerri bakarra ere ez den udalerri euskalduna: Arabako Ibarra, Arabako Lautada, Arabako Mendialdea, Errioxa Arabarra, Kantauri Arabarra eta Enkartzioak.

	Kopuruak				Ehunekoak			
	Udalerriak	Km2	Biztanleak (2011)	Euskaldunak (2011)	Udalerriak	Km2	Biztanleak (2011)	Euskaldunak (2011)
EAE	251	7.085,8	2.179.815	789.439	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	126	2.548,0	335.729	235.019	50,2	36,0	15,4	29,8
Gainerako udalerriak	125	4.537,8	1.844.086	554.420	49,8	64,0	84,6	70,2
Araba	51	2.963,2	321.254	74.383	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	1	73,3	1.535	1.237	2,0	2,5	0,5	1,7
Gainerako udalerriak	50	2.889,9	319.719	73.146	98,0	97,5	99,5	98,3
Bizkaia	112	2.213,3	1.153.351	350.380	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	57	1.076,0	109.173	77.069	50,9	48,6	9,5	22,0
Gainerako udalerriak	55	1.137,3	1.044.178	273.311	49,1	51,4	90,5	78,0
Gipuzkoa	88	1.909,3	705.210	364.676	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	68	1.398,7	225.021	156.713	77,3	73,3	31,9	43,0
Gainerako udalerriak	20	510,6	480.189	207.963	22,7	26,7	68,1	57,0

1. Taula. Udalerri euskaldunak eta gainerakoak: udalerriak, kilometro koadroak, biztanleak eta horietan bizi diren euskaldunak. EAE, herrialdez herrialde, 2011

1.3. EAEko 126 udalerri euskaldun horietatik 56 UEMako kide dira eta gainerako 68ak ez

Eranskineko E1 taulan, hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak aurkeztu ditugu, herri herri, 2011ko zentsuko datuetan oinarrituta. Taula horretan bertan, UEMako kide diren udalerriak nabarmendu ditugu. Informazio hori bera oinarri hartuta, mapa hau sortu dugu.



I. Mapa. UEMako udalerriak, beste udalerri euskaldunak eta gainerakoak. EAE, 2011

Txosten honetan, udalerri euskaldunen egoeraz eta bilakaeraz arituko gara nagusiki, udalerri horiek UEMako kide diren edo ez bereizi gabe. Aurrera egin baino lehen, ordea, egin dezagun UEMako kide diren udalerrien argazki orokor labur bat.

EAEko 126 udalerri euskaldunetatik 56 dira UEMako kide. Oro har, herrien ezauzgarri erreparatuz, ez dirudi alde handirik dagoenik UEMako kide diren eta ez diren udalerri euskaldunen artean. Hala ere, esan beharra dago, batetik, UEMako kide diren udalerriak, batez beste, ez direnak baino handixeagoak direla, eta, bestetik, UEMako kide direnak are "euskaldunagoak" direla kide ez direnak baino. Azalpen labur hori eginda, hemendik aurrera udalerri euskaldun guzti-guztiaz arituko gara, UEMako kide diren edo ez bereizi gabe.

2. Taula. Udalerriak, biztanleak eta eskaldunak, UEMAko kide diren udalerrietan, beste udalerrri eskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

	Udalerri kopurua	Km2	Biztanleak (2011)	Udalerrien batez-beste biztanleria*	Euskaldunak (2011)	Euskaldunen %a (hiztunekiko)
UDALERRI GUZTIAK	251	7,086	2,179,815	8,685	789,439	37.2
- Udalerri eskaldunak	126	2,548	335,729	2,665	235,019	72.3
- UEMAko udalerrriak	56	1,142	176,194	3,146	128,161	75.1
- Baldintzak bete arren EZ dira UEMAkoak	70	1,406	159,535	2,279	106,858	69.2
- Udalerri ez eskaldunak	125	4,538	1,844,086	14,753	554,420	30.9

*biztanleak/udalerrriak

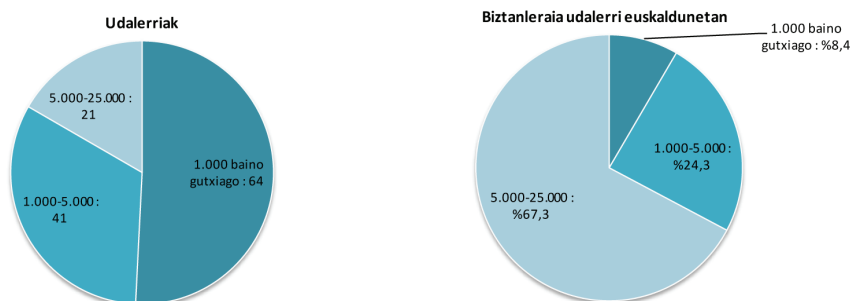
1.4. EAEko udalerrri eskaldunen oinarrizko ezaugarritze demografikoa: herri txikiak dira gehienak

EAEko 126 udalerrri eskaldun horietako gehien-gehienak txikiak dira. Horrela:

- 64 udalerrri (udalerrri eskaldun guztien erdiak) ez dira 1.000 biztanlera iristen.
- Beste 41 udalerrrik, 1.000 eta 5.000 biztanle bitartean dituzte.
- Handiagoak 21 dira, 5.000 eta 25.000 biztanle artekoak.
- Ez dago udalerrri eskaldun bakarria 25.000 biztanleak gainditzen dituenik.

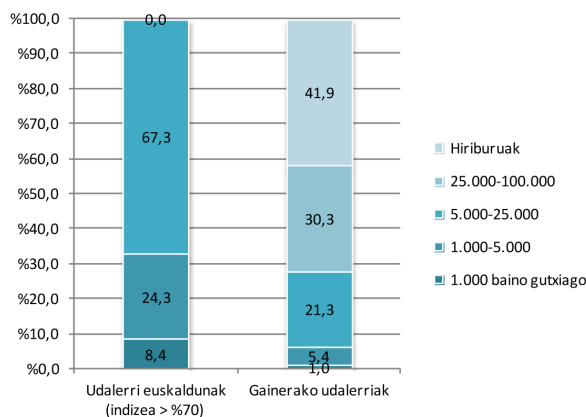
Horiek horrela izanda ere, ez daiteke esan udalerrri eskaldunetan bizi diren biztanle gehienak herri txiki-txikietan bizi direnik. Aitzitik, 5.000 biztanle baino gehiagoko herrietan bizi dira gehienak. Zehazki, udalerrri eskaldunetako biztanleen bi herenak (%67,3) 5.000-25.000 biztanle dituzten 21 herri ertainetan bizi dira; laurdenak (%24,3) 1.000-5.000 bitartekoetan eta %8,4 besterik ez 1.000tik beherako 64 udalerrri txikietan.

C. Grafikoa. Udalerrri eskaldunak, neurriaren (biztanle kopuruaren) arabera: udalerrriak eta horietan bizi diren biztanleak. EAE, 2011

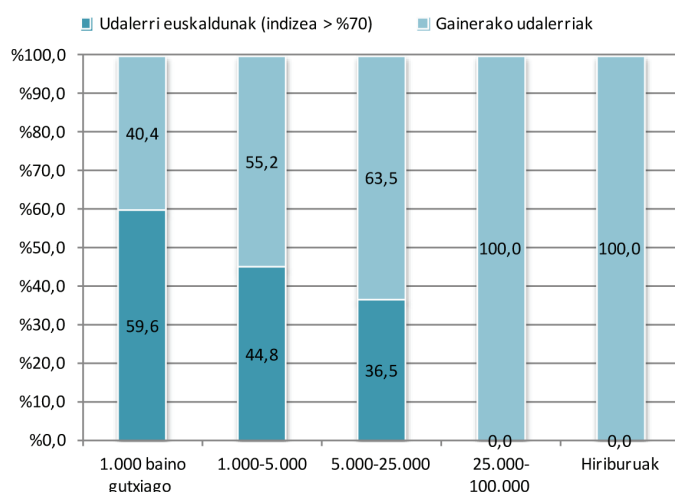


Udalerrri eskaldunak eta gainerakoak alderatzen baditugu, oro har, udalerrri eskaldunen artean herri txikiek pisu handiagoa dutela ikusiko dugu, alde handiarekin, gainera: udalerrri eskaldunetan bizi diren herritarren artean bakarria ez da 25.000 biztanle baino gehiagoko udalerrrian bizi: udalerrri ez-eskaldunen kasuan, berriz, kopuru hori %72,1era iristen da.

D. Grafikoa. Udalerrri eskaldunetan eta gainerakoetan bizi diren biztanleak, bizi diren udalerrriaren neurriaren arabera. EAE, 2011



Kopuruak bestela irakurrita (ikus E grafikoa), EAEn 1.000 biztanletik beherako herrietan bizi diren hamar herritarretatik sei (%59,6) udalerrri euskaldunetan bizi dira, eta berdin 1.000-5.000 bitartekoetan bizi direnen %44,8 eta 5.000-25.000 bitartekoetan bizi direnen %35,5 ere. Aitzitik, 25.000 biztanletik gorako herrietan edo hiriburuetan bizi diren herritarren artean bakarra ere ez da bizi udalerrri euskaldunetan (neurri horietako udalerrri bakarrean ere ez baita iristen euskararen indizea %70era).



E. Grafikoa. Udalerrriak euskaldunak diren edo ez, udalerrrien neurriaren arabera. EAE, 2011

Datuak dezente sinplifikatuz esan daiteke, gaur egun ere, joera orokor gisa, zenbat eta herri txikiagoa izan, orduan eta euskaldunagoa dela; eta zenbat eta handiagoa, orduan eta erdaldunagoa. Datuak, oraindik ere, argiak dira alde horretatik, nahiz eta azken hamarkadetan joera aldatzen ari den eta *euskaldun urbanoak* geroz eta pisu handiagoa hartzen ari diren euskaldun guztien kolektiboan. Izan ere, EAEko euskaldun gehienak herri handiagotatik edo hiriburuetan bizi dira dagoeneko: 2011. urtean, euskaldunen erdiak inguru 20.000 biztanletik gorako udalerritan bizi dira, eta ez dira %15era iristen euskaldunen artean 5.000 biztanle baino gutxiagoko herrietan bizi direnak. Dena den, ikuspegia udalerrietan jarrita, horrek ez du ezeztatzen paragrafo honen hasieran aurkeztu dugun ideia: oro har, herri txikiak dezente euskaldunagoak direla handiak baino.

	Kopuruak			Ehuneko bertikalak (%)			Ehuneko horizontalak (%)		
	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak
GUZTIAK	251	126	125	100,0	100,0	100,0	100,0	50,2	49,8
1.000 baino gutxiago	101	64	37	40,2	50,8	29,6	100,0	63,4	36,6
1.000-5.000	80	41	39	31,9	32,5	31,2	100,0	51,3	48,8
5.000-25.000	55	21	34	21,9	16,7	27,2	100,0	38,2	61,8
25.000-100.000	12		12	4,8	0,0	9,6	100,0	0,0	100,0
Hiriburuak	3		3	1,2	0,0	2,4	100,0	0,0	100,0

3. Taula. Udalerrri euskaldunak eta gainerakoak, tamainaren arabera. EAE, 2011

	Kopuruak			Ehuneko bertikalak (%)			Ehuneko horizontalak (%)		
	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak
GUZTIAK	2.179.815	335.729	1.844.086	100,0	100,0	100,0	100,0	15,4	84,6
1.000 baino gutxiago	47.549	28.351	19.198	2,2	8,4	1,0	100,0	59,6	40,4
1.000-5.000	181.915	81.580	100.335	8,3	24,3	5,4	100,0	44,8	55,2
5.000-25.000	618.516	225.798	392.718	28,4	67,3	21,3	100,0	36,5	63,5
25.000-100.000	559.540		559.540	25,7	0,0	30,3	100,0	0,0	100,0
Hiriburuak	772.295		772.295	35,4	0,0	41,9	100,0	0,0	100,0

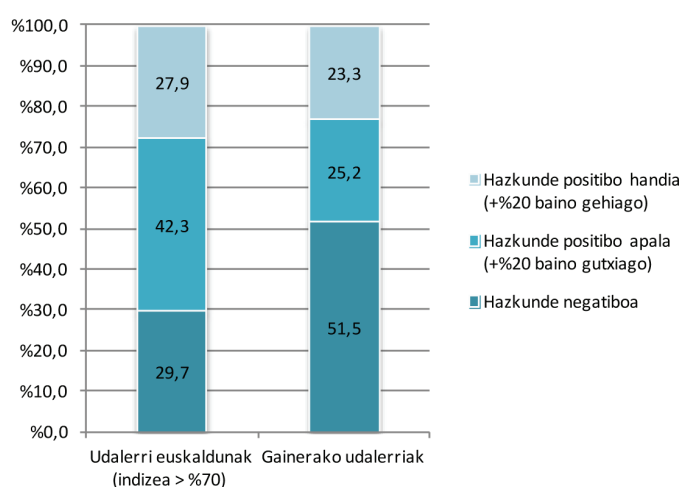
4. Taula. Udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan bizi den biztanleria, udalerrrien tamainaren arabera. EAE, 2011

1.5. EAEko udalerrri euskaldunen joera demografiko orokorra hazkunde apalekoa izan da 1981-2011 bitartean

Azken 30 urteotan aztergai ditugun 126 udalerrri euskaldun horiek hazi edo txikitu egin ote dira? Beste udalerrrien maila bertsuan, edo badira aldeak batzuen eta besteen artean? Taula honetan ikus daitekeen bezala, gehiago dira hazi diren udalerrri euskaldunak biztanleria galdu dutenak baino: udalerrri horien %31,0k hazkunde negatiboa izan dute, baina gainerako %69,0k hazkunde positiboa. Kalkuluak udalerrri horietan bizi diren biztanleak kontuan hartuta eginez gero, ikusiko dugu udalerrri euskaldunetan bizi diren herritarren %29,7 azken 30 urteotan biztanleria galdu duen udalerrri batean bizi direla, eta gainerako %70,3^ak biztanleria handitu duten udalerrrietan.

Hazkunde-joera apal hori indartsuagoa izan da, oro har, udalerrri euskaldunetan, gainerako udalerrrietan baino (ikus F grafikoa).

F. Grafikoa. Udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan bizi diren biztanleak, udalerrriek azken 30 urteotan izan duten hazkunde demografikoaren arabera. EAE, 2011



5. Taula. Udalerrri euskaldunak eta gainerakoak, 1981-2011 bitartean biztanleriak izan duen hazkundearen arabera. EAE, 2011

	Kopuruak			Ehuneko bertikalak (%)			Ehuneko horizontalak (%)		
	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak
GUZTIAK	251	126	125	100,0	100,0	100,0	100,0	50,2	49,8
Hazkunde negatiboa	90	39	51	35,9	31,0	40,8	100,0	43,3	56,7
Hazkunde positibo apala (+%20 baino gutxiago)	85	54	31	33,9	42,9	24,8	100,0	63,5	36,5
Hazkunde positibo handia (+%20 baino gehiago)	76	33	43	30,3	26,2	34,4	100,0	43,4	56,6

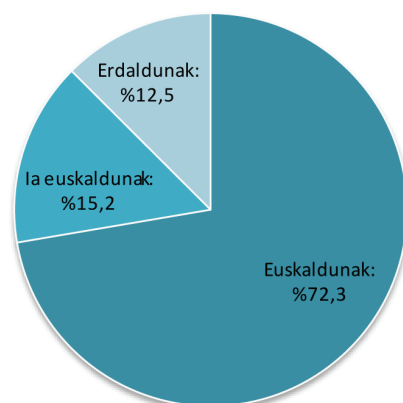
6. Taula. Udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan bizi den biztanleria, 1981-2011 bitartean biztanleriak udalerrri horietan izan duen hazkundearen arabera. EAE, 2011

	Kopuruak			Ehuneko bertikalak (%)			Ehuneko horizontalak (%)		
	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak	Udalerrri guztiak	Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)	Gainerako udalerrriak
GUZTIAK	2.179.815	335.729	1.844.086	100,0	100,0	100,0	100,0	15,4	84,6
Hazkunde negatiboa	1.048.864	99.794	949.070	48,1	29,7	51,5	100,0	9,5	90,5
Hazkunde positibo apala (+%20 baino gutxiago)	607.287	142.166	465.121	27,9	42,3	25,2	100,0	23,4	76,6
Hazkunde positibo handia (+%20 baino gehiago)	523.664	93.769	429.895	24,0	27,9	23,3	100,0	17,9	82,1

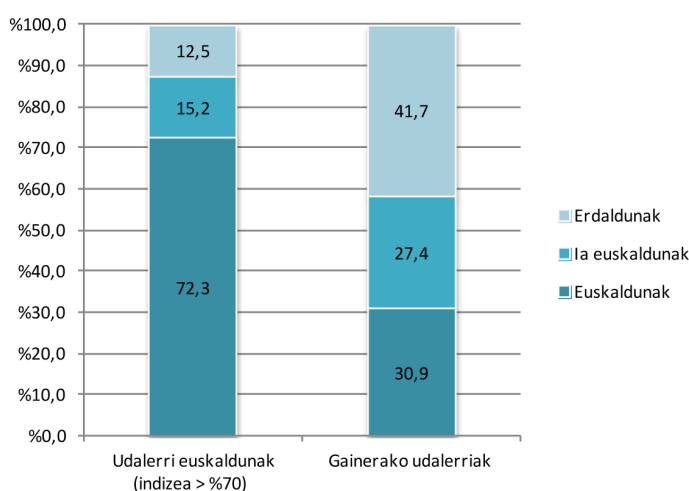
1.6. Udalerri euskaldunen ezaugarritze soziolinguistikoa, 2011

1.6.1. Hizkuntza-gaitasuna¹

2011ko datuen arabera, udalerri euskaldunetako hamar hiztunetatik zazpi baino gehiagok (%72,3) dakite euskaraz ondo hitz egiten, beste %15,2k ondo ez hitz egin arren ulertu egiten dute edo badakite zer edo zer hitz egiten, eta gainerako %12,5^ak erdaldun elebakarrak dira. Banaketa hori, jakina, ez dator bat gainerako udalerrietako errealitatearekin, horietan euskararen ezagutza askoz ere apalagoa baita (%30,9 besterik ez dira euskaldunak gainerako herrien multzoan).



G. Grafikoa. Hizkuntza-gaitasuna. EAEko udalerri euskaldunak, 2011



H. Grafikoa. Hizkuntza-gaitasuna udalerri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

¹ Txosten honetan hizkuntza-gaitasunari buruz ariko garenean, EUSTATEN sailkapen laburtua erabili dugu, eta EAEko hiztunak (2 urtetik gorako herritar guztiak) hiru multzotan banatuko ditugu: euskaldunak, ia euskaldunak eta erdaldunak. Kategoria horiek euskararen jakite mailari buruz zentsuan egiten diren lau galderei erantzundakoaren arabera lortu dira (ulertzen duzu?, hitz egiten duzu?, irakurtzen duzu?, eta idazten duzu?). Aukeran ematen diren erantzunak (ezer ez, nekez, eta ondo) konbinatuz, zazpi hiztun-kategoria sortzen dira, eta zazpi horiek bilduz, aipatu ditugun hirurak.

		ULERTU	HITZ EGIN	IRAKURRI	IDATZI
SKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Ondo	Ondo
	ERDI-ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Nekez	Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo	Ondo	Ez	Ez
EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ondo/ Nekez	Ondo/ Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ez	Ez
	PASIBOAK	Ondo/ Nekez	Ez	Ez	Ez
DALDUNAK		Ez	Ez	Ez	Ez

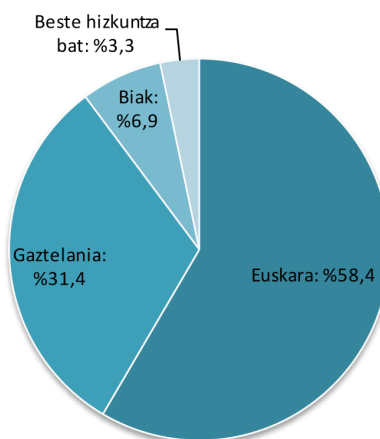
7. Taula. Hitzunen hizkuntza gaitasuna udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

	Udalerrri guztiak		Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)		Gainerako udalerrriak	
	Kop.	(%)	Kop.	(%)	Kop.	(%)
GUZTIAK	2.119.586	100,0	324.959	100,0	1.794.627	100,0
Euskaldunak	789.439	37,2	235.019	72,3	554.420	30,9
la euskaldunak	541.562	25,6	49.247	15,2	492.315	27,4
Erdaldunak	788.585	37,2	40.693	12,5	747.892	41,7

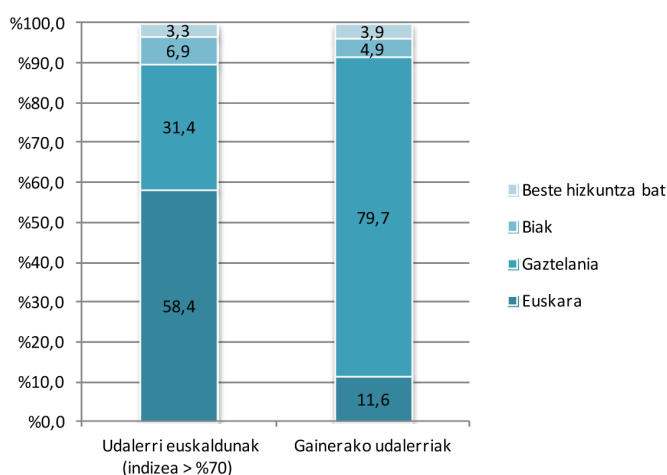
1.6.2. Lehen hizkuntza

Udalerrri euskaldunetako herritarren erdiek baino gehiagok (%58,4k) euskara izan zuten lehen hizkuntza etxean txikiak zirenean, eta %31,4k gaztelania. Herritarren %6,9k bi hizkuntzak, euskara eta gaztelania izan zituzten lehen hizkuntza gisa, eta %3,3k beste hizkuntza bat. Kasu honetan ere, jakina, aldeak esanguratsuak dira gainerako udalerriekiko (horietan %11,6k besterik ez zuen jaso euskara lehen hizkuntza bakar gisa etxean); aldeak, gainera, hizkuntza-gaitasunean baino handiagoak dira.

I. Grafikoa. Lehen hizkuntza. EAEko udalerrri euskaldunak, 2011



J. Grafikoa. Hitzunen lehen hizkuntza udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

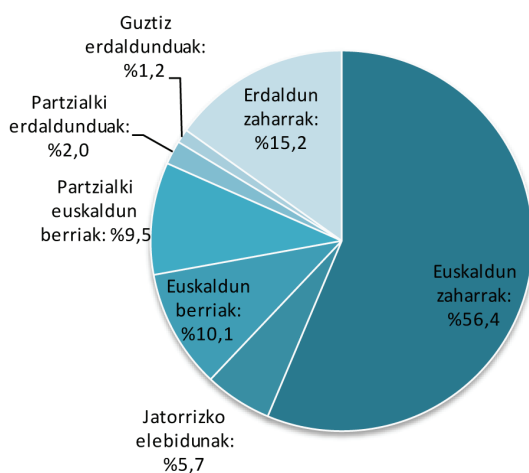


8. Taula. Hitzunen lehen hizkuntza udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

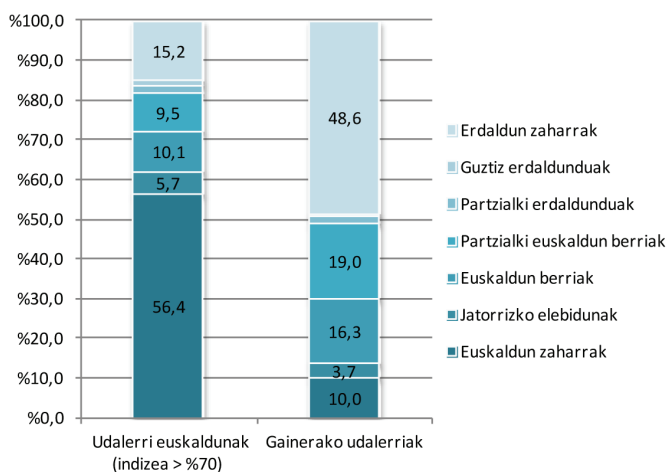
	Udalerrri guztiak		Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)		Gainerako udalerrriak	
	Kop.	(%)	Kop.	(%)	Kop.	(%)
GUZTIAK	2.119.586	100,0	324.959	100,0	1.794.627	100,0
Euskara	397.550	18,8	189.866	58,4	207.684	11,6
Gaztelania	1.531.928	72,3	101.967	31,4	1.429.961	79,7
Biak	109.892	5,2	22.398	6,9	87.494	4,9
Beste hizkuntza bat	80.216	3,8	10.728	3,3	69.488	3,9

1.6.3. Hitzunen hizkuntza-bilakaera

Hizkuntza-gaitasuna eta lehen hizkuntza bi aldagaiak aintzat hartuta, “hizkuntza-bilakaera” aldagaia sortzen du Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak. Aldagai bakarrean, egungo hizkuntza-gaitasuna eta txikitan etxean ikasitako hizkuntza laburbiltzen ditu bost urtetik gorako hiztunentzat. Ikus dezakegunez, hiztunen erdiak baino gehiago (%56,4) euskaldun zaharrak dira udalerri euskaldunetan. Horiekin batera euskaldunen multzoa osatzen dutenak, jatorrizko elebidunak (etxean euskara eta erdara biak jaso zituztenak) eta euskaldun berriak alegia, %5,7 eta %10,1 ditugu, hurrenez hurren. Gainerako udalerrietan oso bestelakoa da euskaldunen osaera, eta dagoeneko gehiago dira euskaldun berriak (%16,3) euskaldun zaharrak (%10,0) baino.



K. Grafikoa. 5 Urteik gorako hiztunen hizkuntza-bilakaera. EAEko udalerri euskaldunak, 2011



L. Grafikoa. 5 Urteik gorako hiztunen hizkuntza-bilakaera udalerri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

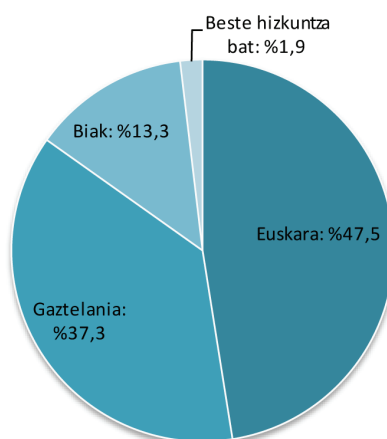
	Udalerri guztiak		Udalerri euskaldunak (indizea > %70)		Gainerako udalerririk	
	Kop.	(%)	Kop.	(%)	Kop.	(%)
GUZTIAK	2.056.136	100,0	313.761	100,0	1.742.375	100,0
Euskaldun zaharrak	351.630	17,1	176.816	56,4	174.814	10,0
Jatorrizko elebidunak	81.712	4,0	17.926	5,7	63.786	3,7
Euskaldun berriak	315.840	15,4	31.626	10,1	284.214	16,3
Partzialki euskaldun berriak	361.132	17,6	29.805	9,5	331.327	19,0
Partzialki erdaldunduak	35.790	1,7	6.319	2,0	29.471	1,7
Guztiz erdaldunduak	15.235	0,7	3.686	1,2	11.549	0,7
Erdaldun zaharrak	894.797	43,5	47.583	15,2	847.214	48,6

9. Taula. Bost urteik gorako hiztunen hizkuntza-bilakaera udalerri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

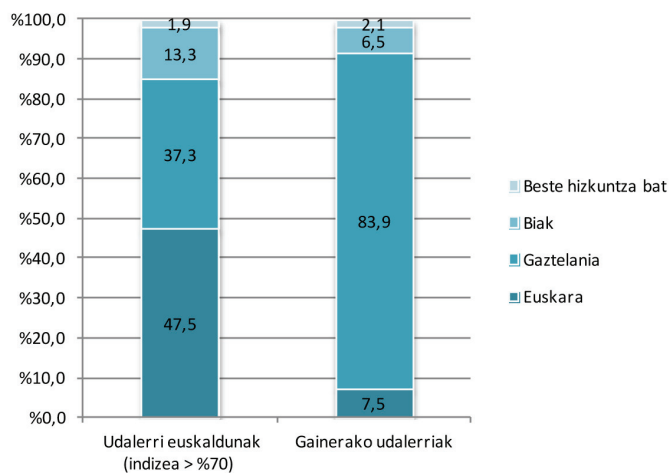
1.6.4. Etxean darabilten hizkuntza

Udalerri euskaldunetan bizi diren lagunen ia erdiek (%47,5) euskara erabiltzen dute gehien etxeko elkarrizketetan, eta herenek baino gehiagok (%37,3k) gaztelania. Bi hizkuntzak maila berean erabiltzen dituzte %13,3k eta beste hizkuntza batean jarduten dira %1,9. Aldagai honetan ere oso handia da gainerako udalerriekiko aldea. Dena den, etxeko erabileran euskara aurretik agertzen den arren, nahiko parekatuak azalzen zaizkigu euskararen eta gaztelaniaren erabilerak EAeko udalerrri euskaldunetan.

M. Grafikoa. Etxean hitz egiten duten hizkuntza. EAeko udalerrri euskaldunak, 2011



N. Grafikoa. Etxean hitz egiten duten hizkuntza udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011



10. Taula. Hitzunek etxeko elkarrizketetan erabili ohi duten hizkuntza udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 2011

	Udalerrri guztiak		Udalerrri euskaldunak (indizea > %70)		Gainerako udalerrriak	
	Kop.	(%)	Kop.	(%)	Kop.	(%)
GUZTIAK	2.119.586	100,0	324.959	100,0	1.794.627	100,0
Euskara	288.900	13,6	154.329	47,5	134.571	7,5
Gaztelania	1.627.438	76,8	121.338	37,3	1.506.100	83,9
Biak	159.066	7,5	43.170	13,3	115.896	6,5
Beste hizkuntza bat	44.182	2,1	6.122	1,9	38.060	2,1

1.7. Atalaren ondorioak labur

EAEko 126 udalerrik gaintzen dute %70eko balioa euskararen indizean, eta horiek hartuko ditugu txosten honetan “udalerrri euskalduntzat”. Udalerrri horietan 335.729 herritar bizi dira, EAEko biztanle guztien %15,4.

Udalerrri euskaldunetatik bakarra ere ez da 25.000 biztanlera iristen, eta gehienak herri txikiak dira. Hala ere, udalerrri euskaldunetako herritarren bi herenak 5.000-25.000 bitarteko udalerrrietan bizi dira.

2011ko udalerrri euskaldunak multzo gisa hartuta, ikusiko dugu 126 udalerrri horiek biztanleria apur bat gehiago dutela duela 30 urte baino, eta bilakaera demografikoa gainerako herriena baino apur bat positiboagoa izan dela.

Udalerrri euskaldunen profil soziolinguistikoaz, bi ideia:

- Alde esanguratsua dago, batez beste, udalerrri euskaldunen eta gainerakoen artean. Ez zitekeen bestela izan, kategorien definizioa hizkuntza-gaitasunean oinarrituta egin dugu eta.
- Hala ere, udalerrri euskaldunak ez dira hainbatek pentsa zezakeen edo udalerrri horien izendapenak berak (“udalerrri euskaldunak”) aditzera eman dezakeen bezain *euskaldunak*. Hona hemen hori argi uzten duten bi datu: batetik, eta gaitasunari dagokionez, herritarren laurdenak baino gehiago (%27,7) ez dira euskaldunak. Bestetik, etxeko erabileraren datua ere hor dago: erabilera aitortuari jaramon eginez gero euskararen erabilera erdararenaren gainetik azaltzen zaigun arren, aldeak ez dira oso handiak: %47,5ek diote euskaraz mintzatzen direla nagusiki etxean eta %37,3k erdaraz. Inkestetan emandako erantzunen eta benetako portaeren artean sarri askotan egon ohi den tartea aintzat hartuta, pentsa daiteke bi hizkuntzen erabilera oso parean ibiliko dela gaur egun udalerrri euskaldunetako etxeetan.

2.

UDALERRI EUSKALDUNEN BILAKAERA EGOKI DESKRIBATZEKO TXOSTEN HONETAN JARRAITUKO DUGUN IKERKETA-PLANA LAU URRATSETAN (METODOZKO PARENTESI BAT)

1981etik gaur arte zentsuetan hizkuntzari buruz bildu den informazio-masa izugarri handia da. EUSTATetik udalerrikako informazio xehea eskuratu eta, datu anabasa hori abiapuntu hartuta, azken 30 urteotako joerak sakon eta zehatz deskribatzea izango da gure helburua hurrengo ataletan. Horretarako, lau urratsetan gauzatuko dugu gure ikerketa-plana:

- Lehen hurbilpen gisa, eremukako informazioa sistematizatu eta aztertuko dugu. Horrela, hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak herrialdeka, eskualdeka eta udalerrika aurkeztuko ditugu, hainbat taula, grafiko eta maparen bidez. Hirugarren ataletan jorratuko dugu lehen urrats hau.
- Bigarrenik, udalerrri euskaldunen bilakaeran jarriko dugu zuzenean gure arreta. Horrela, UEMAk darabilen irizpidea aintzat hartuta, gaur egungo udalerrri euskaldunak hartuko ditugu batetik, eta gainerako udalerrri guztiak bestetik, eta bi udalerrri multzo nagusi horiek azken 30 urteotan izan duten bilakaera deskribatuko dugu. Ikuspegi dikotomiko hori jorratuko dugu txosteneko laugarren ataletan.
- Hirugarrenik, bosgarren ataletan, datu zaharrenak ditugun urtea abiapuntu harturik, 1981. urtean udalerrri bakoitzean zegoen euskaldunen dentsitatearen araberrako multzokatze finkoa egingo dugu. Horrela, lehen multzoa 1981ean %90-%100 bitarteko euskaldunak zituzten udalerrriek osatuko dute, %80-%90 bitartekoek bigarrena, %70-%80 bitartekoek hirugarrena, eta abar. Ikuspegi hau baliagarria izango zaigu duela 30 urteko ingurune soziolinguistikoko batzuek eta besteek hiru ikergai garrantzitsutan (hizkuntza-gaitasuna, lehen hizkuntza eta etxeko hizkuntza) izan duten bilakaera zehatz aztertzeke.
- Laugarren urratsean azken 30 urteotan EAEn izandako habitat soziolinguistikoen bilakaera xehe eta zehatz aztertzea izango da helburua. Horretarako, zentsu-urte bakoitzean udalerrri bakoitzak duen euskaldunen dentsitatea aintzat hartuta, hamar multzo sortuko ditugu zentsu-urte bakoitzerako. Horrela, 1981ko datuak hartu, eta urte horretan %90-%100 bitarteko euskaldunak zituzten udalerrriek osatuko dute lehen multzoa, %80-%90 bitartekoek bigarrena, %70-%80 bi-

tartekoek hirugarrena, eta abar. Berdin egingo dugu 1991., 2001. eta 2011. urteetarako ere. Udalerrriak horrela sailkatuta, taldekatze aldarra izango da urtetik urtera, eta horrela, urtetik urtera udalerrriak multzo batetik bestera nola aldatzen diren aztertu ahal izango dugu. Ondorioz, indartzen ari diren eta ahultzen ari diren habitatak zehaztuko ditugu. Ikuspegi metodologiko hau 6. atalean landuko dugu.

Lau hurbilpen horiek erabilia, errealitate berari lau angelutatik egingo dizkiogu argazkiak, hartara irudi osatuago eta zuzenagoa eskuratzeko asmoz. Azken urrats gisa, sintesi-ikuspegia landuko dugu txosten honetako azken atalean.

Atala	Ikerketa-eremuak (multzoak)	Multzokatzeko irizpidea	Ikerketa-helburua
3	Eremu naturalak bere horretan (herrialdeak, eskualdeak, udalerrriak)	-	Lehen hurbilpena
4	Udalerrri euskaldunak eta gainerakoak (bi multzo finko)	2011n udalerrriak "euskaldun" diren edo ez (euskararen indizea >%70)	Udalerrri euskaldunen bilakaeraz datu orokor zehatzak eskuratzeko eta gainerakoekin alderatzea
5	Hamar multzo finko (udalerrri multzo egonkorrak)	Jatorrizko (1981ko) euskaldun dentsitatearen araberrako multzoak	Jatorrizko habitaten bilakaera soziolinguistikoa aztertzea (hizkuntza-gaitasuna, lehen hizkuntza, etxeko hizkuntza)
6	Hamar multzo aldakor (udalerrri ugari multzo aldaturak zentsu-urte batetik bestera)	Euskaldun-dentsitatea zentsu-urte bakoitzean.	Habitat soziolinguistikoko batzuen eta besteen pisuaren bilakaera aztertzea

11. Taula: bilakaera aztertzeko egingo ditugun urratsak

3.

HIZKUNTZA-GAITASUNAREN BILAKAERA EAeko HERRIALDE, ESQUALDE ETA UDALERRIETAN

3.1. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera EAEn, herrialdez herrialde eta eskualdez eskualde

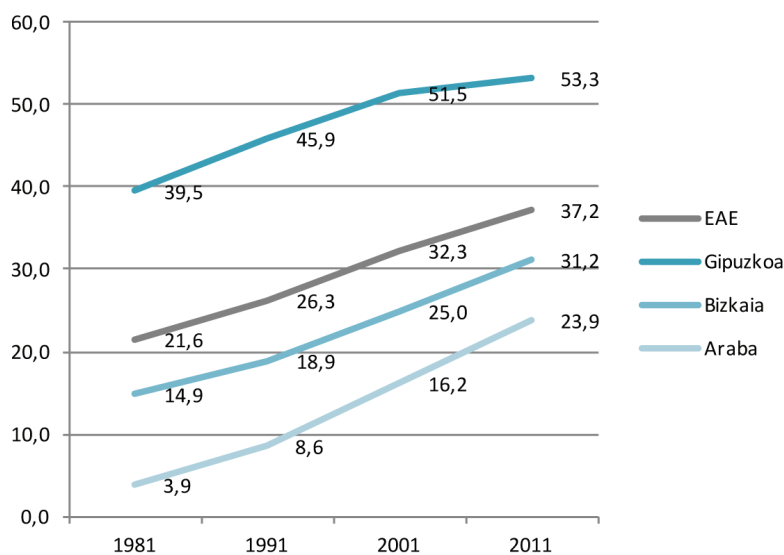
Ondorengo orrietako taula eta mapetan euskaldunek hiztun guztiekiko osatzen duten ehunekoek azken 30 urteotan izan duen bilakaerari buruzko datuak aurkezten dira EAeko herrialde eta eskualdeetarako. Datu horiek irakurrita, hainbat ondorio iruditzen zaizkigu azpimarratzeko modukoak:

- EAeko eremu osoa aintzat hartuta, euskaraz hitz egiteko gai direnen kopuruak nabarmen egin du gora 30 urtean: 1981eko %21,6tik 2011ko %37,2ra, hain zuzen.
- Aurreko joera positibo hori indartsuagoa izan zen 1991-2001 hamarkadan aurrekoan eta ondorengoan baino.
- Sailkapen orokorren hurrenkeran ez da aldaketa esanguratsurik gertatu, hots, euskaldunen ziren eskualdeak euskaldunen izaten jarraitzen dute eta euskaldun gutxien zituztenek gutxien izaten jarraitzen dute.
- Hala ere, oso bilakaera desberdinak antzematen dira eremuz eremu. Horrela, eta 1981-2011 epealdi osoa aintzat hartuta, honako eskualde hauek ageri dira bi muturretan: Lea-Artibai (euskaldunen kopurua ez da igo, eta 1981ko %81,9tik gaur egungo %81,1ra igaro da) eta Kantauri Arabarra, euskaldunen kopurua gehien hazi den eskualdea (non euskaldunak 1981. urtean %4,4 izatetik 2011n %28,8ra pasatu baitziren). Gainerako guztiak bi mutur horien tartean dabilta. Orokorrean, joera argia antzematen da: eskualde euskaldunenetan hazi dira gutxien euskaldunen ehunekoak eta erdaldunagoetan gehien. Laburtuz, bada, zenbat eta eremu erdaldunagoa, orduan eta gehiago igo da euskaldunen kopurua. Gehiago igo da, adibidez, Araban eta gutxiago Gipuzkoan; Gehiago Enkartzazioetan eta gutxiago Urola Kostan.
- Joera orokor hori (eremu erdaldunagoetan gehiago aurreratzea eta euskaldunagoetan gutxiago) ez da era homogeneoan gertatu aztertutako epealdi osoan. 1981-1991 hamarkadan gauzak bestela gertatu ziren, eta hamarkada horretan hazkunde handiagoa izan zuten euskaldun dentsitate ertaina zuten eskualde batzuek (Goierrik, Debagoienak eta Debabarrenak) eskualde erdaldunagoek baino. 1991-2001 hamarkadan, ordea, jada gehiago handitu ziren orokorrean euskaldunen kopuruak eremu erdaldunagoetan gainerakoetan baino. 2001-2011 hamarkadan joera hori areagotu egin zen, eta eskualde euskaldunenetan galerak nagusitu ziren; eremu erdaldunenek, aldiz, euskalduntzen jarraitu zuten.

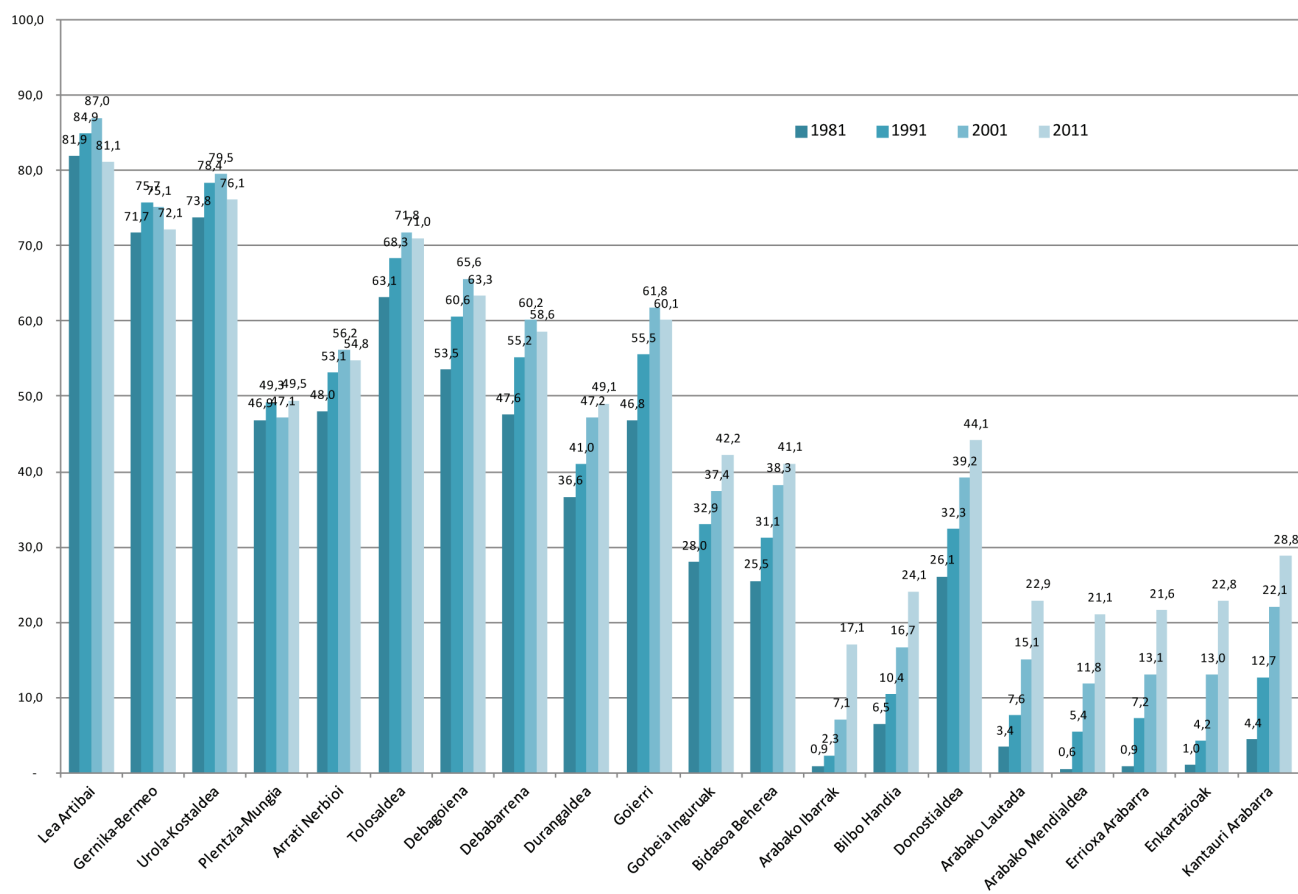
Azken 10 urteotako bilakaerari erreparatuta, datuek korrelazio argia erakusten dute (ikus Q grafikoa): zenbat eta eremu euskaldunagoa, orduan eta atzerakada handiagoa euskaldunen proportzioan; zenbat eta erdaldunagoa, orduan eta aurrerakada handiagoa.

	1981	1991	2001	2011	1981-1991	1991-2001	2001-2011	1981-2011
EAE	21,6	26,3	32,3	37,2	4,7	6,0	4,9	15,7
Herrialdeak								
Gipuzkoa	39,5	45,9	51,5	53,3	6,4	5,5	1,8	13,7
Bizkaia	14,9	18,9	25,0	31,2	4,1	6,0	6,2	16,3
Araba	3,9	8,6	16,2	23,9	4,7	7,6	7,7	20,0
Eskualdeak								
Lea Artibai	81,9	84,9	87,0	81,1	3,0	2,1	-5,9	-0,8
Gernika-Bermeo	71,7	75,7	75,1	72,1	4,1	-0,6	-2,9	0,5
Urola-Kostaldea	73,8	78,4	79,5	76,1	4,7	1,0	-3,4	2,3
Plentzia-Mungia	46,9	49,3	47,1	49,5	2,4	-2,1	2,3	2,6
Arrati Nerbioi	48,0	53,1	56,2	54,8	5,1	3,1	-1,4	6,8
Tolosaldea	63,1	68,3	71,8	71,0	5,1	3,6	-0,8	7,9
Debagolena	53,5	60,6	65,6	63,3	7,1	5,0	-2,3	9,8
Debarrena	47,6	55,2	60,2	58,6	7,6	5,0	-1,5	11,1
Durangaldea	36,6	41,0	47,2	49,1	4,4	6,2	1,9	12,4
Goierrri	46,8	55,5	61,8	60,1	8,8	6,2	-1,7	13,3
Gorbeia Inguruak	28,0	32,9	37,4	42,2	5,0	4,4	4,8	14,2
Bidasoa Beherea	25,5	31,1	38,3	41,1	5,6	7,2	2,8	15,6
Arabako Ibarrak	0,9	2,3	7,1	17,1	1,4	4,7	10,0	16,1
Bilbo Handia	6,5	10,4	16,7	24,1	3,9	6,3	7,3	17,6
Donostialdea	26,1	32,3	39,2	44,1	6,3	6,8	5,0	18,0
Arabako Lautada	3,4	7,6	15,1	22,9	4,2	7,6	7,8	19,5
Arabako Mendialdea	0,6	5,4	11,8	21,1	4,9	6,4	9,3	20,5
Errioxa Arabarra	0,9	7,2	13,1	21,6	6,3	5,9	8,5	20,7
Enkartzioak	1,0	4,2	13,0	22,8	3,2	8,8	9,8	21,8
Kantauri Arabarra	4,4	12,7	22,1	28,8	8,3	9,4	6,7	24,4

12. Taula. Euskaldunek hitzun guztiekiko osatzen duten ehunekoaren bilakaera EAEn, herrialdeka eta eskualdeka, 1981-2011

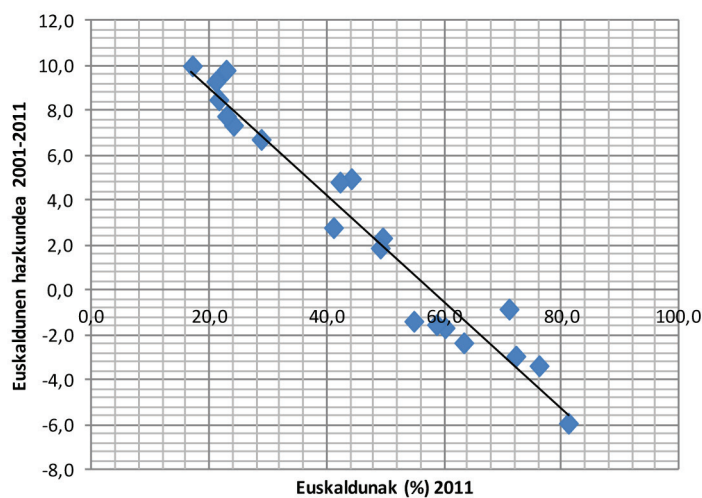


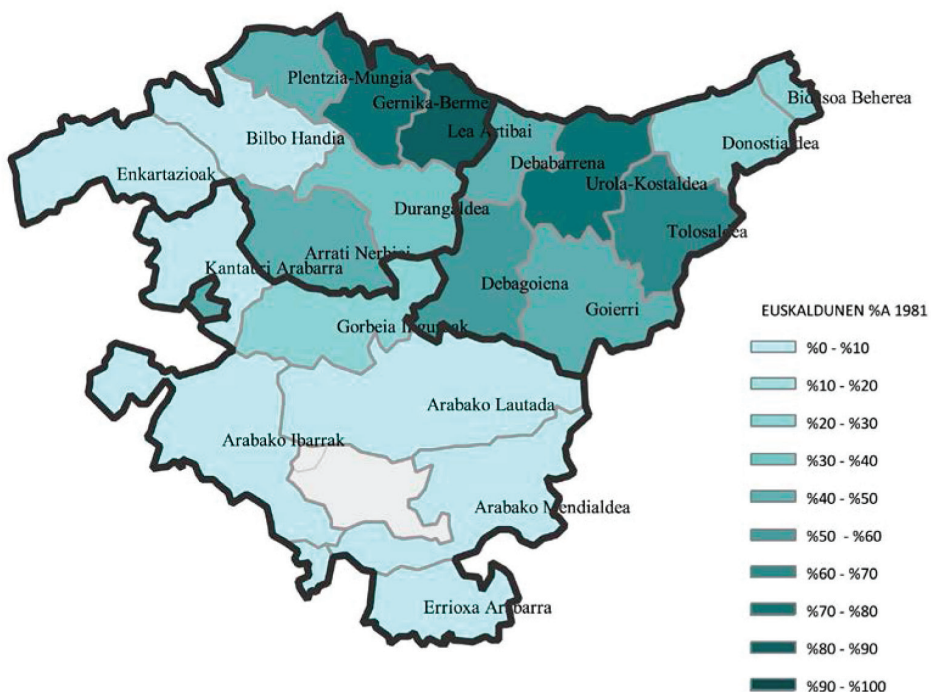
O. Grafikoa: hizkuntza-gaitasuna, herrialdeka. EAE, 1981-2011



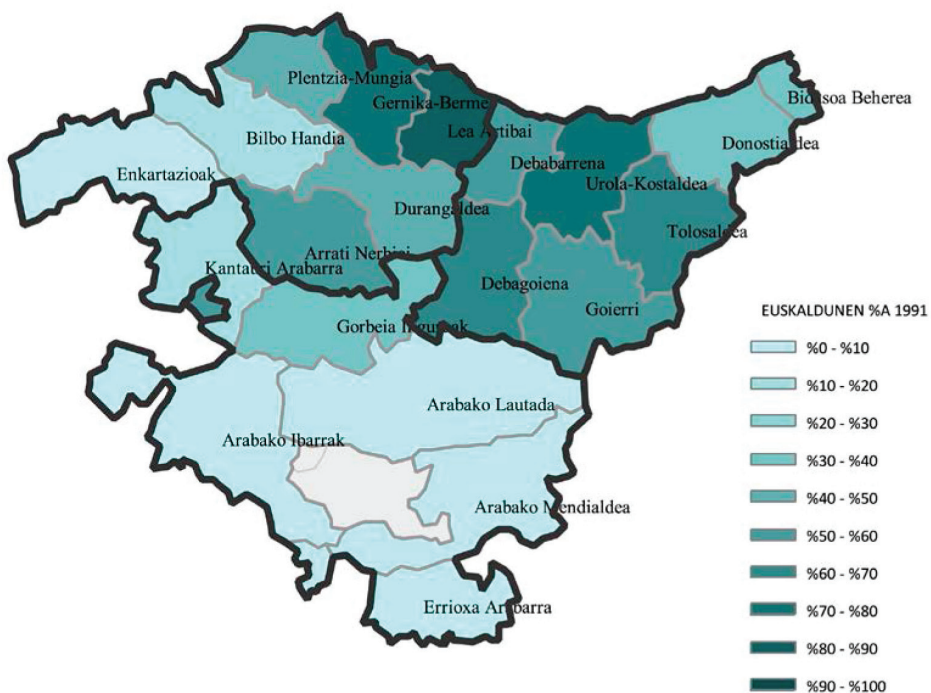
P. Grafikoa: hizkuntza-gaitasuna, eskualdeka. EAE, 1981-2011

Q. Grafikoa: hizkuntza-gaitasunean 2001-2011 aldian izandako bilakaera, 2011. Urteko hizkuntza-gaitasunaren arabera. EAEko eskualdeak



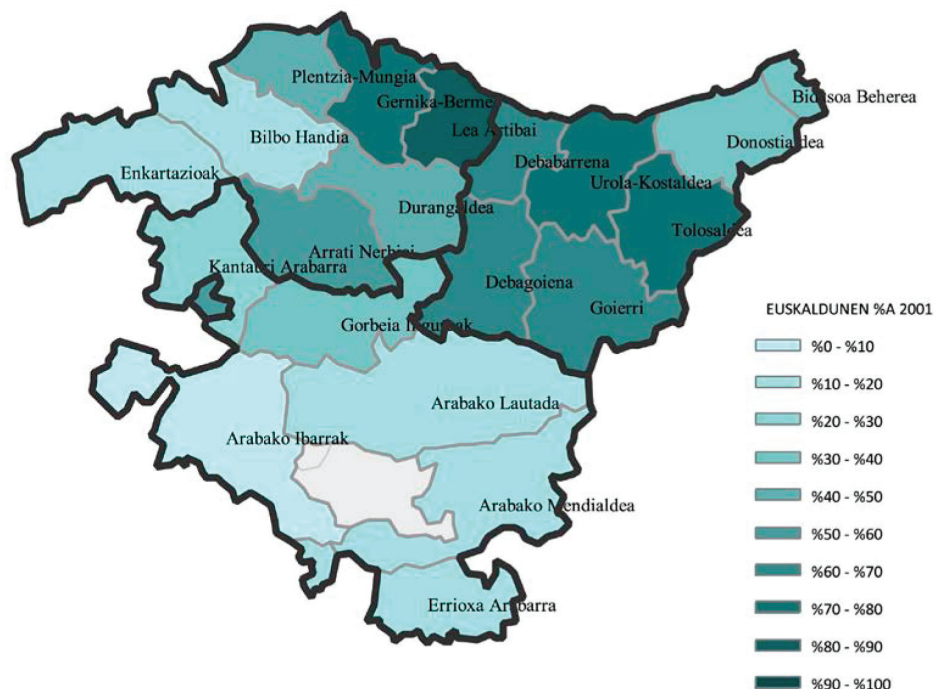


II. Mapa: hizkuntza-gaitasuna. EAeko eskualdeak, 1981 (euskaldunen %a)

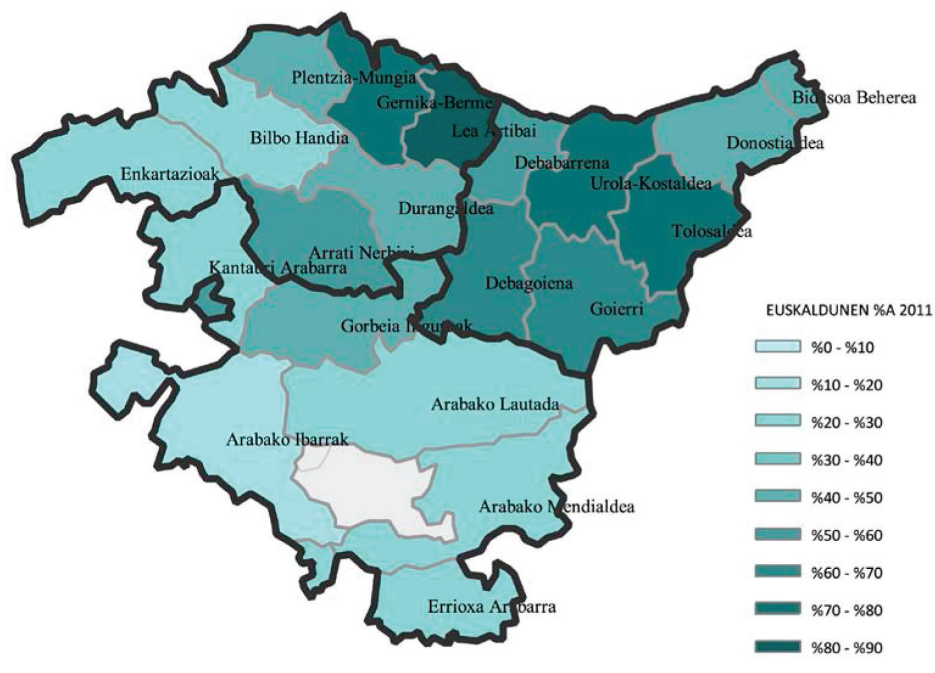


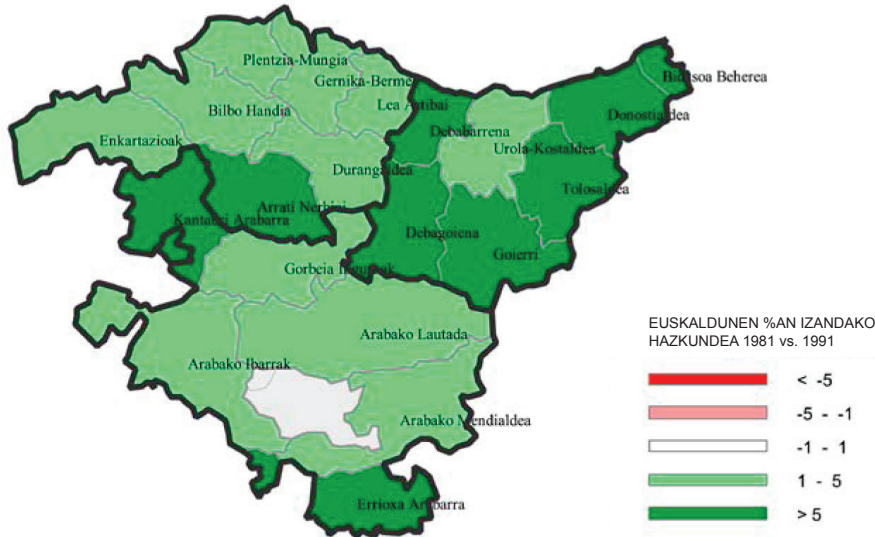
III. Mapa: hizkuntza-gaitasuna. EAeko eskualdeak, 1991 (euskaldunen %a)

IV. Mapa: hizkuntza-gaitasuna. EAEko eskualdeak, 2001 (euskaldunen %a)

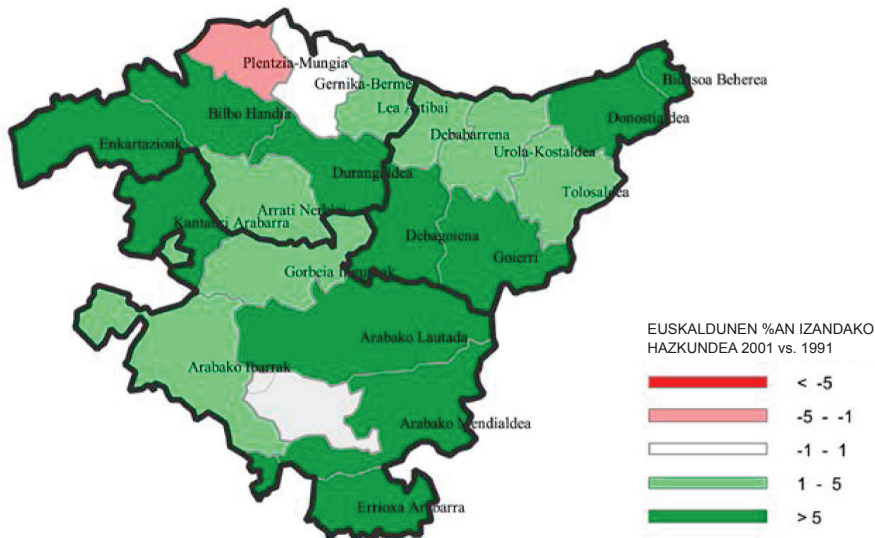


V. Mapa: hizkuntza-gaitasuna. EAEko eskualdeak, 2011 (euskaldunen %a)



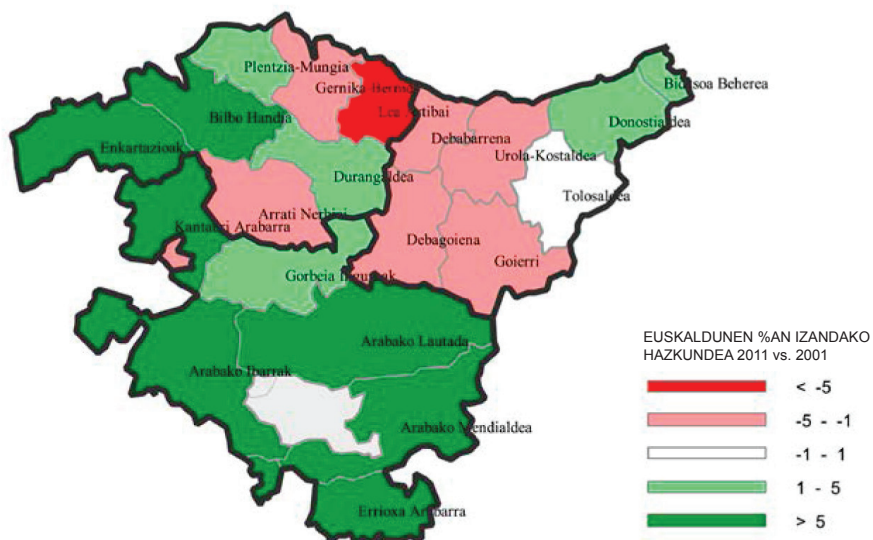


VI. Mapa: hizkuntza-gaitasunaren bilakaera. EAEko eskualdeak, 1981-1991 (euskaldunen %an izandako hazkundea)

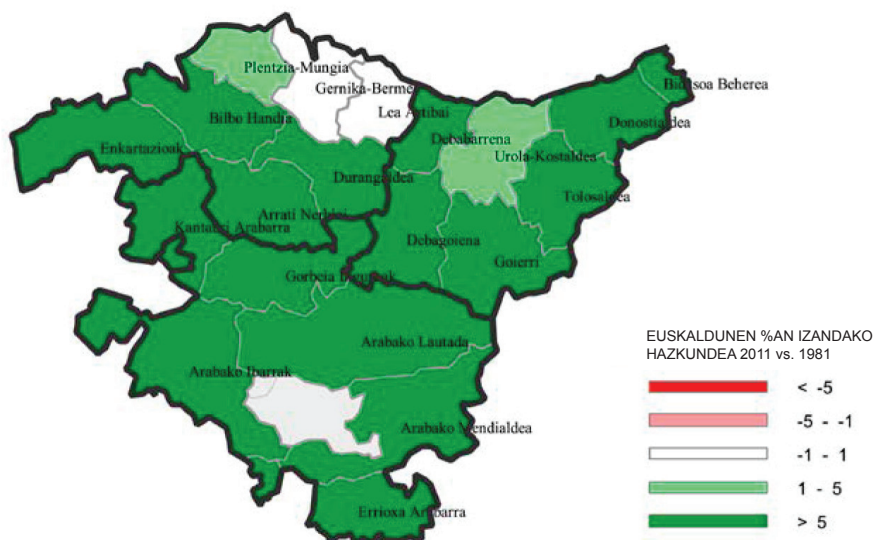


VII. Mapa: hizkuntza-gaitasunaren bilakaera. EAEko eskualdeak, 1991-2001 (euskaldunen %an izandako hazkundea)

VIII. Mapa: hizkuntza-gaitasunaren bilakaera. EAEko eskualdeak, 2001-2011 (euskaldunen %an izandako hazkundea)



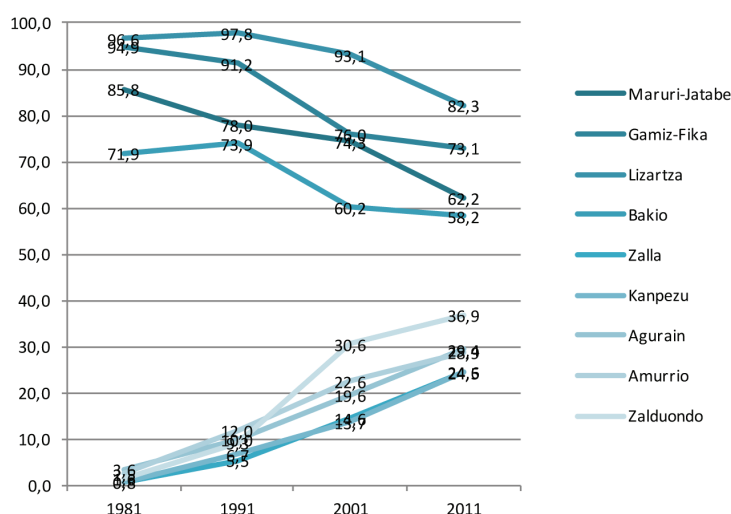
IX. Mapa: hizkuntza-gaitasunaren bilakaera. EAEko eskualdeak, 1981-2011 (euskaldunen %an izandako hazkundea)



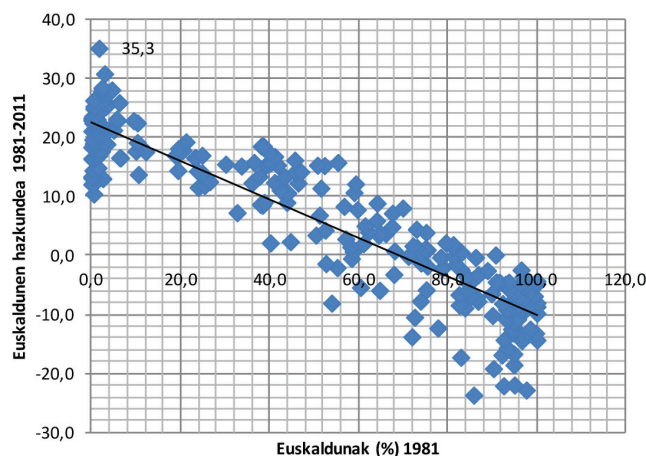
3.2. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera, udalerrika

Eranskineko E3 taula handian, hizkuntza-gaitasunak udalerriz udalerriz izan duen bilakaerari buruzko datuak aurkezten dira, eta, datu horietan oinarrituta, ondorengo orrialdeetako mapak sortu ditugu. Datuei eta mapari begiratuta, eskualdekako azterketan ikusi dugun bezala, hizkuntza-gaitasunaren bilakaera ez dela homogenea izan ikus dezakegu. Are gehiago, eskualdeetan baino are alde sakonagoak ikusten ditugu udalerriz batzuetatik besteetara. Muturreko adibide batzuk aipatzeko:

- Euskaldunek hiztun guztiekiko osatzen duten ehunekoan gehien handitu diren udalerrien artean ditugu, besteak beste, Zalduondo (euskaldunak %1,6 izatetik %36,9 izatera igaro dira 30 urtetan), Amurrio (%2,5etik %28,9ra), Agurain (%3,6tik %29,4ra), Kanpezu (%0,8tik %24,6ra) eta Zalla (%0,8tik %24,5era).
- Euskaldunen ehunekoa gehien jaitsi duten udalerrien artean ditugu, berriz, honakoak: Maruri-Jatabe (euskaldunak %85,8 izatetik %62,2ra jaitsi dira 30 urtetan), Gamiz-Fika (%94,9tik %73,1era), Lizartza (%96,6tik %74,9ra), Bakio (%97,8tik %82,3ra) eta Zaldondo (%93,1tik %60,2ra).

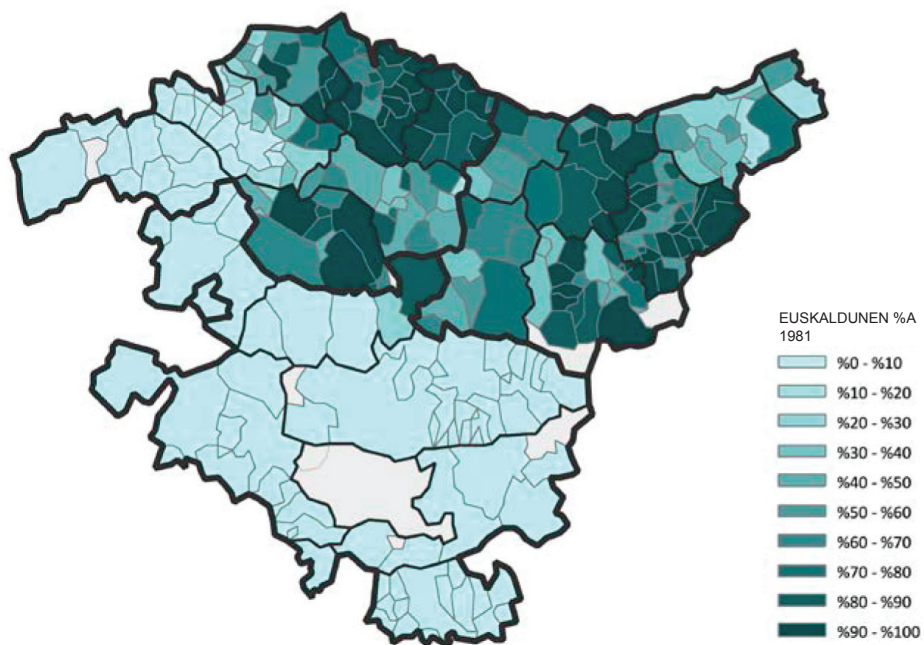


R. Grafikoa:
hizkuntza-gaitasunaren bilakaera
EAEko udalerrietan, 1981-2011.
Muturreko hainbat adibide

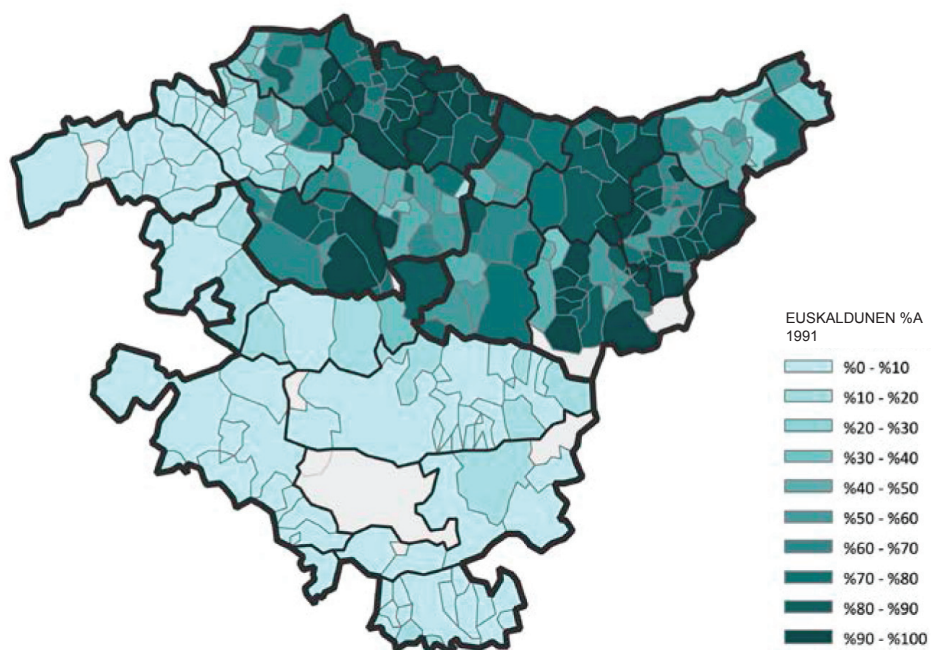


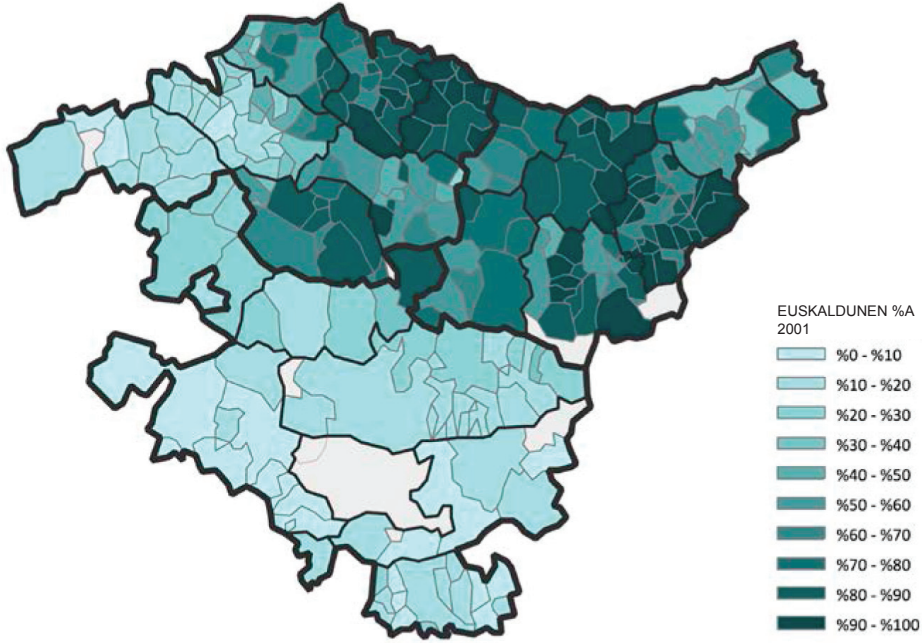
S. Grafikoa:
hizkuntza-gaitasunaren 1981-2011
aldian izandako bilakaera, 1981.
Urteko hizkuntza-gaitasunaren
arabera. EAEko udalerririk

X. Mapa: hizkuntza-gaitasuna.
EAEko udalerrriak, 1981
(euskaldunen %a)

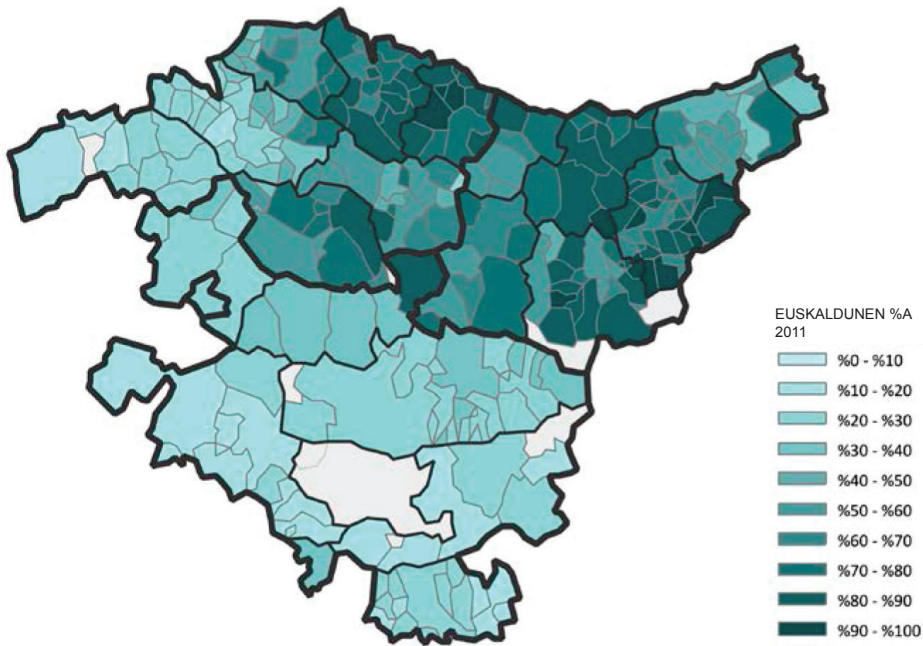


XI. Mapa: hizkuntza-gaitasuna.
EAEko udalerrriak, 1991
(euskaldunen %a)



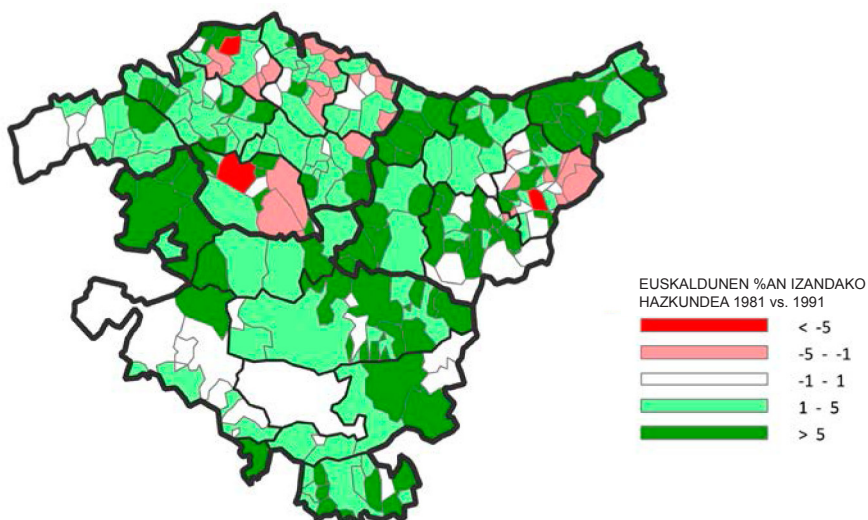


XII. Mapa: hizkuntza-gaitasuna. EAEko udalerrriak, 2001 (euskaldunen %a)

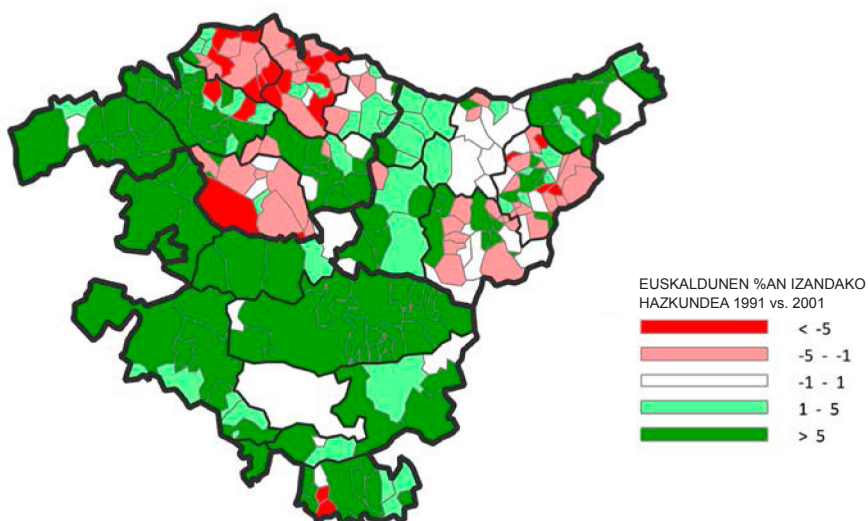


XIII. Mapa: hizkuntza-gaitasuna. EAEko udalerrriak, 2011 (euskaldunen %a)

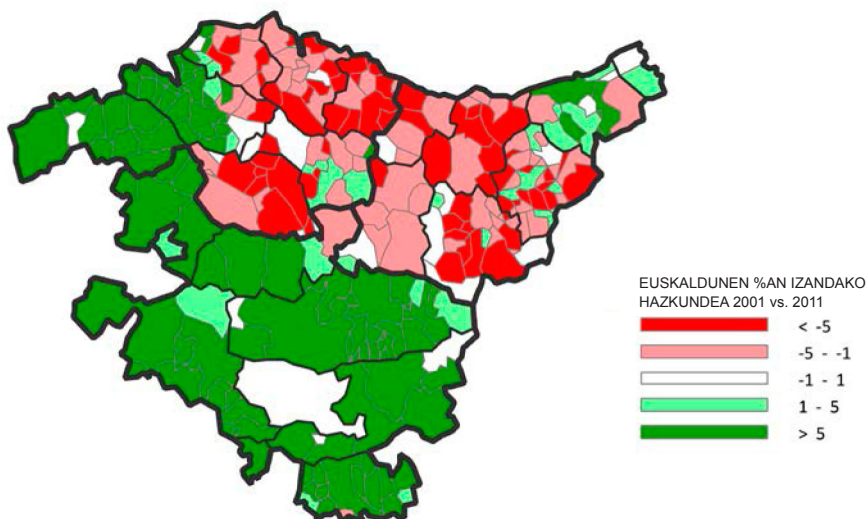
XIV. Mapa:
hizkuntza-gaitasunaren bilakaera.
EAEko udalerriak, 1981-1991
(euskaldunen %an izandako
hazkundera)

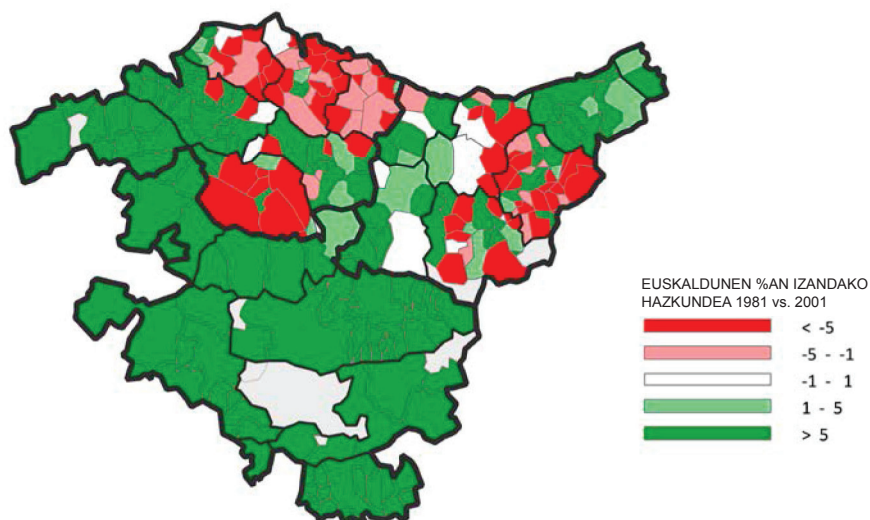


XV. Mapa:
hizkuntza-gaitasunaren bilakaera.
EAEko udalerriak, 1991-2001
(euskaldunen %an izandako
hazkundera)



XVI. Mapa:
hizkuntza-gaitasunaren bilakaera.
EAEko udalerriak, 2001-2011
(euskaldunen %an izandako
hazkundera)





XVII. Mapa:
hizkuntza-gaitasunaren bilakaera.
EAEko udalerrriak, 1981-2011
(euskaldunen %an izandako
hazkundera)

3.3. Atalaren ondorioak labur

EAE osoan euskaldunen kopurua handitu egin da 1981. urtetik 2011. urtera: zehazki, %21,6 izatetik %37,2 izatera heldu da. Hazkunde hori, ordea, ez da oso homogeneoa izan lurralde osoan eta alde handiak daude eremu batzuetatik besteetara. Eremuko datuak ikusita, intuitiboki edo, argi nabari da gehien euskaldundu direnak eskualde eta udalerrri erdaldunagoak izan direla eta, aitzitik, zonalde euskaldunagoak gutxiago aurreratu dutela edo atzera egin dutela euskarazko hizkuntza-gaitasunean.

4.

EAEko UDALERRI EUSKALDUNEN (ETA GAINERAKOEN) BILAKAERA, 1981-2011

4.1. Azterketarako bi multzo: udalerrri euskaldunak eta gainerakoak

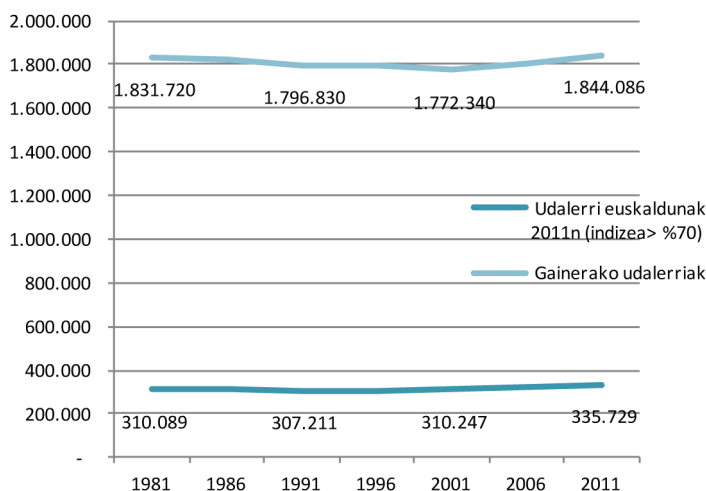
Atal honetan, esan bezala, udalerrriak multzokatzeko irizpide gisa gaur egungo egoera hartuko dugu eta EAEko udalerrriak bi multzo nagusitan sailkatuko ditugu: udalerrri euskaldunak batetik (2011ko zentsuko datuen arabera euskararen indizean %70eko balioa gainditu zuten udalerrriak) eta gainerako udalerrri guztiak bestetik. Zein bilakaera izan dute azken 30 urteotan egun “euskaldun” diren udalerrri horiek? Bilakaera hori bat al dator gainerako udalerrrietan antzematen diren joerekin?

4.2. Biztanle kopurua eta euskaldun kopurua udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1981-2011 bilakaera

Egun euskalduntzat jo ditugun 126 udalerrri horietan biztanle kopurua ez da asko aldatu azken 30 urteotan: 310.089tik 335.729ra igo da biztanleria udalerrri multzo horretan (ikus eranskineko E4 taula). Guztira, EAEko biztanleriaren %14,5 izatetik %15,4 izatera pasatu da udalerrri multzo hori. Gainerako udalerrrien biztanleria metatua ere nahiko egonkor azaltzen zaigu azken 30 urteotan: 1981ko 1.831.720tik 2011ko 1.844.086ra ez dago ia aldaketarik kopuruetan, eta ehunekoetan, berriz, %85,5etik %84,6ra igaro da udalerrri horien pisua.

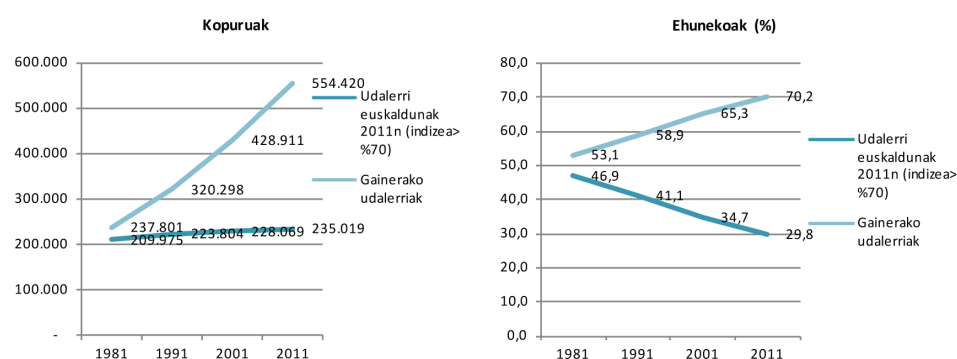
Udalerrri euskaldunen pisu demografikoa, hortaz, egonkor azaltzen zaigu azken 3 hamarkadetan, %15^aren inguruan, nahiz eta azken 15 urteotan batez bestekoa baina pixka bat gehiago handitu den udalerrri horien pisua.

T. Grafikoa: biztanleria udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011



126 udalerrri euskaldun horietan bizi diren euskaldunak 209.975 ziren 1981. urtean eta 235.019 2011n. Hazkunde ez oso handi hori 8oko hamarkadan gertatu zen batik bat, eta 1991tik gaur arteko hazkundera apalagoa izan da. Bitartean, epe horretan bertan, EAeko gainerako udalerrietan (“euskaldun” izendatu ez ditugun horietan) gora egin du oso nabarmen euskaldunen kopuruak: 237.801ekoa zen 1981ean eta 554.420koa 2011n; beraz, bikoiztu baino gehiago egin da udalerrri horietako euskaldun kopurua 30 urtetan.

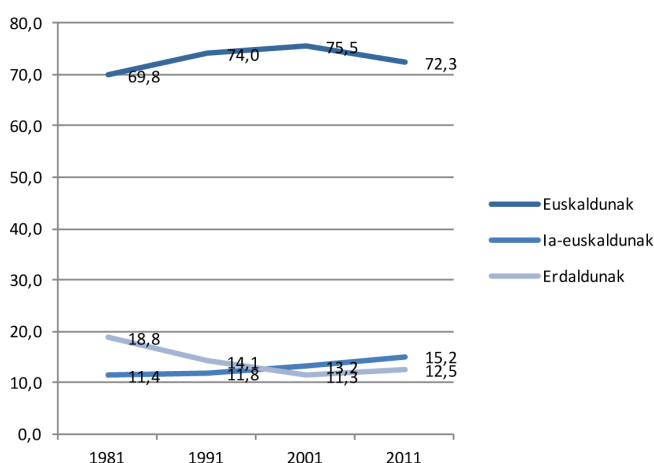
Ondorioz, udalerrri euskaldunetan bizi diren euskaldunek geroz eta zati txikiagoa osatzen dute EAeko euskaldun guztiekiko: euskaldun guztien ia erdiak udalerrri euskaldunetan bizi ziren 1981 urtean (%46,9) eta gaur egun ez dira herenera iristen (%29,8).



U. Grafikoa: euskaldunak udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011

4.3. Hizkuntza-gaitasuna udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1981-2011 bilakaera

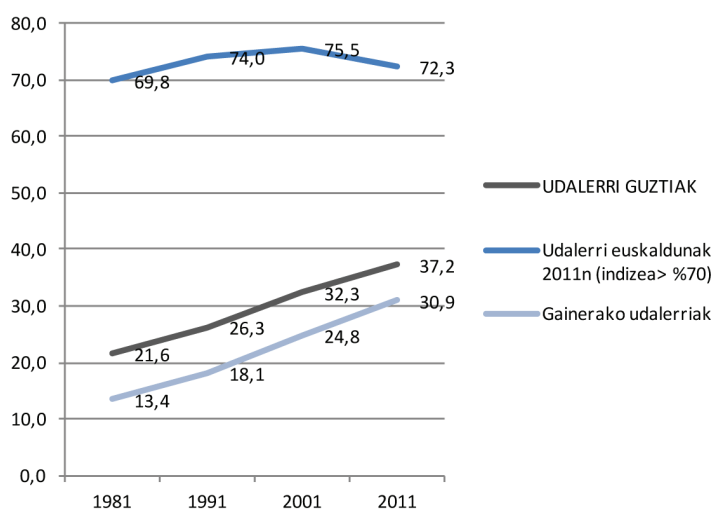
Udalerrri euskaldunetan gora egin zuen euskaldunen eta ia-euskaldunen kopuruak 1981-2001 bitartean (euskaldunen pisua, zehazki, %69,8tik %75,5 izatera igo zen). 2001etik aurrera, berriz, atzera egin du bi kategoria horien pisuak (euskaldunak %72,3 izatera pasatu dira) eta gora egin du erdaldun elebazarren ehunekoak.



V. Grafikoa: hizkuntza gaitasuna. EAeko udalerrri euskaldunak, 1981-2011

Oso bestelakoa izan da gainerako udalerrietako joera: euskaldunen ehunekoa asko handitu da, 1981ko %13,4tik 2011ko %30,9ra hain zuzen. Laburtuz, bada, EAeko gainerako udalerrietan ez bezala, euskaldunen kopurua ez da asko handitu udalerrri euskaldunetan azken 30 urteotan, eta azken hamarkadan, gainera, atzera egin du euskaldunen pisuak udalerrri euskaldunetan.

W. Grafikoa: euskaldunek hitzun guztiekiko osatzen duten ehunekoak udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011



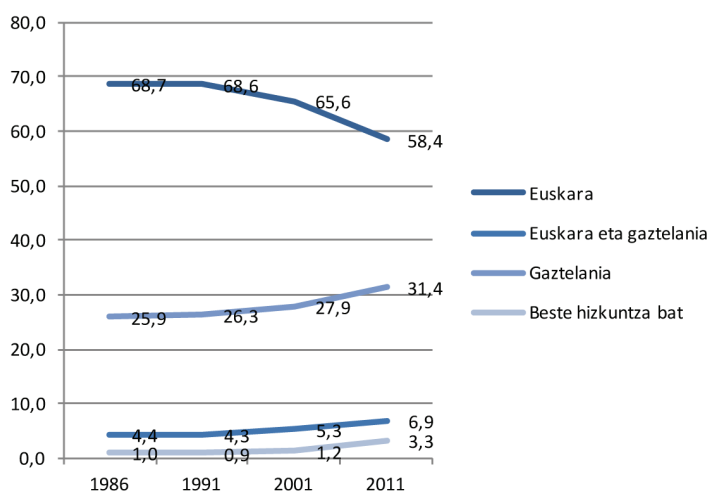
13. Taula. Euskaldunek osatzen duten ehunekoak udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011

	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
	1981	1991	2001	2011	1981-1991	1991-2001	2001-2011	1981-2011
UDALERRI GUZTIAK	21,6	26,3	32,3	37,2	4,7	6,0	4,9	15,7
Udalerrri euskaldunak 2011n (indizea > %70)	69,8	74,0	75,5	72,3	4,2	1,5	-3,2	2,5
Gainerako udalerrriak	13,4	18,1	24,8	30,9	4,7	6,7	6,1	17,5

4.4. Lehen hizkuntza udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1986-2011 bilakaera

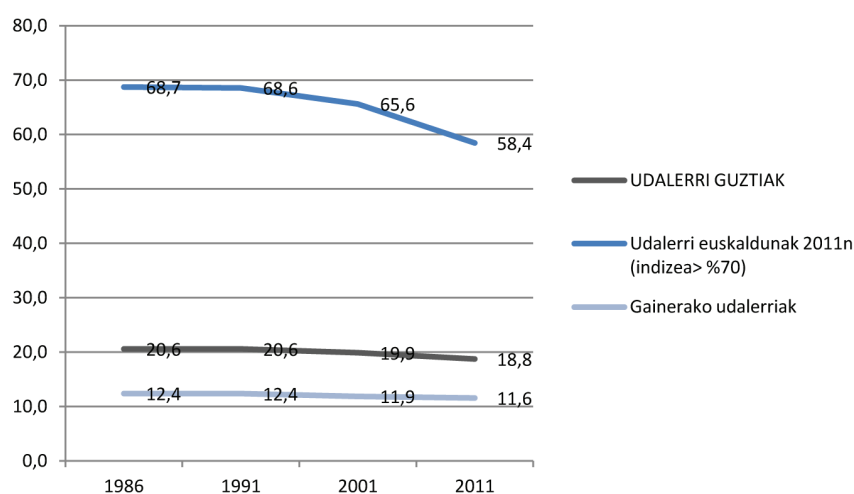
Lehen hizkuntzari erreparatuta (ikus eranskineko E3 taula eta ondorengo grafikoak), udalerrri euskaldunetan atzera egin du euskara lehen hizkuntza zutenen kopuruak azken mende laurden honetan: zehazki, 1986ko %68,7tik 2011ko %58,4ra. Epe berean, igo egin da lehen hizkuntza erdara (gaztelania edo beste bat) izan dutenen pisua: %25,9tik %31,4ra gaztelaniaren kasuan, eta %1,0etik %3,3ra gainerako hizkuntzen kasuan. Bilakaera hori ez da modu berean gertatu ikertutako aldi guztian: 1986-1991 bosturtekoan egoera egonkor mantendu ondoren, aldaketak goeko hamarkadan hasi ziren eta asko bizkortu dira 2001-2011 tartean. Aldaketa joera orokor horren jatorrian, ordezkapen demografikoak zeresan handia izango du, belaunaldi zaharrenen hil-

X. Grafikoa: lehen hizkuntza. EAEko udalerrri euskaldunak, 1986-2011



kortasunak zehazki (belaunaldi horietan oraindik batez bestekoaren gaintik dago euskara lehen hizkuntza dutenen kopurua). Gaia adinka ustiatuta ikus liteke lehen hizkuntzaren bilakaeran udalerrri euskaldunetan euskarak izan duen beherako joera zenbateraino zor zaion ordezkapen demografiko natural horri eta zenbateraino eragin duten bestelako faktoreek. Dena den, txosten honen helburua gertatutako bilakaerak egoki eta zehatz deskribatzea da, ez gertatutakoaren logika azalartzea. Txostenaren helburuetatik kanpo gelditzen da, hortaz, horretan sakontzea.

Gainerako udalerrietan ere apur bat jaitsi da euskara lehen hizkuntza duten herritarren kopurua: 1986ko %12,4tik 2011ko %11,6ra. Kasu horretan ere 1991tik aurrera hasi zen beherakada hori. Dena den, jaitsiera askoz ere handiagoa izan da udalerrri euskaldunetan gainerakoetan baino.



Y. Grafikoa: lehen hizkuntza euskara dutenek hitzun guztiekiko osatzen duten ehunekoa udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1986-2011

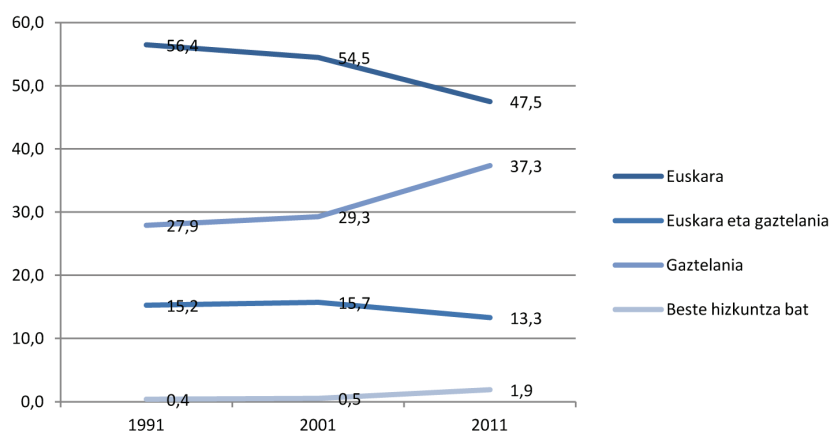
	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
	1986	1991	2001	2011	1986-1991	1991-2001	2001-2011	1986-2011
UDALERRI GUZTIAK	20,6	20,6	19,9	18,8	0,0	-0,7	-1,1	-1,8
Udalerrri euskaldunak 2011n (indizea > %70)	68,7	68,6	65,6	58,4	-0,2	-2,9	-7,2	-10,3
Gainerako udalerrriak	12,4	12,4	11,9	11,6	-0,1	-0,5	-0,3	-0,8

14. Taula. Lehen hizkuntza euskara izan dutenek osatzen duten ehunekoa udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2001

4.5. Etxeko hizkuntza udalerrri euskaldunetan (eta gainerakoetan), 1991-2011 bilakaera

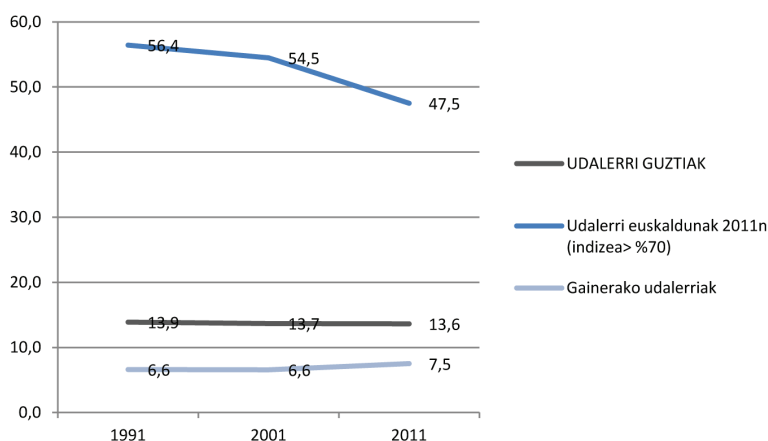
Euskararen erabilera jaitsi egin da udalerrri euskaldunetako etxeetan azken 20 urteotan. 1991 urtean hiztunen %56,4k euskara erabiltzen zuten nagusiki etxean. Kopuru hori %47,5era jaitsi zen 2011. urtean. Jaitsiera azken 10 urteetan gertatu da gehienbat, eta azken hamarkada horretan jaitsi egin dira, halaber, euskara eta gaztelania bi hizkuntzak erabiltzen dituztenen ehunekoak. Aitzitik, indartsu igo dira gaztelania eta beste erdarak erabiltzen dituztenen ehunekoak: 1991n %27,9 ziren gaztelania nagusiki erabiltzen zutenak eta %0,4 beste erdararen bat zerabiltenak; 2011n, berriz, %37,3koa zen gaztelaniaren ehunekoa eta %1,9koa gainerako hizkuntzena.

Z. Grafikoa: etxeko hizkuntza. EAEko udalerrri euskaldunak, 1991-2011



Udalerrri euskaldunetako etxeetan ez bezala, euskararen erabilera gora egin du apur bat gainerako udalerrietan, 1991ko %6,6tik egungo %7,5era. Aurkako joerak aurkitzen ditugu, hortaz, ikertutako bi multzoetan: euskararen erabilera nabarmen atzeratzen ari da udalerrri euskaldunetako etxeetan eta, oso poliki bada ere, aurrera egin du pixka bat gainerako udalerrietako etxeetan.

AA. Grafikoa: etxeko hizkuntza nagusiki euskara dutenek osatzen duten ehunekoa udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1991-2011



15. Taula. Etxeko hizkuntza nagusiki euskara dutenek osatzen duten ehunekoa udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011

	Ehunekoa (%)			Bilakaera (%)		
	1991	2001	2011	1991-2001	2001-2011	1991-2011
UDALERRI GUZTIAK	13,9	13,7	13,6	-0,2	-0,1	-0,3
Udalerrri euskaldunak 2011n (indizea > %70)	56,4	54,5	47,5	-2,0	-7,0	-9,0
Gainerako udalerrriak	6,6	6,6	7,5	0,0	0,9	0,9

4.6. Atalaren ondorioak labur

Udalerrri euskaldunen pisu demografikoa nahiko egonkor azaltzen zaigu aztertutako epealdian, nahiz eta azken 10 urteotan igo egin den apur bat.

Datu soziolinguistikoen bilakaerak irudi nahiko koherentea osatzen du: euskarak atzera egin du udalerrri euskaldunetan 1991. urtetik eta, batez ere, 2001. urtetik aurrera. Euskaldunen pisua jaitsi egin da azken 10 urteotan, eta indartsu jaitsi dira, halaber, euskara lehen hizkuntza zuten herritarren kopurua eta etxeetan euskara erabiltzen dutenena. Joera hori ez dator bat, oro har, gainerako udalerrietan ageri denarekin. Horietan indartsu egin du gora euskaldunen kopuruak eta ez da bilakaera nabarmenik ikusten lehen hizkuntzaren eta etxeko erabilerari dagokionez.

5.

UDALERRI MULTZOEN BILAKAERA, JATORRIZKO EUSKALDUN-DENTSITATEAREN ARABERA

5.1. Udalerrri multzoak, duela 30 urteko euskaldunen dentsitatearen arabera, hizkuntzen egoera sozialean gertatu diren aldaketa-joerak atzeman nahian

Aurreko atalean, EAeko udalerrriak bi multzo nagusitan banatuta aztertu ditugu. Talde horiek oso zabalak direla jakinda, oraingoan askoz ere xeheago egingo ditugu taldeak. Atal honetan, honako hamar talde hauetan multzokatuko ditugu EAeko udalerrriak, 1981. urtean euskaldunek hiztun guztiekiko osatzen zuten ehunekoa-aren arabera:

- 1981. urtean euskaldunak hiztunen %90 eta %100 bitartean ziren udalerrriak.
- 1981ean euskaldunak %80-90 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %70-80 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %60-70 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %50-60 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %40-50 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %30-40 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %20-30 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %10-20 zirenak.
- 1981ean euskaldunak %0-10 zirenak.

Jatorrizko (1981eko) euskaldun-dentsitatearen arabera hamar multzo horiek finko mantenduta, udalerrri multzo horietan azken 20-30 urteotan izan den bilakaera aztertuko dugu, honako hiru aldagai hauei dagokienez: hizkuntza-gaitasuna, lehen hizkuntza eta etxeko hizkuntza.

Oharra: bilakaera-datuak aztertzeke, eta seriearen homogeneotasuna ziurtatzeko, Ziortza-Bolibarko eta Markina-Xemeingo bilakaera-datuak elkarrekin aztertuko ditugu (horregatik, tauletan, 250 udalerrri azalduko zaizkigu guztira, berez gaur egun Ziortza-Bolibarrekin 251 diren arren).

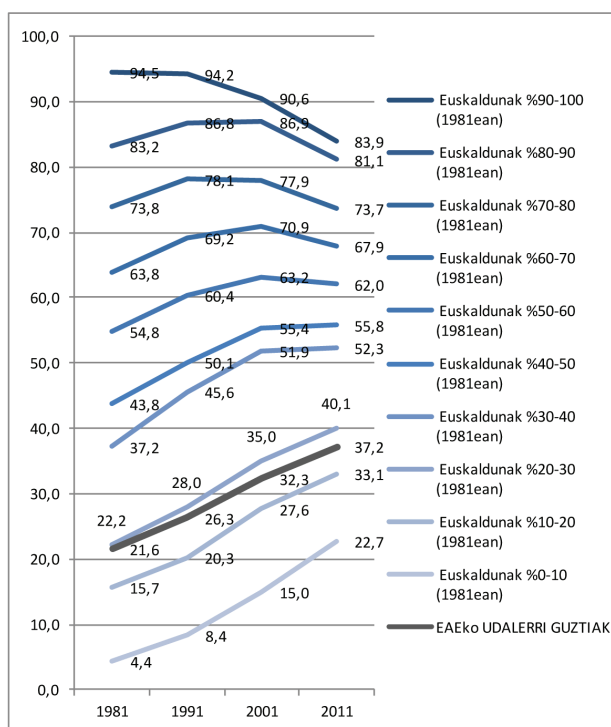
5.2. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera jatorrizko dentsitate multzoetan, 1981-2011

Euskaldunek hiztun guztien artean osatzen duten ehunekoak gora egin du nabarmen EAEn azken 30 urteotan, 1981ko %21,6tik %37,2raino. Bilakaera hori, ordea, ez da batere homogeneoa izan udalerrrien abiapuntu soziolinguistikoa aintzat hartuta. Horrela, 1981ean euskaldunek udalerrietan zuten pisua kontuan hartuta, honako joera hauek antzematen dira:

- 1981. urtean euskaldun-dentsitate handiena zuten udalerrrien multzoan (euskaldunak %90-%100) egonkor agertzen zaigu euskaldunen ehunekoa 1981-1991 aldian; 1991-2001ean jaitsi egiten da euskaldunen ehunekoa eta jaitsiera are gehiago sakontzen da 2001-2011n. Aldi osoa aintzat hartuta, multzo honetan euskaldunak %94,5 ziren 1981ean eta %83,9 2011n.

- Hurrengo bi multzoek (%80-%90, %70-%80) galera txikiak izan dituzte aztertutako 30 urteetako epealdian, eta datuetan sakonduz ikusiko dugu joera aldakorra izan dutela aztertutako hiru hamarkadetan: 1981-1991n euskaldunen kopuruak igotzen ikusi zituzten udalerririk; 1991-2001ean egonkor iraun zuten eta azken hamarkadan jaitsi egin dira euskaldunen kopuruak. Aldi osoa aintzat hartuta, euskaldunen ehunekoak apur bat jaitsi egin da abiapuntua %80-%90ean zuten udalerrietan (%83,2tik %81,1ra) eta maila berean azaltzen zaigu %70-%80koen multzoan, %74^aren inguruan. Edonola ere, kontuan hartzeko datua da azken hamarkadan bi multzo horiek beherako joera argia hartu dutela.
- Hurrengo bi multzoek (%60-%70 eta %50-%60) euskaldunen ehunekoan gora egin dute epealdi osoa kontuan hartuta, baina azken hamarkadan beherako joera apala hartu dute horiek ere.
- Hurrengo bi multzoetan (%40-%50 eta %30-%40) euskaldunen kopuruak gora egin du nabarmen aztertutako 30 urteotan, nahiz eta azken hamarkadan hazkunde prozesu hori nahikoa geldituta azaltzen zaigun.
- Azkenik, 1981. urtean euskaldun gutxiago zituzten hiru multzoek (euskaldunak %0-%10, %10-%20 eta %20-%30) goranzko joera indartsua eta jarraitua, oraingoz etenik gabea, ageri dute. Horrela, 1981ean abiapuntu apalena zuten udalerririk hartzen baditugu (%0-%10 multzokoak) euskaldunen portzentajea %4,4tik %22,7ra igo dela ikusiko dugu. %10-%20 multzoko udalerrietan euskaldunak %15,7tik %33,1era igo dira eta %20-%30 multzokoetan %22,2tik %40,1era. Aipatzeko moduko datua da azken hiru multzo horietako udalerririk biltzen dutela EAEko biztanleriaren zati nagusia. Horietan bizi dira, 2011. urtean, 1.574.711 lagun, EAEko biztanle guztien %72,2. Horiek horrela, hiru multzo horien joerak pisu handia du EAE osoko datuetan. Ondorioz, nahiz eta gainerako multzoetan (multzo euskaldunagoetan) joera bestelakoa izan, EAEko joera orokorra azken hiru multzo horiek finkatzen dutenetik hurbil azalduko zaigu.

BB. Grafikoa. Hizkuntza gaitasunaren bilakaera, udalerririk 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1981-2011



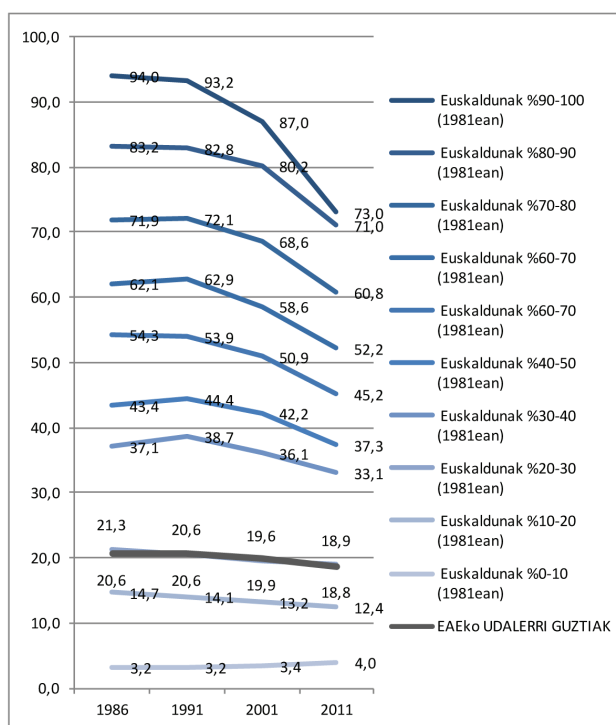
Orokorrean, zenbat eta abiapuntu erdaldunagoa, orduan eta gehiago handitu da udalerrri horietako euskaldunen kopurua. Udalerrri euskaldunenek (1981eko abiapuntuan euskaldunak %70etik gora zituztenek), ordea, atzera egin dute, euskaldunetan euskaldunenak bereziki. Atzerakada hori 2001-2011 hamarkadan gertatu da nagusiki, nahiz eta lehenagotik ere bazetorren. Azken hamarkada horretan, abiapuntuan euskaldunak %30etik behera zituzten hiru multzoetan bakarrik egin du gora euskaldunen ehunekoak, eta gainerako multzoetan geldialdia edo atzerakada gertatu da.

	Biztanleak (2011)	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
		1981	1991	2001	2011	1981-1991	1991-2001	2001-2011	1981-2011
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	21,6	26,3	32,3	37,2	4,7	6,0	4,9	15,7
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	94,5	94,2	90,6	83,9	-0,3	-3,6	-6,6	-10,6
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	83,2	86,8	86,9	81,1	3,6	0,0	-5,8	-2,1
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	73,8	78,1	77,9	73,7	4,2	-0,2	-4,3	-0,2
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	63,8	69,2	70,9	67,9	5,4	1,8	-3,0	4,1
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	54,8	60,4	63,2	62,0	5,6	2,8	-1,2	7,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	43,8	50,1	55,4	55,8	6,4	5,3	0,4	12,0
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	37,2	45,6	51,9	52,3	8,5	6,2	0,5	15,2
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	22,2	28,0	35,0	40,1	5,8	7,0	5,0	17,9
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	15,7	20,3	27,6	33,1	4,6	7,4	5,4	17,4
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	4,4	8,4	15,0	22,7	4,0	6,6	7,8	18,4

16. Taula. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera, udalerrriak 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1981-2011 (laburpena)

5.3. Lehen hizkuntzaren bilakaera jatorrizko dentsitate multzoetan, 1986-2011

Lehen hizkuntza euskara duten herritarren kopuruak behera egin du EAEn azken 25 urteotan, 1986ko %20,6tik 2011ko %18,8ra hain zuzen. Jaitsiera hori 1991-2001 eta, batez ere, 2001-2011n gertatu da. Datuak 1981eko dentsitate multzoen arabera aztertuta, zera ikusiko dugu: lehen hizkuntza euskara dutenen ehunekoak behera egin duela udalerrri multzo guzti-guztietan, multzorik erdaldunenean izan ezik (1981ean euskaldunak %0-%10 ziren udalerrietan). Gainerako multzo guztietan jaitsi egin da lehen hizkuntza euskara duten herritarren proportzioa, eta beherakada handiagoa



CC. Grafikoa. Lehen hizkuntzaren bilakaera, udalerrriak 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1986-2011

da udalerrri euskaldunagoetan. Horrela, goiko muturrera joz, ikusgarria da %90-%100 euskaldunak zituzten udalerrietan ikusten den bilakaera: lehen hizkuntza euskara zutenak %94,0 ziren 1981ean eta 2011n, berriz, %73,0.

Bien bitartean, gora egin du gaztelania lehen hizkuntzatzat duten herritarren eta lehen hizkuntza euskara eta gaztelania izan dituztenen ehunekoak ia dentsitate multzo guztietan. Oro har, zenbat eta multzo euskaldunagoa, orduan eta gehiago handitu dira lehen hizkuntza gaztelania (edo biak) izan dituztenen ehunekoak.

Lehen hizkuntza euskara eta gaztelania ez beste hizkuntzaren bat izan dutenen ehunekoak, azkenik, gora egin du, 2001-2011 hamarkadan batik bat, nahiko era homogeneoan udalerrri multzo guztietan.

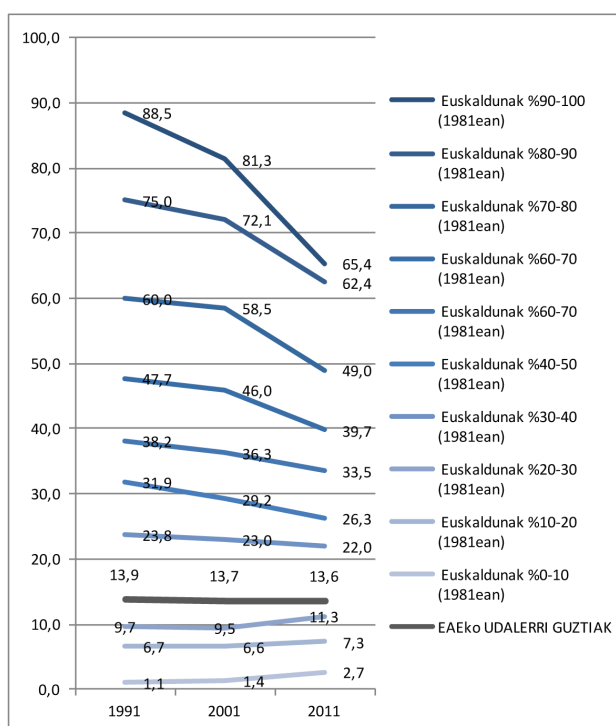
17. Taula. Lehen hizkuntzaren bilakaera, udalerrriak 1981ko dentsitate-mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1986-2011 (laburpena)

	Biztanleak (2011)	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
		1986	1991	2001	2011	1986-1991	1991-2001	2001-2011	1986-2011
Euskara									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	20,6	20,6	19,9	18,8	0,0	-0,7	-1,1	-1,8
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	94,0	93,2	87,0	73,0	-0,9	-6,2	-13,9	-21,0
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	83,2	82,8	80,2	71,0	-0,4	-2,6	-9,2	-12,2
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	71,9	72,1	68,6	60,8	0,1	-3,5	-7,8	-11,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	62,1	62,9	58,6	52,2	0,8	-4,3	-6,5	-10,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	54,3	53,9	50,9	45,2	-0,4	-3,1	-5,7	-9,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	43,4	44,4	42,2	37,3	1,0	-2,1	-4,9	-6,1
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	37,1	38,7	36,1	33,1	1,6	-2,6	-3,0	-4,0
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	21,3	20,6	19,6	18,9	-0,7	-1,0	-0,7	-2,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	14,7	14,1	13,2	12,4	-0,6	-0,9	-0,7	-2,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	3,2	3,2	3,4	4,0	0,0	0,2	0,6	0,8
Euskara eta gaztelania									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	3,9	3,5	4,0	5,2	-0,4	0,5	1,2	1,3
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	1,1	1,6	2,3	5,2	0,6	0,7	2,9	4,1
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	2,5	2,6	3,4	5,1	0,1	0,8	1,8	2,6
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	3,4	3,8	4,9	6,5	0,3	1,2	1,6	3,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	4,8	4,0	6,4	7,8	-0,9	2,4	1,4	3,0
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	6,7	6,5	6,7	8,0	-0,3	0,2	1,3	1,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	5,1	4,6	5,4	7,1	-0,5	0,8	1,7	2,0
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	7,1	5,1	6,8	8,0	-1,9	1,6	1,2	0,9
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	7,2	6,8	7,0	7,9	-0,3	0,2	0,8	0,7
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	4,5	4,5	4,1	5,5	0,0	-0,4	1,4	1,0
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	2,2	1,9	2,2	3,3	-0,3	0,3	1,1	1,1
Gaztelania									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	73,8	74,4	74,4	72,3	0,7	-0,1	-2,1	-1,5
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	4,7	5,0	10,0	19,0	0,3	5,0	9,0	14,3
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	13,2	13,8	15,3	20,2	0,5	1,5	4,9	6,9
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	23,1	22,9	24,9	29,2	-0,2	2,0	4,4	6,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	32,2	32,4	33,8	37,0	0,2	1,4	3,1	4,8
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	37,7	38,6	41,0	43,3	0,9	2,3	2,3	5,6
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	50,0	49,9	50,9	51,8	-0,1	1,1	0,8	1,8
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	54,4	55,1	55,6	55,6	0,7	0,6	0,0	1,3
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	69,2	70,7	71,4	69,6	1,5	0,7	-1,8	0,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	78,6	79,2	80,6	78,4	0,6	1,4	-2,2	-0,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	92,8	93,3	92,5	88,6	0,5	-0,8	-3,9	-4,2
Beste hizkuntza bat									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	1,7	1,5	1,8	3,8	-0,2	0,3	2,0	2,1
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	0,2	0,3	0,7	2,7	0,0	0,4	2,0	2,5
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	1,0	0,8	1,2	3,7	-0,2	0,4	2,5	2,6
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	1,5	1,3	1,6	3,5	-0,2	0,3	1,8	1,9
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	0,9	0,7	1,1	3,1	-0,1	0,4	2,0	2,2
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	1,2	0,9	1,4	3,5	-0,3	0,5	2,1	2,3
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	1,5	1,1	1,4	3,8	-0,4	0,3	2,4	2,3
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	1,5	1,1	1,5	3,3	-0,3	0,4	1,8	1,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	2,4	1,9	1,9	3,6	-0,4	0,0	1,7	1,3
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	2,2	2,2	2,1	3,7	0,0	-0,1	1,6	1,5
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	1,8	1,5	1,9	4,0	-0,2	0,4	2,2	2,3

5.4. Etxeko hizkuntzaren bilakaera jatorrizko dentsitate multzoetan, 1991-2011

EAE osoa aintzat hartuta, ez da aldaketa handirik izan azken 20 urteotan herritarrek etxean erabili ohi dituzten hizkuntzen banaketan. Etxean nagusiki euskaraz dihardutenak, 1991. urtean %13,9 izatetik 2011. urtean %13,6 izatera igaro dira. Datuak jatorrizko dentsitatearen arabera udalerrri multzoka aztertuta, ordea, joera aipagarriak ikusten dira. Horrela, euskararen erabilerak gora egin du eta gaztelaniarenak behera hiru multzo erdaldunenetan, abiapuntuko ezagutza maila %30etik behera zuten udalerrietan. Aitzitik, gainerako multzo guztietan behera egin du euskararen erabilerak eta gora gaztelaniarenak. Zenbat eta jatorriz euskaldunagoa multzoa, orduan eta gehiago egin du atzera euskararen erabilerak eta aurrera gaztelaniarenak. Muturreko talde euskaldunenaren datua aipatuz, euskaldunak 1981. urtean %90-%100 ziren udalerrietako etxeetan euskara nagusiki erabili ohi dutela erantzun dutenen kopurua %88,5etik %65,4ra jaitsi da, eta nagusiki gaztelania darabiltela diotenen kopurua laukoiztu egin da hogeitaz buruan: %5,1ekoa zen, 1991n eta %23,3koa 2011n. Hurrengo multzo euskaldunetan ere jaitsiera handiak ikusten ditugu euskararen erabileran.

Euskararen erabilerak udalerrri euskaldunetako etxeetan izan duen atzerakadak azken hamarkadan hartu du indar gehien, 1991-2001 hamarkadan ere gertatu zen arren.



DD. Grafikoa. Etxeko hizkuntzaren bilakaera, udalerriak 1981ko dentsitate-mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1991-2011 (nagusiki euskaraz egiten dutenak, %)

18. Taula. Etxeko hizkuntzaren bilakaera, udalerrriak 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1991-2011 (laburpena)

	Biztanleak (2011)	Ehuneakoak (%)			Bilakaerak (%)		
		1991	2001	2011	1991-2001	2001-2011	1991-2011
Euskara							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	13,9	13,7	13,6	-0,2	-0,1	-0,3
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	88,5	81,3	65,4	-7,2	-15,9	-23,1
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	75,0	72,1	62,4	-2,9	-9,7	-12,6
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	60,0	58,5	49,0	-1,4	-9,5	-10,9
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	47,7	46,0	39,7	-1,8	-6,2	-8,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	38,2	36,3	33,5	-1,9	-2,8	-4,7
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	31,9	29,2	26,3	-2,7	-2,9	-5,6
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	23,8	23,0	22,0	-0,7	-1,1	-1,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	9,7	9,5	11,3	-0,2	1,8	1,6
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	6,7	6,6	7,3	-0,1	0,7	0,6
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	1,1	1,4	2,7	0,3	1,3	1,7
Euskara eta gaztelania							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	8,1	8,4	7,5	0,3	-0,9	-0,6
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	6,2	8,3	10,0	2,1	1,6	3,7
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	10,7	12,2	10,7	1,5	-1,6	-0,1
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	15,9	15,1	13,9	-0,8	-1,2	-2,0
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	17,2	18,2	14,5	1,1	-3,7	-2,6
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	19,1	18,4	14,1	-0,7	-4,3	-5,1
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	14,9	17,0	13,2	2,1	-3,8	-1,7
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	16,2	17,6	13,4	1,3	-4,1	-2,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	12,3	12,4	9,8	0,1	-2,6	-2,5
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	8,5	8,3	7,3	-0,2	-1,0	-1,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	3,1	3,2	3,8	0,1	0,6	0,7
Gaztelania							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	77,5	77,2	76,8	-0,3	-0,4	-0,7
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	5,1	10,0	23,3	4,9	13,3	18,2
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	13,8	15,0	25,0	1,2	9,9	11,2
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	23,6	25,6	35,1	2,0	9,5	11,5
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	34,8	35,4	43,9	0,5	8,5	9,0
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	42,3	44,7	50,3	2,4	5,6	8,0
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	52,9	53,2	58,2	0,3	5,0	5,3
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	59,5	58,8	62,7	-0,8	3,9	3,1
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	77,4	77,4	76,9	0,1	-0,5	-0,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	84,1	84,5	83,5	0,3	-1,0	-0,6
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	95,3	94,6	91,3	-0,7	-3,3	-4,0
Beste hizkuntza bat							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	0,5	0,7	2,1	0,2	1,4	1,6
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	0,2	0,4	1,3	0,2	1,0	1,2
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	0,5	0,6	2,0	0,1	1,4	1,5
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	0,5	0,8	2,0	0,2	1,2	1,4
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	0,3	0,4	1,9	0,2	1,4	1,6
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	0,4	0,6	2,1	0,2	1,5	1,7
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	0,3	0,6	2,3	0,3	1,6	1,9
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	0,4	0,6	1,9	0,2	1,3	1,5
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	0,6	0,7	2,0	0,0	1,3	1,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	0,7	0,7	1,9	0,0	1,3	1,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	0,5	0,8	2,2	0,2	1,4	1,7

5.5. Atalaren ondorioak labur

Duela 30 urte udalerriek zuten euskaldun-dentsitatearen arabera udalerrriak multzo-katuta, bilakaera-joera argiak antzematen dira. Asko laburtuz, datuek bi joera kontrajarri erakusten dituzte:

- Abiapuntuan erdaldunenak ziren udalerrriak (euskaldunen dentsitatea %30^aren azpitik zutenak) euskalduntzen ari dira: euskaraz hitz egiteko gai direnen kopuruak asko igo dira udalerrri horietan eta euskararen etxe-ko erabilera ere igo egin da pixka bat.
- Abiapuntuan euskaldunenak ziren udalerrriak, ordea, aztertutako hiru parametroetan erdaldundu egin dira azken 30 urteotan. Udalerrri horietan oro har asko jaitsi dira lehen hizkuntza euskara dutenen ehunekoak eta etxean nagusiki euskara erabiltzen dutenen ehunekoak. Euskaldunen artean euskaldunenak dira, gainera (euskaldun-dentsitate handiena zutenak), gehien jaitsi direnak. Bilakaera hori 1991. urtetik aurrera sumatzen da batez ere eta azken hamarkadan hartu du indarrik handiena. Hizkuntza-gaitasunari dagokionez, 1981ean euskaldunen dentsitatea %50etik gorakoa zuten udalerrri multzo guztietan jaitsi egin da euskaldunen ehunekoa azken hamarkadan, eta galera hori lehenago hasi zen %90-%100eko gune euskaldunenean. Oro har, zenbat eta abiapuntu euskaldunagoa, orduan eta handiagoa izan da jaitsiera hori.

6.

HABITAT SOZIOLINGUISTIKOEN BILAKAERA EAEn, 1981-2011

6.1. Multzo mugikorrek habitaten bilakaera aztertze

Aurreko ataleko datuak ikusita, pentsatzekoa da azken 30 urteotako aldaketa-joerek EAEn habitat soziolinguistikoen osieran aldaketak eragingo zituela. Horixe aztertu nahi dugu atal honetan.

Eranskineko E3 taulan, udalerrri bakoitzean urtez urte zegoen euskaldunen %a ikus daiteke. Atal honetan habitat soziolinguistikoen bilakaera aztertze, honako hamar multzo hauetan sailkatuko ditugu udalerrriak aztertutako urte bakoitzean:

- Euskaldunak hiztunen %90 eta %100 bitartean diren udalerrriak.
- Euskaldunak %80-90 direnak.
- Euskaldunak %70-80 direnak.
- Euskaldunak %60-70 direnak.
- Euskaldunak %50-60 direnak.
- Euskaldunak %40-50 direnak.
- Euskaldunak %30-40 direnak.
- Euskaldunak %20-30 direnak.
- Euskaldunak %10-20 direnak.
- Euskaldunak %0-10 direnak.

Sailkapen hori, esan bezala, urte bakoitzean berrituko dugu. Horrela, udalerrri asko multzo batean azalduko zaizkigu urte batean eta beste multzo batean hurrengoan. Horixe da, hain justu, atal honetan aztertu nahi duguna, udalerrriak habitat soziolinguistiko batetik bestera nola aldatu izan diren azken 30 urteotan. Eta, ondorioz, nola habitat batzuk indartzen eta beste batzuk ahultzen joan diren. Argitu dezagun txosten honetan “habitat soziolinguistikoa” oso adiera xumean erabiliko dugula eta, zehazki, udalerrietan dagoen euskaldunen dentsitatearekin lotuko dugula zuzenean, ikuspegi teoriko batetik kontzeptuak eskatuko lukeen esanahi zabalagoa landu gabe.

6.2. Habitaten bilakaerari buruzko datuak era xehatuan antolatze lehenengo ahalegina taula erraldoi batzuen bidez

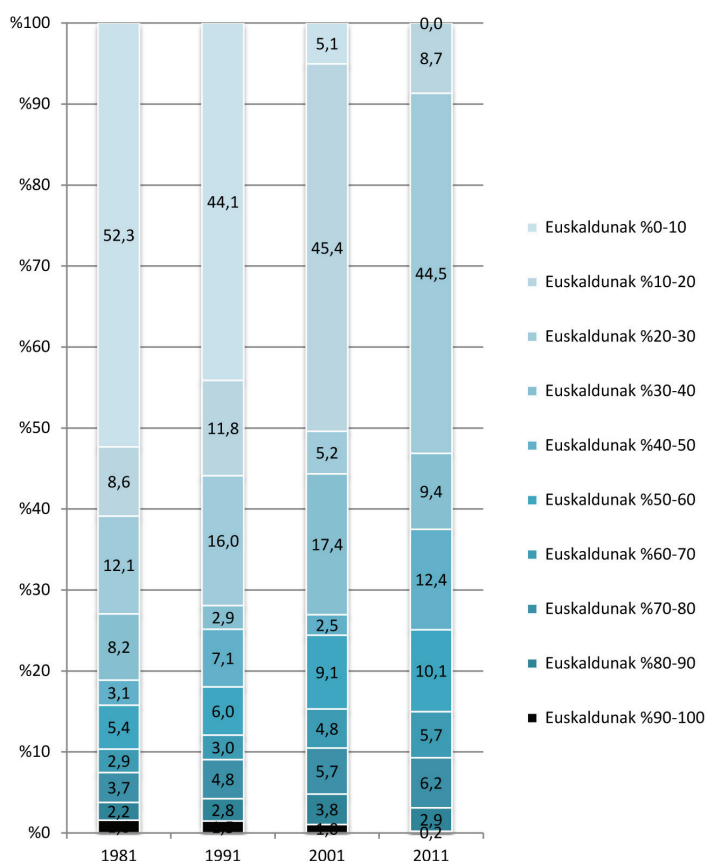
Horrela landutako datuekin, taula erraldoi batzuk sortu ditugu herrialdez herrialde (ikus eranskineko E12, E13, 14, eta E15 taulak). Horietan, udalerrriak urtez urte zer multzotan azaltzen zaizkigun eta hamarkada bakoitzean zer-nolako bilakaera izan duten (positiboa edo negatiboa) aurkezten dugu koloreen bidez.

Taula horiei begiratu hutsarekin antzeman daiteke udalerrri asko mugitu egin dira multzotik multzora. Orokorrean, goialdeko udalerrriak (udalerrri euskaldunenak) beheko multzoetarako joera eta euskaldun kopuruan behera egitekoa azaldu dute. Joera hori badirudi geroz eta indartsuagoa azaldu dela aztertutako 30 urteotan, eta beherakadarik handienak azken hamarkadan gertatu dira. Taularen behealdera jotzen badugu, berriz, aurkako fenomeno (are eta indartsuago) ikusiko dugu: euskaldun gutxiago zituzten udalerrietan asko handitu da euskaldunen ehunekoa eta udalerrriak multzoz igotzen joan dira urteak pasatu ahala, bilakaera positibo eutsi eta jarraituan.

6.3. Euskararen habitaten bilakaera zenbakitan, 1981-2011

Oraingo taula hauetan, urtez urte habitat horien pisua nola aldatu den aurkezten da, udalerrri kopuruan, biztanle kopuruan eta euskaldun kopuruan. Hiru taula horietako datuei begiratuta, argi antzematen da multzo guztiak handitu direla bai udalerrri kopuruan, bai biztanle kopuruan eta baita euskaldunen kopuruan ere, muturreko biak izan ezik:

- Hamar multzoen artean erdaldunena (euskaldunak %10era iristen ez ziren udalerrriena) desagertu egin da. Dagoeneko ez dago ezaugarri horietako udalerrri bakar bat ere EAEn. Azpimarra dezagun 1981. urtean multzo hori zela guztien artean nagusia, udalerrri eta biztanle gehien biltzen zituena. Are gehiago, EAeko biztanleen erdiak baino gehiago (%52,3) euskaldun dentsitate oso txikiko (%10etik beherako) udalerrri horietan bizi ziren. Gaur egun, esan bezala, desagertu egin da habitat mota hori.
- Aurkako muturrean, multzo euskaldunenak (euskaldunak %90-%100 bitartean dituzten udalerrriek osatzen zutenak), atzera egin du izugarri. 1981. urtean 56 udalerrri zeuden multzo horretan eta 33.605 biztanle bizi ziren horietan. Azken 30 urteotan agortzen joan da habitat hori, eta gaur egun 13 udalerrri txikik besterik ez dute ezaugarri hori, eta 4.003 biztanle bakarrik bizi dira horietan. Hau esateko datu estatistikorik ez dugun arren, kontuan hartu behar da, gainera, euskaldunen dentsitatea (ia) erabatekoa den habitat horren galera-joera askoz lehenagotik zertorrela, eta 1981erako ere oso ahuldua azaltzen zitzaigula habitat hau, berez lehenago izan zenarekin alderatuta. 1981ean, izan ere, EAeko herritarren %1,6 besterik ez ziren bizi mota horretako udalerrietan. Galera-joera hori eten beharrean, ordea, sakonduz joan da azken hiru hamarkadetan, geroz eta indar handiagoarekin, gainera. 2011. urtean EAeko herritarren %0,2 bakarrik bizi dira habitat horretako udalerriren batean.



EE. Grafikoa: biztanleria habitat soziolinguistikoetan. EAE, 1981-2011

Gainerako multzoak handitu egin dira, eta udalerrri eta biztanle gehiago dituzte gaur egun duela 30 urte baino. Dena den, gure arreta azken hamarkadan jarritz gero, beste bi multzo ere ahultzen ikusiko ditugu, muturretatik hurbilen dauden hurrengo biak, hain zuzen:

- Bederatzigarren multzoa (euskaldunak %10 eta %20 bitartean dituzten udalerriena) asko ahuldu da: 2001ean 43 udalerrri ziren eta 2011n 22, eta guztira 944.959 biztanle bizitzetik 188.730 bizitzera pasatu dira. Egungo joerak asko aldatzen ez badira, habitat hori ere desagertu egingo da hurrengo urteetan.
- Bigarren multzoak (euskaldunak %80-%90 bitartean) gora egin du udalerrri kopuruan (40 izatetik 47ra pasatu da) baina jaitsi egin da biztanlerian, 1981ko 78.201tik 2011ko 63.709ra. Multzo horrek, izan ere, udalerrri txikiak irabazi ditu baina udalerrri handiagoak “galdu”.

19. Taula. Habitaten bilakaera, euskaldunen dentsitatearen arabera: udalerrriak. EAE, 1981-2011

	Kopuruak					Ehunekoa (%)				
	1981	1991	2001	2011	1981-2011	1981	1991	2001	2011	1981-2011
EAEko UDALERRI GUZTIAK	250	250	250	250	-	100,0	100,0	100,0	100,0	-
Euskaldunak %90-100	56	55	42	13	-43,0	22,4	22,0	16,8	5,2	-17,2
Euskaldunak %80-90	23	29	40	47	24,0	9,2	11,6	16,0	18,8	9,6
Euskaldunak %70-80	19	24	25	38	19,0	7,6	9,6	10,0	15,2	7,6
Euskaldunak %60-70	15	13	20	23	8,0	6,0	5,2	8,0	9,2	3,2
Euskaldunak %50-60	18	18	20	27	9,0	7,2	7,2	8,0	10,8	3,6
Euskaldunak %40-50	13	15	10	13	0,0	5,2	6,0	4,0	5,2	0,0
Euskaldunak %30-40	14	8	13	21	7,0	5,6	3,2	5,2	8,4	2,8
Euskaldunak %20-30	10	10	18	46	36,0	4,0	4,0	7,2	18,4	14,4
Euskaldunak %10-20	8	16	43	22	14,0	3,2	6,4	17,2	8,8	5,6
Euskaldunak %0-10	74	62	19	-	-74,0	29,6	24,8	7,6	0,0	-29,6

20. Taula. Habitaten bilakaera, euskaldunen dentsitatearen arabera: udalerrri horietan bizi den biztanleria. EAE, 1981-2011

	Kopuruak					Ehunekoa (%)				
	1981	1991	2001	2011	1981-2011	1981	1991	2001	2011	1981-2011
EAEko UDALERRI GUZTIAK	2.141.809	2.104.041	2.082.587	2.179.815	38.006	100,0	100,0	100,0	100,0	-
Euskaldunak %90-100	33.605	30.632	21.659	4.003	-29.602	1,6	1,5	1,0	0,2	-1,4
Euskaldunak %80-90	47.067	58.024	78.201	63.709	16.642	2,2	2,8	3,8	2,9	0,7
Euskaldunak %70-80	78.721	101.811	117.963	134.592	55.871	3,7	4,8	5,7	6,2	2,5
Euskaldunak %60-70	62.000	63.369	100.469	123.646	61.646	2,9	3,0	4,8	5,7	2,8
Euskaldunak %50-60	116.360	125.229	189.777	220.875	104.515	5,4	6,0	9,1	10,1	4,7
Euskaldunak %40-50	66.341	149.929	52.872	270.466	204.125	3,1	7,1	2,5	12,4	9,3
Euskaldunak %30-40	175.338	61.841	362.329	204.142	28.804	8,2	2,9	17,4	9,4	1,2
Euskaldunak %20-30	258.324	337.001	109.098	969.652	711.328	12,1	16,0	5,2	44,5	32,4
Euskaldunak %10-20	163.162	247.979	944.959	168.730	5.548	8,6	11,8	45,4	8,7	0,1
Euskaldunak %0-10	1.120.871	928.226	105.200	-	-1.120.871	52,3	44,1	5,1	0,0	-52,3

21. Taula. Habitaten bilakaera, euskaldunen dentsitatearen arabera: udalerrri horietan bizi diren euskaldunak. EAE, 1981-2011

	Kopuruak					Ehunekoa (%)				
	1981	1991	2001	2011	1981-2011	1981	1991	2001	2011	1981-2011
EAEko UDALERRI GUZTIAK	447.776	544.102	656.980	789.439	341.663	100,0	100,0	100,0	100,0	-
Euskaldunak %90-100	31.074	28.655	19.826	3.574	-27.500	6,9	5,3	3,0	0,5	-6,5
Euskaldunak %80-90	37.998	49.093	65.166	51.459	13.461	8,5	9,0	9,9	6,5	-2,0
Euskaldunak %70-80	56.374	75.173	85.279	96.378	40.004	12,6	13,8	13,0	12,2	-0,4
Euskaldunak %60-70	38.270	41.250	62.848	78.013	39.743	8,5	7,6	9,6	9,9	1,3
Euskaldunak %50-60	61.766	68.659	101.576	117.826	56.030	13,8	12,6	15,5	14,9	1,1
Euskaldunak %40-50	28.050	69.884	23.719	110.940	82.890	6,3	12,8	3,6	14,1	7,8
Euskaldunak %30-40	63.233	21.568	121.765	72.537	9.304	14,1	4,0	18,5	9,2	-4,9
Euskaldunak %20-30	55.703	88.063	25.169	224.571	168.868	12,4	16,2	3,8	28,4	16,0
Euskaldunak %10-20	27.730	32.928	141.611	34.141	6.411	6,2	6,1	21,6	4,3	-1,9
Euskaldunak %0-10	47.548	68.809	9.781	-	-47.548	10,6	12,6	1,5	0,0	-10,6

6.4. Udalerriak multzoz nola aldatu diren azken 30 urteotan

Habitat batzuk indartu eta besteak ahuldu baldin badira, jakina, udalerri batzuk multzoz aldatzen joan direlako gertatu da. Ondorengo 22 eta 23 tauletan 1981etik 2011ra udalerriek multzoz multzo egindako ibilbidearen berri jasotzen da. Taula horietako datuak modu honetan irakurri behar dira:

- 1981. urtean, %90-%100 euskaldun zituzten udalerriak 56 ziren EAEn. Hau izan da udalerri horien gaur arterainoko ibilbidea:
 - 56 udalerri horietatik 13k multzo berean jarraitzen dute (udalerri horietan 4.003 herritar bizi dira, 2011. urteko datuen arabera).
 - 33 udalerri %80-%90eko multzora pasatu dira (horietan 22.857 herritar bizi dira).
 - 10 udalerri, azkenik, %70-%80 multzora pasatu dira (8.992 herritar).
- 1981. urtean %80-%90^ari zegokion multzoko 23 udalerriek honako ibilbide hau egin dute:
 - 13k multzo berean jarraitzen dute (39.342 herritar).
 - 8 udalerri %70-%80koen multzora pasatu dira (10.320 herritar).
 - 2 %60-%70ekoen multzora pasatu dira (1.145 herritar).

Tankera horretan irakur daitezke taula horietako datuak multzoz multzo. Udalerri euskaldunenei erreparatu, argi ikusten da dentsitate handieneko udalerriak mailaz jaisten ari direla eta, oro har, zenbat eta euskaldunago abiapuntua, orduan eta orokorragoa eta handiagoa izan dela jaitsiera. Aurkako muturrean, udalerri erdaldunenak ditugu. Horietan igoerak dira nagusi; zenbat eta erdaldunagoa abiapuntua, orduan eta orokorragoa eta handiagoa igoera. Orokorrean, beraz, konbergentziarako joera erakusten dute datuek, abiapuntuan genituen muturrak desagertzera.

		Udalerrien banaketa, 1981. urteko euskaldun dentsitatearen arabera										GUZTIAK
		%90-100	%80-90	%70-80	%60-70	%50-60	%40-50	%30-40	%20-30	%10-20	%0-10	
Udalerrien banaketa, 2011. urteko euskaldun dentsitatearen arabera	%90-100	13										13
	%80-90	33	13	1								47
	%70-80	10	8	13	5	2						38
	%60-70		2	4	8	7	2					23
	%50-60			1	2	8	9	7				27
	%40-50					1	2	7	3			13
	%30-40							0	7	5	9	21
	%20-30								0	3	43	46
	%10-20									0	22	22
	%0-10										0	0
GUZTIAK	56	23	19	15	18	13	14	10	8	74	250	

22. Taula. Habitaten bilakaera, euskaldunen dentsitatearen arabera: 2011ko habitat-banaketa, 1981eko habitat-banaketaren arabera. Udalerriak. EAE, 1981-2011

23. Taula. Habitaten bilakaera, euskaldunen dentsitatearen arabera: 2011ko habitat-banaketa, 1981eko habitat-banaketaaren arabera. Biztanleria. EAE, 1981-2011

		Udalerrien banaketa, 1981. urteko euskaldun dentsitatearen arabera									GUZTIAK	
		%90-100	%80-90	%70-80	%60-70	%50-60	%40-50	%30-40	%20-30	%10-20		%0-10
Udalerrien banaketa, 2011. urteko euskaldun dentsitatearen arabera	%90-100	4.003										4.003
	%80-90	22.857	39.342	1.510								63.709
	%70-80	8.992	10.320	72.248	31.701	11.331						134.592
	%60-70		1.145	5.895	32.685	71.277	12.644					123.646
	%50-60			2.602	6.020	45.074	54.428	112.753				220.875
	%40-50					2.424	5.160	50.695	212.187			270.466
	%30-40								67.988	122.061	14.093	204.142
	%20-30									70.884	898.768	969.652
	%10-20										188.730	188.730
	%0-10											-
GUZTIAK		35.852	50.807	82.255	70.406	130.106	72.230	163.448	280.175	192.945	1.101.591	2.179.815

6.5. Aurreko ariketa bera, erabileraren bilakaeran oinarrituta

Aurreko puntuan, 2011ko hizkuntza-gaitasunaren arabera 1981ekoarekin jarri dugu harremanetan. Beheko tauletan gauza bera egin dugu, baina udalerri multzoak gaitasunaren arabera multzokatu beharrean, etxeko erabileraren arabera eginda. Taula horietako datuak aurrekoen modu bertsuan irakurri behar dira:

- 1991. urtean, etxean nagusiki euskaraz aritzen ziren herritarrak %90 eta %100 bitartean ziren udalerriak 34 ziren EAEn. Hau izan da udalerri horien gaur arterainoko ibilbidea:
 - 34 udalerri horietatik bakarrak ere ez du jarraitzen multzo berean.
 - 9 udalerri %80-%90eko multzora pasatu dira (horietan, 3.269 herritar bizi dira).
 - 14 udalerri %70-%80eko multzora pasatu dira (horietan, 8.211 herritar bizi dira).
 - 9 udalerri %60-%70eko multzora pasatu dira (horietan, 4.436 herritar bizi dira).
 - 2 udalerri, azkenik, %50-%60 eta %40-%50 multzoetara pasatu dira (534 eta 518 herritar bizi dira horietan, hurrenez hurren).

Tankera horretan irakur daitezke taula horietako datuak multzoz multzo.

Udalerriak multzokatzeko irizpidetzat hizkuntza-gaitasuna beharrean etxeko erabilera hartuz gero, euskararen etxeko erabileraren atzerakada sakona eta oso orokorra dela azaltzen zaigu lehenik. Gu orain ikertzen ari garen auziari dagokionez, hala ere, aurreko puntuko joera bera antzematen da, hots, abiapuntu erdaldunagoa zuten udalerriek joera positiboagoa azaltzen dutela (euskararen erabilerak gora egiten du pixka bat) eta abiapuntu euskaldunagoa zutenek, berriz, negatiboagoa (euskararen erabilerak behera egin du nabarmen).

		Udalerrien banaketa, 1991. urtean etxean nagusiki euskaraz egiten zutenen ehunekoaren arabera									GUZTIAK	
		%90-100	%80-90	%70-80	%60-70	%50-60	%40-50	%30-40	%20-30	%10-20		%0-10
Udalerrien banaketa, 2011. urtean etxean nagusiki euskaraz egiten zutenen ehunekoaren arabera	%90-100	-										-
	%80-90	9	-									9
	%70-80	14	3	-								17
	%60-70	9	13	10	1							33
	%50-60	1	5	6	5	2						19
	%40-50	1	2	3	2	12	6					26
	%30-40			1	1	3	5	7	2		1	20
	%20-30						2	17	8			27
	%10-20							1	2	6	3	12
	%0-10									1	86	87
GUZTIAK	34	23	20	9	17	13	25	12	7	90	250	

24. Taula. Habitaten bilakaera, etxean erabilitako euskararen arabera: 2011ko habitat-banaketa, 1991ko habitat-banaketaaren arabera. Udalerriak. EAE, 1991-2011

		Udalerrien banaketa, 1991. urtean etxean nagusiki euskaraz egiten zutenen ehunekoaren arabera									GUZTIAK	
		%90-100	%80-90	%70-80	%60-70	%50-60	%40-50	%30-40	%20-30	%10-20		%0-10
Udalerrien banaketa, 2011. urtean etxean nagusiki euskaraz egiten zutenen ehunekoaren arabera	%90-100	-										-
	%80-90	3.269	-									3.269
	%70-80	8.211	1.296	-								9.507
	%60-70	4.436	13.128	36.459	8.794							62.817
	%50-60	534	2.749	9.553	20.019	3.741						36.596
	%40-50	518	1.891	2.644	2.606	58.078	50.264					116.001
	%30-40			1.623	958	1.924	39.419	50.782	9.634		1.924	106.264
	%20-30						1.163	92.860	125.343			219.366
	%10-20							3.630	5.638	114.305	183.641	307.214
	%0-10									29.078	1.289.703	1.318.781
GUZTIAK	16.968	19.064	50.279	32.377	63.743	90.846	147.272	140.615	143.383	1.475.268	2.179.815	

25. Taula. Habitaten bilakaera, etxean erabilitako euskararen arabera: 2011ko habitat-banaketa, 1991ko habitat-banaketaaren arabera. Biztanleria. EAE, 1991-2011

6.6. Atalaren ondorioak labur

Aldaketa handiak gertatu dira udalerrietan herritarren hizkuntza-gaitasunari dagokionez eta ondorioz, aldatu egin da udalerrri askoren euskaldunen dentsitatea. Joerak laburtuz, esan dezakegu muturreko habitata desagertzen ari direla EAEn. Aztertutako epealdiaren hasieran (lehenago zer esanik ez), 1981. urtean, oraindik habitat soziolinguistikoak ugariagoak ziren EAEn: bagenituen oso euskaldunak ziren udalerrri dezente eta bagenituen ia euskaldunik bat ere ez zituzten udalerrri asko ere. Gaur egun, 30 urteren buruan, konbergentziarako joera da nagusi, eta euskaldunik gabeko edo oso euskaldun gutxiko udalerririk (%10etik beherakorik) ez da gelditzen bat ere.

Era berean, euskaldunen dentsitate oso handiko udalerriak ere (euskaldunak >%90) desagertzen ari dira. Gutxi batzuk gelditzen dira, baina duela 30 urte genituenen laurdenak; 4.000 lagun inguru baino ez dira bizi gaur egun horrelako udalerrietan. Tarteko habitatak, beraz, indartu egin dira eta muturrekoak desagertu edo ahuldu, 2001etik aurrera, bereziki.

Multzokatzea hizkuntza-gaitasunaren arabera egin beharrean, etxeko erabilera-
ren arabera eginda ere antzeko ondorioetara iritsi gara. Kasu horretan ingurune eus-
kaldunenak ariko lirateke desagertzen (dagoeneko ez da udalerririk bertako etxeetan
euskararen erabilerak %90^a gainditzen duenik eta 3.300 lagun inguru bakarrik bizi
dira gaur egun etxean nagusiki euskara erabiltzen duten herritarrak %80-%90 diren
herrietan). Ingurune erdaldunenak ere (euskararen erabilera %10^aren azpitik dute-
nak) ahuldu egin dira pixka bat, oraindik ere nagusi izaten jarraitzen duten arren
(horrelako udalerrietan bizi dira gaur egun EAEko biztanleen erdiak baino gehiago).

7.

ONDORIOAK

7.1. EAEko udalerrri euskaldunak, 2011

EAEko² 126 udalerririk gaintitzen dute %70eko balioa euskararen indizean³, eta UEMAREN irizpidean oinarrituz, horiek hartu ditugu txosten honetan “udalerrri euskalduntzat”. Udalerrri horietan 335.729 herritar bizi dira 2011n, EAEko biztanle guztien %15,4.

Udalerrri euskaldunetan bakarra ez da 25.000 biztanlera iristen eta gehienak herri txikiak dira. Hala ere, udalerrri euskaldunetako herritarren bi herenak 5.000-25.000 bitarteko udalerrietan bizi dira. Herrialdekako banaketari dagokionez, udalerrri horietan bizi diren EAEko herritarren bi herenak Gipuzkoan bizi dira eta gainerako ia guztiak Bizkaian (Aramaio dugu Arabako udalerrri euskaldun bakarra).

Udalerrri euskaldunen bereizgarria, nola ez, gainerako udalerrriak baino euskaldunagoak izatea da. Gainerako udalerrrien multzoarekiko aldeak handiak eta nabarmenak dira: hiztun guztien %72,3 dira euskaldunak udalerrri euskaldunetan (gainerako udalerrrietan %30,9 dira euskaldunak), %58,4k euskara dute lehen hizkuntza (%11,6k gainerako udalerrrietan) eta hiztunen %56,4k etxean nagusiki euskara darabilte (%7,5ek gainerako udalerrrietan).

Hala ere, udalerrri euskaldunen multzoan errealitate “ez-euskaldunek” duten pisu ez da txikia: hizkuntza gaitasunari dagokionez, adibidez, herritarren laurdenak baino gehiago (%27,7) ez dira euskaldunak. Etxeko erabilerari buruzko datuek ere agerian uzten dute udalerrri horietan bi hizkuntzek pisu handia dutela eta euskararen eta gaztelaniaren erabilera ez daudela oso urruti: hiztunen %47,5ek diote euskaraz mintzatzen direla nagusiki euren etxean, baina %37,3 dira nagusiki gaztelaniaz egiten dutela erantzuten dutenak. Inkestetan emandako erantzunen eta benetako portaeren artean sarri askotan egon ohi den tartea aintzat hartuta, pentsa daiteke bi hizkuntzen erabilera oso parekatua egon daitekeela gaur egun udalerrri euskaldunetako etxeetan.

² Oraingoz ez da posible tankera honetako azterketa bat Nafarroa Garaiko datuekin osatzea (zer esanik ez Lapurdi, Nafarroa Behere eta Zuberokoekin). Espero dezagun hutsune hori lehenbailehen osatu ahal izatea.

³ Udalerrri baten *euskararen indizea* honela kalkulatzen da: udalerrri horretan bizi diren hiztunen artean euskaldunek osatzen duten ehunekoa eta ia-euskaldunek osatzen duten ehunekoaren erdia batuta (ikus txosteneko 1.1. atala).

7.2. Aztertutako adierazleen arabera, euskarak atzera egin du udalerrri euskaldunetan azken bi hamarkadotan, gainerako udalerrietan ez bezala

EAEko udalerrri guztiak bi multzotan biltzen baditugu (udalerrri euskaldunak batetik, euskararen indizea %70etik gorakoa duten horiek, eta gainerako guztiak bestetik), bilakaera-joera berezituak ikusiko ditugu aztertutako hiru aldagaietan:

- **Hizkuntza-gaitasuna.** EAE osoan euskaldunen kopurua nabarmenki handitu da 1981. urtetik 2011. urtera: %21,6koa zen 1981ean eta %37,2koa 2011n. Hazkunde hori, ordea, ez da homogeneous izan, eta euskaldunen pisua asko igo da udalerrri ez-euskaldunetan, 1981eko %13,4tik 2011ko %30,9ra hain zuzen; 30 urtean, beraz, bikoiztu baino gehiago egin da. Udalerrri euskaldunetan, ordea, bilakaera ez da hain argia izan: igo egin zen euskaldunen kopurua 1981etik 2001era (%69,8koa izatetik %75,5koa izatera pasatu zen), baina hortik aurrera jaitsi egin da, eta 2011. urtean %72,3koa da euskaldunen kopurua.
- **Lehen hizkuntza** euskara zutenen kopuruak behera egin du orokorrean, baina beherakada hori askoz ere nabariagoa izan da udalerrri euskaldunetan: 1991. urtean %68,6koa izatetik 2011. urtean %58,4koa izatera jaitsi da lehen hizkuntza euskara dutenen kopurua udalerrri euskaldunetan, eta gainerako udalerrietan, %12,4tik %11,6ra hogeitazko tarte horretan bertan.
- **Etxeko erabilerari** dagokionez, udalerrri ez-euskaldunetan 1991n %6,6koa izatetik 2011n %7,5koa izatera igo da etxean nagusiki euskaraz egiten dutenen ehunekoak. Bien bitartean, udalerrri euskaldunetan, dezente jaitsi da nagusiki euskaraz egiten dutenen kopurua: %56,4koa zen 1991. urtean eta %47,5koa 2011. urtean.

Hiru kasuetan ere, udalerrri euskaldunen eta gainerakoen arteko desberdintasunak joera bera ageri du. Azkar esateko: euskara indarra galtzen ari da udalerrri euskaldunetan eta, bere ahultasunean, indarra hartzen ari da gainerako udalerrietan.

7.3. Udalerrri euskaldunen barruan ere alde handiak daude: oro har, udalerrri euskaldunetan izan dira galerarik handienak

Duela 30 urte udalerriek zuten euskaldun-dentsitatearen arabera udalerrriak hamar taldetan multzokatuta, bilakaera-joerak are argiago azaltzen zaizkigu. Oro har, *euskalduntze*-joerak (euskaldunen ehunekoak igotzea, lehen hizkuntza euskara dutenen hazkundera eta etxean euskara darabiltenen kopuruak handitzea) indartsuagoak dira abiapuntuan erdaldunagoak diren habitatetan, eta alderantziz, zenbat eta udalerrri euskaldunagoa izan, orduan eta handiagoa izan da *erdalduntzea*.

Euskaldun-dentsitate nahiko handiko udalerrri multzoen artean ere alde nabarmenak daude euren bilakaeran, eta euskaldunetan euskaldunenak dira gehien galdu dutenak. Pare bat adibide: 1981ean euskaldunen dentsitatea %90-%100ekoa zuten udalerrietan euskaldunen kopurua %94,5etik %83,9ra jaitsi da 1981tik 2011rako tartean; %60-%70eko dentsitatea zutenetan, ordea, igo egin da: %63,8tik %67,9ra. Etxeko hizkuntzari dagokionez, nagusiki euskara erabiltzen dutenak 1991n %88,5 izatetik 2011n %65,4 izatera igaro dira %90-%100eko dentsitatea zuten udalerrietan, eta %47,7tik %39,7ra %60-%70ekoa zutenetan. Esandakoa: euskaldunetan euskaldunenek galdu dute gehien.

	Biztanleak (2011)	Ehunekoa (%)				Bilakaera (%)			
		1981(*)	1991	2001	2011	1981-1991	1991-2001	2001-2011	1981-2011
HIZKUNTZA-GAITASUNA: EUSKALDUNEN %ak									
JDALERRI GUZTIAK	2.119.586	21,6	26,3	32,3	37,2	4,7	6,0	4,9	15,7
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	94,5	94,2	90,6	83,9	-0,3	-3,6	-6,6	-10,8
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	83,2	86,8	86,9	81,1	3,6	0,0	-5,8	-2,1
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	73,8	78,1	77,9	73,7	4,2	-0,2	-4,3	-0,2
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	63,8	69,2	70,9	67,9	5,4	1,8	-3,0	4,1
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	54,8	60,4	63,2	62,0	5,6	2,8	-1,2	7,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	43,8	50,1	55,4	55,8	6,4	5,3	0,4	12,0
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	37,2	45,6	51,9	52,3	8,5	6,2	0,5	15,2
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	22,2	28,0	35,0	40,1	5,8	7,0	5,0	17,9
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	15,7	20,3	27,6	33,1	4,6	7,4	5,4	17,4
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	4,4	8,4	15,0	22,7	4,0	6,6	7,8	18,4
LEHEN HIZKUNTZA EUSKARA DUTENEN %ak									
JDALERRI GUZTIAK	2.119.586	20,6	20,6	19,9	18,8	0,0	-0,7	-1,1	-1,8
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	94,0	93,2	87,0	73,0	-0,9	-6,2	-13,9	-21,0
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	83,2	82,8	80,2	71,0	-0,4	-2,6	-9,2	-12,2
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	71,9	72,1	68,6	60,8	0,1	-3,5	-7,8	-11,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	62,1	62,9	58,6	52,2	0,8	-4,3	-6,5	-10,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	54,3	53,9	50,9	45,2	-0,4	-3,1	-5,7	-9,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	43,4	44,4	42,2	37,3	1,0	-2,1	-4,9	-6,1
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	37,1	38,7	36,1	33,1	1,6	-2,6	-3,0	-4,0
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	21,3	20,6	19,6	18,9	-0,7	-1,0	-0,7	-2,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	14,7	14,1	13,2	12,4	-0,6	-0,9	-0,7	-2,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	3,2	3,2	3,4	4,0	0,0	0,2	0,6	0,8
ETXKO ERABILERA: NAGUSIKI EUSKARAZ HITZ EGITEN DUTENEN %ak									
JDALERRI GUZTIAK	2.119.586		13,9	13,7	13,6		-0,2	-0,1	-0,3
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724		88,5	81,3	65,4		-7,2	-15,9	-23,1
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048		75,0	72,1	62,4		-2,9	-9,7	-12,8
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662		60,0	58,5	49,0		-1,4	-9,5	-10,9
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156		47,7	46,0	39,7		-1,8	-6,2	-8,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875		38,2	36,3	33,5		-1,9	-2,8	-4,7
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976		31,9	29,2	26,3		-2,7	-2,9	-5,6
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710		23,8	23,0	22,0		-0,7	-1,1	-1,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210		9,7	9,5	11,3		-0,2	1,8	1,6
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329		6,7	6,6	7,3		-0,1	0,7	0,6
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896		1,1	1,4	2,7		0,3	1,3	1,7

*) Lehen hizkuntzari buruzko datua 1986koa da.

26. Taula. Hizkuntza-gaitasunaren, lehen hizkuntzaren eta etxeko hizkuntzaren bilakaera, udalerririk 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1981-2011 (laburpena)

7.4. Hamarkadakako irakurketa bat: euskararen atzerakako joera geroz eta indartsuago udalerririk euskaldunetan

Txosten honetan deskribatu ditugun joeren erritmoa ez da berdina izan hamarkadaz hamarkada. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaerari dagokionez:

- 1981-1991 tartean hizkuntza-gaitasunak gora egin zuen udalerririk euskaldunetan ere (multzo guztietan, %90-%100eko dentsitatea zutenetan salbu: multzo horretan egonkor jarraitu zuen). Hamarkada horretan, igoerak handiagoak izan ziren tarteko multzoetan (%20-%70 bitarteko dentsitatea zutenetan) muturreko multzo euskaldunago edo erdaldunagoetan baino.
- 1991-2001 tartean, dentsitate handieneko multzoak (%90-%100) beherako joera argia hartu zuen. Hurrengo biak (%80-%90 eta %70-%80) egonkor azaltzen zaizkigu. Gainerakoetan igoerak jarraitu egiten du, baina, hori bai, horien barruan ere gune erdaldunenetan igoera biziagoa da euskaldunagoetan baino.
- 2001-2011. Jaitsierak ageri dira 1981ean, abiapuntuan alegia, %50eko dentsitatea gainditzen zuten multzo guztietan. Horien barruan, oro har, zenbat eta abiapuntu euskaldunagoa izan, orduan eta galera handiagoak gertatu dira. Abiapuntuan erdaldunenak ziren hiru multzoetan igoerak indartsu jarraitzen du, aurreko hamarkadako erritmo bertsean. Tartean gelditzen diren bi multzoetan ez dago gorabehera esanguratsurik.

Gune euskaldunagoetan arreta jarritz, euskaldunen kopuruak geroz eta azkarrago ari dira behera egiten hamarkadatik hamarkadara aztertutako 30 urteetan. Lehen hizkuntzaren eta etxeko erabileraren ataletan ere, 2001-2011 bitarteko galera handiagoa da gune euskaldunetan, aurreko hamarkadako baino. Badirudi, beraz, udalerrri euskaldunen erdalduntzea geroz eta azkarrago gertatzen ari dela.

7.5. Habitaten bilakaera: muturreko habitatak agortzen

Zonalde erdaldunenak euskalduntzen eta euskaldunenak erdalduntzen ari dira, eta EAEko zonaldeen aniztasun soziolinguistikoa murrizten ari diren litzakeela erakusten dute datuek. Joerak laburtuz, esan dezakegu muturreko habitatak⁴ desagertzen ari direla EAEn. Aztertutako epealdiaren hasieran (lehenago zer esanik ez), 1981. urtean, habitat soziolinguistikoak ugariagoak ziren EAEn: bagenituen (ia) erabat euskaldunak ziren udalerrri dezente eta bagenituen (ia) euskaldunik bat ere ez zuten udalerrri asko ere. Gaur egun, 30 urteren buruan, konbergentziarako joera da nagusi, eta euskaldunik gabeko edo oso euskaldun gutxiko udalerririk (%10etik beherakorik) ez da gelditzen bat ere. Era berean, euskaldunen dentsitatea oso handia zen udalerrriak ere (euskaldunak >%90) desagertzen ari dira. Gutxi batzuk gelditzen dira, baina duela 30 urte genituenen laurdenak; 4.000 lagun inguru baino ez dira bizi gaur egun horrelako udalerrietan (30 urte lehenago 33.605 lagun bizi ziren >%90 dentsitateko udalerrietan). Tarteko habitatak, beraz, indartu egin dira eta muturrekoak desagertu edo ahuldu, 2001etik aurrera, bereziki.

Multzokatzea hizkuntza-gaitasunaren arabera egin beharrean, etxeko erabileraren arabera eginda ere, antzeko ondorioetara iritsi gara. Euskararen erabilera-ingurune euskaldunenak agortuz joan dira azken bi hamarkadetan, eta dagoeneko ez da udalerririk bertako etxeetan euskararen erabilerak %90^a gainditzen duenik (34 udalerririk zuten ezaugarri hori 1991. urtean, eta 15.369 lagun bizi ziren horietan). Gaur egun, 3.300 lagun inguru bakarrik bizi dira etxean nagusiki euskara erabiltzen duten herritarrak %80-%90 diren 9 herrietan (1991. urtean 57 udalerrri ziren etxean nagusiki euskara erabiltzen zuten herritarrak %80tik gora zirenak, eta 31.758 lagun bizi ziren horietan). Ingurunerik erdaldunenak ere (euskararen erabilera %10^aren azpitik dutenak) ahuldu egin dira pixka bat, oraindik ere nagusi izaten jarraitzen duten arren (horrelako inguruneetan bizi dira gaur egun EAEko biztanleen erdiak baino gehiago).

7.6. Azken hitzak udalerrri euskaldunen garrantziari buruz

Gure ikergaitik kanpo gelditu da beste errealitate batzuen azterketa. Zalantzarik ez dugu azken 30 urteotan EAEko udalerrri euskaldunetan ere igo egingo zela ziurrenik euskarak hainbat alorretan hartzen duen lekua, erabilera formalarekin lotutakoetan bereziki (Udalekiko harremanean, irakaskuntzan, osasun zerbitzuetan...) eta jaitsi egingo zela guk aztertu ez ditugun beste hainbatetan ere. Xabier Bengoetxeak oso ikerketa baliagarria⁵ egin du gaiari buruz Tolosaldeako hainbat arnasgunetan, eta hor ikus daitekeenez, udalerrri euskaldunetako euskararen atzerakada prozesua sakona eta zabala da, guk aztertutako hiru aldagaiak baino alderdi gehiago hartzen dituena.

Edonola ere, guk landu ditugun hiru aldagaiak, gutxi izanda ere, ez dira garrantzirik gabeak hizkuntza baten egoera soziala aztertzeke eta datuek deskribatzen duten bilakaerak irudi nahiko koherentea osatzen du: gainerako udalerrietan ez bezala, euskarak atzera egin du udalerrri euskaldunen multzoan 1991. urtetik eta, batez ere, 2001. urtetik aurrera.

4 Argitu dezagun txosten honetan “habitat soziolinguistikoa” terminoa oso adiera xumean erabili dugula eta, zehazki, udalerrietan dagoen euskaldunen dentsitatearekin lotu dugula zuzenean, ikuspegi teoriko batetik kontzeptuak eskatuko lukeen esanahi zabalagoa landu gabe.

5 Bengoetxea Muxika, Xabier (2012): “Arnasguneak. Ezaugarriak. Zenbait arnasguneren egoeraren behaketa”. *Bat Soziolinguistika Aldizkaria*, 85 (75-118).

Udalerri erdaldunagoen *euskalduntze*-joera eta udalerri euskaldunen *erdalduntze*-joera, bi joera horiek aintzat hartuta batetik, eta gune euskaldunek eta erdaldunek EAE-ko biztanleria osoaren baitan osatzen duten alorra kontuan hartuta bestetik (gogoratu udalerri euskaldunetan herritar guztien %15,4 besterik ez direla bizi), esan behar da EAE bere osotasunean ikusita, ikuspegi kuantitatibo hutsez, “handiagoa” dela gune erdaldunagoetan gertatu den euskalduntzea gune euskaldunagoetan gertatu den erdalduntzea baino. Labur esanda, estatistiketan euskaldun gisa zenbatzen diren askoz ere hiztun gehiago dira udalerri erdaldunagoetan “irabaziak” dentsitate handiko udalerri euskaldunetan “galduak” baino.

Hori auzitan jarri gabe, ordea, ez daiteke pentsa hiztun batzuen eta besteen, habitat batzuen eta besteen garrantzia berbera denik hizkuntzaren egungo osasuna eta bizi-indarra neurtzerakoan eta euskararen etorkizuna bermatzerakoan. Txosten honen helburuetatik kanpo gelditzen da gai horretan sakontzea. Amai dezagun, hala ere, Mikel Zalbidetik arnasguneen inguruan egindako aipamen bat hona ekarriz:

“Zer da arnasgunea? (...)”

*Euskaraz nolabait esateko, demografia aldetik euskara “bere kabian” sentitzen den bilgunea, inork xaxatu eta eraso gabe “etxeko jaun” sentitzen den eremua. Hori da, funtsaren funtsean, Fishman-en *physical breathing space* edo arnasgunea.*

Euskaldunak euskaldunekin euskal giro sendoan bizi diren lekuetan, gurasoen hizkuntza belaunez belaun eskuratzen den lekuetan, hizkuntza-plangintzarik eta inolako interbentzio berezi (zenbaitentzat “xelebre”)-rik gabe diharduten ingurumenetan, horietan dago euskara bizien. Hor du euskarak osasunik hoberena. Hori da euskal arnasgune petoa, hizkuntzaren belaunez belauneko transmisioa bere betean (beste leku gehienetan baino askoz nabarmenago) segurtatzen duena.

Aparteko antolamendurik gabe ikasten dute horietan haur txikiek bertako hizkuntzan. Hala ikasten dute hitz egiten. Lehenik hitz egiten eta gero, eskola eta abar lagun, irakurtzen, idazten eta bertan ahoz aho dabilen hizkuntza horren errejistro eta aldaera jaso, landu, formalizatuagoak erabiltzean.

Hori da osasun oneko hizkuntzen belaunez belauneko jarraipen-bide normala, prototipikoa. (...)

Lehentasuna dute, horregatik, hizkuntzari bizirik eutsi nahi bazaio eta indarberritu egin nahi bada. Horiek dira, Fishman-en eta beste zenbaiten ustean, hizkuntza indarberritzeko saioaren abiaburu natural eta baliagarrienak. Hori gabeko normalakuntza ez da normalakuntza. Ingurumen horien zaintza-ardura bigarren edo hirugarren lehentasun-mailara daramana ere ez.”⁶

6 Zalbide, Mikel (2008): “Arnasgunea: zenbait gogoeta”. Argitaratu gabea, guk Xabier Bengoetxearen aipatu artikulutik hartu dugu aipamena.

8.

ERANSKINAK

E1. Taula. Hizkuntza-gaitasuna, herrialdeka, eskualdeka eta udalerrika. EAE, 2011

	Kopuruak				Ehunekoa (%)				Euskararen indizea (%)	UEMAko kide gaur egun?
	Hiztunak	Euskaldunak	la-euskaldunak	Erdaldunak	Hiztunak	Euskaldunak	la-euskaldunak	Erdaldunak		
EAE	2.119.586	789.439	541.562	788.585	100,0	37,2	25,6	37,2	50,0	
ARABA	311.624	74.383,0	81.299	155.942	100,0	23,9	26,1	50,0	36,9	
Arabako Ibarrek	5.840	996	1.469	3.375	100,0	17,1	25,2	57,8	29,6	
Añana	167	31	30	106	100,0	18,6	18,0	63,5	27,5	
Armiñón	196	24	60	112	100,0	12,2	30,6	57,1	27,6	
Berantevilla	466	69	94	303	100,0	14,8	20,2	65,0	24,9	
Erriberabetia	1.387	317	377	693	100,0	22,9	27,2	50,0	36,4	
Erriberagoitia	846	141	264	441	100,0	16,7	31,2	52,1	32,3	
Gobiaran	1.092	171	252	669	100,0	15,7	23,1	61,3	27,2	
Kuartango	337	74	100	163	100,0	22,0	29,7	48,4	36,8	
Lantaron	923	117	200	606	100,0	12,7	21,7	65,7	23,5	
Zanbrana	426	52	92	282	100,0	12,2	21,6	66,2	23,0	
Arabako Lautada	249.108	56.992	65.209	126.907	100,0	22,9	26,2	50,9	36,0	
Agurain	4.810	1.413	1.257	2.140	100,0	29,4	26,1	44,5	42,4	
Arratzu-Ubarrundia	974	281	224	469	100,0	28,9	23,0	48,2	40,3	
Asparrena	1.653	533	372	748	100,0	32,2	22,5	45,3	43,5	
Barrundia	910	308	209	393	100,0	33,8	23,0	43,2	45,3	
Burgelu	621	161	169	291	100,0	25,9	27,2	46,9	39,5	
Donemiliaga	717	204	145	368	100,0	28,5	20,2	51,3	38,6	
Dulantzi	2.864	882	856	1.126	100,0	30,8	29,9	39,3	45,7	
Gasteiz	232.827	52.298	60.851	119.678	100,0	22,5	26,1	51,4	35,5	
Iruña Oka	2.985	694	952	1.339	100,0	23,2	31,9	44,9	39,2	
Iruñitz-Gauna	560	149	133	278	100,0	26,6	23,8	49,6	38,5	
Zalduondo	187	69	41	77	100,0	36,9	21,9	41,2	47,9	
Arabako Mendialdea	3.155	665	663	1.827	100,0	21,1	21,0	57,9	31,6	
Arraia-Maeztu	720	168	164	388	100,0	23,3	22,8	53,9	34,7	
Bernedo	576	112	123	341	100,0	19,4	21,4	59,2	30,1	
Harana	286	40	36	210	100,0	14,0	12,6	73,4	20,3	
Kanpezu	1.105	272	247	586	100,0	24,6	22,4	53,0	35,8	
Lagran	182	20	40	122	100,0	11,0	22,0	67,0	22,0	
Urizaharra	286	53	53	180	100,0	18,5	18,5	62,9	27,8	
Errioxa Arabarra	11.326	2.442	2.477	6.407	100,0	21,6	21,9	56,6	32,5	
Bastida	1.459	441	385	633	100,0	30,2	26,4	43,4	43,4	
Bilar	348	74	55	219	100,0	21,3	15,8	62,9	29,2	
Ekora	288	39	55	194	100,0	13,5	19,1	67,4	23,1	
Eltziego	1.038	208	216	614	100,0	20,0	20,8	59,2	30,4	
Guardia (Blastari)	1.562	387	371	804	100,0	24,8	23,8	51,5	36,7	
Kripan	192	45	31	116	100,0	23,4	16,1	60,4	31,5	
Lantziego	685	164	135	386	100,0	23,9	19,7	56,4	33,8	
Lapuebla de Labarca	844	199	181	464	100,0	23,6	21,4	55,0	34,3	
Leza	220	53	48	119	100,0	24,1	21,8	54,1	35,0	
Mañueta	316	59	65	192	100,0	18,7	20,6	60,8	29,0	
Moreda de Alava	278	46	39	193	100,0	16,5	14,0	69,4	23,6	
Navaridas	229	38	45	146	100,0	16,6	19,7	63,8	26,4	
Oion	3.222	528	714	1.980	100,0	16,4	22,2	61,5	27,5	
Samaniego	316	85	72	159	100,0	26,9	22,8	50,3	38,3	
Villabuena de Alava	329	76	65	188	100,0	23,1	19,8	57,1	33,0	
Gorbeia Inguuruak	8.559	3.611	2.061	2.887	100,0	42,2	24,1	33,7	54,2	
Aramaio	1.488	1.237	153	98	100,0	83,1	10,3	6,6	88,3	UEMAko kide
Legutiano	1.658	638	451	569	100,0	38,5	27,2	34,3	52,1	
Urkabustaiz	1.304	427	322	555	100,0	32,7	24,7	42,6	45,1	
Zigoitia	1.704	552	457	695	100,0	32,4	26,8	40,8	45,8	
Zuia	2.405	757	678	970	100,0	31,5	28,2	40,3	45,6	
Kantauri Arabarra	33.636	9.677	9.420	14.539	100,0	28,8	28,0	43,2	42,8	
Aiara	2.741	822	897	1.022	100,0	30,0	32,7	37,3	46,4	
Amurrio	9.873	2.849	2.596	4.428	100,0	28,9	26,3	44,8	42,0	
Artziniega	1.793	493	526	774	100,0	27,5	29,3	43,2	42,2	
Laudio	18.110	5.167	5.073	7.870	100,0	28,5	28,0	43,5	42,5	
Okondo	1.119	346	328	445	100,0	30,9	29,3	39,8	45,6	

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

	Kopuruak				Ehunekoa (%)				Euskararen indizea (%)	UEMAko kide gaur egun?
	Hiztunak	Euskaldunak	la-euskaldunak	Erdaldunak	Hiztunak	Euskaldunak	la-euskaldunak	Erdaldunak		
Donostialdea	314.917	138.990	84.686	91.241	100,0	44,1	26,9	29,0	57,6	
Andoain	14.358	7.520	3.304	3.534	100,0	52,4	23,0	24,6	63,9	
Astigarraga	4.733	2.830	1.090	813	100,0	59,8	23,0	17,2	71,3	
Donostia	177.565	72.071	50.793	54.701	100,0	40,6	28,6	30,8	54,9	
Errenteria	38.431	14.518	10.728	13.185	100,0	37,8	27,9	34,3	51,7	
Hernani	18.915	10.849	4.187	3.879	100,0	57,4	22,1	20,5	68,4	
Lasarte-Oria	17.714	7.092	4.788	5.834	100,0	40,0	27,0	32,9	53,6	
Lezo	5.881	3.340	1.414	1.127	100,0	56,8	24,0	19,2	68,8	
Oiartzun	9.770	7.219	1.562	989	100,0	73,9	16,0	10,1	81,9	UEMAko kide
Pasaia	15.738	6.010	4.443	5.285	100,0	38,2	28,2	33,6	52,3	
Umietia	5.953	3.455	1.391	1.107	100,0	58,0	23,4	18,6	69,7	
Usurbil	5.859	4.086	986	787	100,0	69,7	16,8	13,4	78,2	UEMAko kide
Goiherri	65.418	39.310	12.500	13.608	100,0	60,1	19,1	20,8	69,6	
Altzaga	154	131	13	10	100,0	85,1	8,4	6,5	89,3	UEMAko kide
Arama	193	166	17	10	100,0	86,0	8,8	5,2	90,4	UEMAko kide
Ataun	1.612	1.394	120	98	100,0	86,5	7,4	6,1	90,2	
Beasain	13.264	7.398	2.765	3.101	100,0	56,8	20,8	23,4	66,2	
Ezkio-Itsaso	597	503	53	41	100,0	84,3	8,9	6,9	88,7	UEMAko kide
Gabiria	494	434	27	33	100,0	87,9	5,5	6,7	90,6	
Gaintza	119	110	3	6	100,0	92,4	2,5	5,0	93,7	UEMAko kide
Idiazabal	2.209	1.828	193	188	100,0	82,8	8,7	8,5	87,1	
Itsasondo	637	473	101	63	100,0	74,3	15,9	9,9	82,2	UEMAko kide
Lazkao	5.134	3.179	931	1.024	100,0	61,9	18,1	19,9	71,0	
Legazpi	8.351	4.779	1.765	1.807	100,0	57,2	21,1	21,6	67,8	
Mutiloa	232	191	31	10	100,0	82,3	13,4	4,3	89,0	
Olaberria	913	489	196	228	100,0	53,6	21,5	25,0	64,3	
Ordizia	9.239	5.285	1.935	2.019	100,0	57,2	20,9	21,9	67,7	
Ormaiztegui	1.261	913	171	177	100,0	72,4	13,6	14,0	79,2	
Segura	1.409	1.132	146	131	100,0	80,3	10,4	9,3	85,5	
Urrebu	6.721	3.816	1.525	1.380	100,0	56,8	22,7	20,5	68,1	
Zaldibia	1.466	1.199	120	147	100,0	81,8	8,2	10,0	85,9	UEMAko kide
Zegama	1.485	1.239	131	115	100,0	83,4	8,8	7,7	87,8	
Zerain	253	230	9	14	100,0	90,9	3,6	5,5	92,7	
Zumarraga	9.675	4.421	2.248	3.006	100,0	45,7	23,2	31,1	57,3	
Tolosaldeia	45.934	32.606	7.253	6.075	100,0	71,0	15,8	13,2	78,9	
Abaltzisketa	306	288	9	9	100,0	94,1	2,9	2,9	95,6	
Aduna	420	363	36	21	100,0	86,4	8,6	5,0	90,7	UEMAko kide
Albiztur	278	256	15	7	100,0	92,1	5,4	2,5	94,8	
Alegia	1.721	1.320	220	181	100,0	76,7	12,8	10,5	83,1	UEMAko kide
Alkiza	338	299	21	18	100,0	88,5	6,2	5,3	91,6	
Altzo	344	298	27	19	100,0	86,6	7,8	5,5	90,6	UEMAko kide
Amezqueta	924	849	31	44	100,0	91,9	3,4	4,8	93,6	UEMAko kide
Anoeta	1.767	1.258	292	217	100,0	71,2	16,5	12,3	79,5	UEMAko kide
Asteasu	1.434	1.147	162	125	100,0	80,0	11,3	8,7	85,6	
Baliarrain	119	114	1	4	100,0	95,8	0,8	3,4	96,2	UEMAko kide
Belauntza	291	231	25	35	100,0	79,4	8,6	12,0	83,7	UEMAko kide
Berastegi	1.009	887	67	55	100,0	87,9	6,6	5,5	91,2	
Berrobi	560	434	67	59	100,0	77,5	12,0	10,5	83,5	
Bidania-Goiatz	514	449	33	32	100,0	87,4	6,4	6,2	90,6	
Elduain	222	203	12	7	100,0	91,4	5,4	3,2	94,1	UEMAko kide
Gaztelu	163	151	6	6	100,0	92,6	3,7	3,7	94,5	UEMAko kide
Hernalde	347	284	37	26	100,0	81,8	10,7	7,5	87,2	
Ibarra	4.099	2.670	644	785	100,0	65,1	15,7	19,2	73,0	
Ikaztegieta	450	356	54	40	100,0	79,1	12,0	8,9	85,1	UEMAko kide
Irura	1.506	1.096	258	152	100,0	72,8	17,1	10,1	81,3	UEMAko kide
Larraul	239	205	22	12	100,0	85,8	9,2	5,0	90,4	
Leaburu	373	304	42	27	100,0	81,5	11,3	7,2	87,1	UEMAko kide
Legorreta	1.456	1.017	241	198	100,0	69,8	16,6	13,6	78,1	
Lizartza	626	515	55	56	100,0	82,3	8,8	8,9	86,7	UEMAko kide
Orendain	168	150	13	5	100,0	89,3	7,7	3,0	93,2	UEMAko kide
Orexa	107	102	3	2	100,0	95,3	2,8	1,9	96,7	UEMAko kide
Tolosa	17.823	11.787	3.418	2.618	100,0	66,1	19,2	14,7	75,7	
Villabona-Amasa	5.588	3.718	985	885	100,0	66,5	17,6	15,8	75,3	
Zizurkil	2.742	1.855	457	430	100,0	67,7	16,7	15,7	76,0	
Urola-Kostaldea	70.905	53.958	9.160	7.787	100,0	76,1	12,9	11,0	82,6	
Aia	1.906	1.679	118	109	100,0	88,1	6,2	5,7	91,2	
Aizamazabal	704	596	57	51	100,0	84,7	8,1	7,2	88,7	UEMAko kide
Azkoitia	11.222	8.363	1.450	1.409	100,0	74,5	12,9	12,6	81,0	
Azpeitia	14.015	11.723	1.119	1.173	100,0	83,6	8,0	8,4	87,6	UEMAko kide
Beizama	136	126	5	5	100,0	92,6	3,7	3,7	94,5	UEMAko kide
Errezil	600	536	26	38	100,0	89,3	4,3	6,3	91,5	
Getaria	2.573	2.235	175	163	100,0	86,9	6,8	6,3	90,3	UEMAko kide
Orio	5.177	3.959	689	529	100,0	76,5	13,3	10,2	83,1	UEMAko kide
Zarautz	21.928	15.356	3.729	2.843	100,0	70,0	17,0	13,0	78,5	UEMAko kide
Zestoa	3.500	2.843	346	311	100,0	81,2	9,9	8,9	86,2	UEMAko kide
Zumaia	9.144	6.542	1.446	1.156	100,0	71,5	15,8	12,6	79,5	UEMAko kide

E2. Taula. Udalerri euskaldunak eta gainerakoak: udalerriak, kilometro koadroak, biztanleak eta horietan bizi diren euskaldunak. EAE, eskualdez eskualde, 2011

	Kopuruak				Ehunekoa			
	Udalerriak	Km2	Biztanleak (2011)	Euskaldunak (2011)	Udalerriak	Km2	Biztanleak (2011)	Euskaldunak (2011)
EAE	251	7.085,8	2.179.815	789.439	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	126	2.548,0	335.729	235.019	50,2	36,0	15,4	29,8
Gainerako udalerriak	125	4.537,8	1.844.086	554.420	49,8	64,0	84,6	70,2
Arabako Ibarrek	9	645,4	6.001	996	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	0	-	-	-	-	-	-	-
Gainerako udalerriak	9	645,4	6.001	996	100,0	100,0	100,0	100,0
Arabako Lautada	11	784,5	256.868	56.992	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	0	-	-	-	-	-	-	-
Gainerako udalerriak	11	784,5	256.868	56.992	100,0	100,0	100,0	100,0
Arabako Mendialdea	6	480,7	3.231	665	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	0	-	-	-	-	-	-	-
Gainerako udalerriak	6	480,7	3.231	665	100,0	100,0	100,0	100,0
Arrati Nerbioi	14	400,7	23.651	12.526	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	10	336,5	14.298	9.492	71,4	84,0	60,5	75,8
Gainerako udalerriak	4	64,2	9.353	3.034	28,6	16,0	39,5	24,2
Bidasoa Beherea	2	71,0	76.191	30.414	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	1	28,6	16.388	9.557	50,0	40,3	21,5	31,4
Gainerako udalerriak	1	42,4	59.803	20.857	50,0	59,7	78,5	68,6
Bilbo Handia	26	370,2	872.540	204.717	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	2	37,9	4.426	2.825	7,7	10,2	0,5	1,4
Gainerako udalerriak	24	332,3	868.114	201.892	92,3	89,8	99,5	98,6
Debarrena	6	181,5	54.966	31.263	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	3	103,4	12.421	9.162	50,0	57,0	22,6	29,3
Gainerako udalerriak	3	78,1	42.545	22.101	50,0	43,0	77,4	70,7
Debagoiena	8	342,7	62.095	38.135	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	6	271,6	36.177	24.173	75,0	79,3	58,3	63,4
Gainerako udalerriak	2	71,1	25.918	13.962	25,0	20,7	41,7	36,6
Donostialdea	11	305,7	323.357	138.990	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	3	97,2	21.102	14.135	27,3	31,8	6,5	10,2
Gainerako udalerriak	8	208,5	302.255	124.855	72,7	68,2	93,5	89,8

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

	Kopuruak				Ehunekoak			
	Udalerriak	Km2	Biztanleak (2011)	Euskaldunak (2011)	Udalerriak	Km2	Biztanleak (2011)	Euskaldunak (2011)
Durangaldea	15	317,4	97.953	46.607	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	6	112,8	11.055	6.895	40,0	35,5	11,3	14,8
Gainerako udalerriak	9	204,6	86.898	39.712	60,0	64,5	88,7	85,2
Enkartzioak	10	424,5	32.013	7.103	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	0	-	-	-	-	-	-	-
Gainerako udalerriak	10	424,5	32.013	7.103	100,0	100,0	100,0	100,0
Errioxa Arabarra	15	315,9	11.710	2.442	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	0	-	-	-	-	-	-	-
Gainerako udalerriak	15	315,9	11.710	2.442	100,0	100,0	100,0	100,0
Gernika-Bermeo	20	282,7	46.172	32.404	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	20	282,7	46.172	32.404	100,0	100,0	100,0	100,0
Gainerako udalerriak	0	-	-	-	-	-	-	-
Goierri	21	351,4	67.634	39.310	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	15	240,9	17.966	13.122	71,4	68,6	26,6	33,4
Gainerako udalerriak	6	110,5	49.668	26.188	28,6	31,4	73,4	66,6
Gorbeia Inguruak	5	404,3	8.852	3.611	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	1	73,3	1.535	1.237	20,0	18,1	17,3	34,3
Gainerako udalerriak	4	331,0	7.317	2.374	80,0	81,9	82,7	65,7
Kantauri Arabarra	5	332,4	34.592	9.677	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	0	-	-	-	-	-	-	-
Gainerako udalerriak	5	332,4	34.592	9.677	100,0	100,0	100,0	100,0
Lea Artibai	12	205,5	26.417	20.869	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	12	205,5	26.417	20.869	100,0	100,0	100,0	100,0
Gainerako udalerriak	0	-	-	-	-	-	-	-
Plentzia-Mungia	15	212,3	54.605	26.154	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	7	100,6	6.805	4.584	46,7	47,4	12,5	17,5
Gainerako udalerriak	8	111,7	47.800	21.570	53,3	52,6	87,5	82,5
Tolosaldea	29	332,1	47.517	32.606	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	29	332,1	47.517	32.606	100,0	100,0	100,0	100,0
Gainerako udalerriak	0	-	-	-	-	-	-	-
Urola-Kostaldea	11	324,9	73.450	53.958	100,0	100,0	100,0	100,0
Udalerri euskaldunak (indizea > %70)	11	324,9	73.450	53.958	100,0	100,0	100,0	100,0
Gainerako udalerriak	0	-	-	-	-	-	-	-

	Biztanle (2011)	Hizkuntza gaitasuna: euskaldunen %ak						Lehen hizkuntza euskara dutenen %a						Etxean nagusiki euskara darabiltenen %a								
		1981		1991-2001		1981-2011		1986		1991-2001		1986-2011		1991		2001-2011		1981-2011				
		1981	1991	2001	1991-2001	1981-2011	1986	1991	2001	1991-2001	1986-2011	1986	1991	2001	1991-2001	2001	1991	2001	1981-2011			
Ibarra	4.229	56,7	59,0	66,5	2,3	9,5	-3,3	8,5	58,8	57,2	55,0	51,5	0,3	-1,2	-4,5	-5,3	48,8	42,7	40,2	-6,2	-2,5	-8,7
Ikaztegieta	467	86,8	89,9	86,8	3,1	-3,1	-7,7	-7,6	92,2	89,3	83,6	67,8	-2,9	-5,7	-15,8	-24,5	83,9	76,9	64,4	-7,0	-12,4	-19,4
Iñura	1.610	73,9	76,1	75,5	4,2	-2,6	-2,7	-1,1	76,4	74,0	66,8	55,5	-2,4	-5,2	-13,3	-20,9	58,4	61,5	47,3	3,1	-14,2	-11,0
Larraul	249	100,0	97,9	90,8	-2,1	-7,1	-5,0	-14,2	90,8	96,4	89,4	77,4	-0,5	-7,1	-12,0	-19,5	96,4	88,7	71,5	-7,8	-17,1	-24,9
Leaburu	383	94,5	94,1	88,8	81,5	-0,4	-5,3	-7,3	90,8	95,9	85,2	72,9	5,1	10,7	12,2	17,8	78,0	74,8	64,1	-3,2	-10,7	-13,9
Legorreta	1.516	66,0	73,4	75,1	69,8	7,4	1,7	-5,2	62,3	63,8	67,9	57,1	1,4	4,1	-10,8	-8,2	57,6	63,8	44,2	6,2	-19,7	-13,5
Lizartza	649	96,6	97,8	93,1	82,3	1,2	-4,7	-10,8	95,1	95,7	89,9	69,5	-0,5	-5,7	-20,4	-26,6	93,0	87,1	69,3	-6,0	-17,8	-23,7
Orendain	177	97,8	97,0	93,5	89,3	-0,8	-3,5	-4,2	97,8	96,4	95,0	82,1	-1,4	-1,4	-12,8	-10,3	89,2	94,2	75,0	5,1	-19,2	-14,2
Orexa	114	100,0	98,7	97,5	95,3	-1,3	-1,2	-2,1	100,0	100,0	89,7	0,0	0,0	-10,3	-10,3	100,0	93,7	89,7	63,3	-6,3	-4,0	-10,3
Tolosa	18.352	50,7	57,9	64,5	66,1	7,3	6,6	1,6	50,6	51,8	54,9	51,5	1,2	3,1	-3,5	0,8	31,2	34,1	37,3	2,9	3,2	6,1
Villabona-Amasa	5.782	61,4	65,1	67,5	66,5	3,7	2,4	-0,9	60,8	59,3	55,8	50,2	-1,5	-3,5	-6,8	-10,8	48,2	44,6	41,7	-3,6	-3,0	-6,6
Zizurkil	2.822	52,3	64,6	63,3	67,7	12,4	-1,4	4,4	50,7	54,1	50,9	48,0	3,4	-3,3	-2,9	-2,7	47,6	44,1	41,9	-3,5	-2,2	-5,7
Urola-Kostaidea	73.450	73,8	78,4	79,5	73,8	4,7	1,0	-3,4	73,7	73,0	70,5	64,1	-0,7	-2,6	-6,4	-9,6	64,3	62,5	54,3	-1,8	-8,2	-10,0
Aia	2.004	93,8	95,3	95,0	88,1	1,5	-0,3	-6,9	97,2	93,0	94,1	79,5	-4,2	1,1	-14,6	-17,7	90,9	92,0	74,1	1,1	-17,9	-16,8
Alzarnazabal	738	93,8	96,5	95,2	84,7	2,7	-1,3	-10,6	95,0	96,3	92,1	74,7	1,3	-4,2	-17,4	-20,3	95,0	93,1	69,6	-1,8	-23,5	-23,3
Azkoitia	11.681	73,0	76,9	80,0	74,5	3,8	3,1	-5,5	72,3	70,9	70,6	63,6	-1,3	-0,3	-7,1	-8,7	66,9	66,9	58,1	0,0	-8,8	-8,8
Aspeitza	14.540	83,0	87,5	87,8	83,6	4,5	0,2	-4,1	84,0	83,8	82,0	75,8	-0,1	-1,8	-6,2	-8,2	77,4	76,8	69,0	-0,6	-7,8	-8,4
Beizama	140	99,4	98,8	99,4	92,6	-0,6	0,5	-6,7	100,0	98,8	97,4	82,4	-1,2	-1,4	-15,1	-17,6	97,7	97,4	83,1	-0,2	-14,3	-14,6
Errezil	616	96,1	98,0	98,5	99,3	1,9	0,4	-9,2	99,2	98,5	98,0	85,8	-0,7	-0,5	-12,1	-13,0	98,0	96,1	79,2	-1,9	-17,0	-16,9
Getaria	2.657	91,3	93,6	91,0	86,9	2,3	-2,6	-4,2	91,2	91,2	86,2	75,2	0,0	0,0	-5,0	-11,0	85,7	79,5	69,6	-6,2	-9,9	-16,0
Orrio	5.372	75,4	80,8	79,9	76,5	5,4	-0,8	-3,5	75,6	78,8	71,6	63,8	3,2	-7,2	-7,8	-11,8	72,8	60,3	52,2	-12,6	-8,0	-20,6
Zarauz	22.552	64,0	70,1	71,4	70,0	6,1	1,3	-1,4	63,9	62,9	60,0	55,2	-1,0	-2,9	-4,8	-8,7	48,4	48,5	40,5	0,1	-8,0	-7,9
Zestoa	3.655	81,2	87,1	87,9	81,2	5,9	0,8	-6,6	0,0	79,8	82,6	81,6	71,3	2,8	-1,0	-10,3	85,5	78,3	75,9	66,8	-2,4	-9,1
Zumaia	9.495	59,3	67,8	73,1	71,5	8,6	5,3	-1,6	60,3	59,6	60,1	56,4	-0,7	0,6	-3,7	-3,9	48,8	49,7	44,8	2,9	-4,9	-2,0

E4. Taula. Biztanleria udalerri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011

BIZTANLERIA

	Kopuruak							1981-2011	Ehunekoak (%)							1981-2011
	1981	1986	1991	1996	2001	2006	2011		1981	1986	1991	1996	2001	2006	2011	
	UDALERRI GUZTIAK	2.141.809	2.136.100	2.104.041	2.098.055	2.082.587	2.129.339		2.179.815	38.006	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Udalerri euskaldunak 2011n (indizea > %70)	310.089	309.734	307.211	306.438	310.247	321.078	335.729	25.640	14,5	14,5	14,6	14,6	14,9	15,1	15,4	0,9
Gainerako udalerriak	1.831.720	1.826.366	1.796.830	1.791.617	1.772.340	1.808.261	1.844.086	12.366	85,5	85,5	85,4	85,4	85,1	84,9	84,6	-0,9

E5. Taula. Euskaldunak udalerri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE, 1981-2011

	Kopuruak				1981-2011	Ehunekoak (%)				1981-2011
	1981	1991	2001	2011		1981	1991	2001	2011	
	UDALERRI GUZTIAK	447.776	544.102	656.980		789.439	341.663	100,0	100,0	
Udalerri euskaldunak 2011n (indizea > %70)	209.975	223.804	228.069	235.019	25.044	46,9	41,1	34,7	29,8	-17,1
Gainerako udalerriak	237.801	320.298	428.911	554.420	316.619	53,1	58,9	65,3	70,2	17,1

E6. Taula. Hizkuntza-gaitasuna udalerri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011

	Kopuruak				1981-2011	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
	1981	1991	2001	2011		1981	1991	2001	2011	1981-1991	1991-2001	2001-2011	1981-2011
	UDALERRI GUZTIAK	2.076.448	2.070.364	2.033.247		2.119.586	43.138	100,0	100,0	100,0	100,0		
Euskaldunak	447.776	544.102	656.980	789.439	341.663	21,6	26,3	32,3	37,2	4,7	6,0	4,9	15,7
Ia-euskaldunak	300.394	410.717	470.124	541.562	241.168	14,5	19,8	23,1	25,6	5,4	3,3	2,4	11,1
Erdaldunak	1.328.278	1.115.545	906.143	788.585	-539.693	64,0	53,9	44,6	37,2	-10,1	-9,3	-7,4	-26,8
Udalerri euskaldunak 2011n (indizea > %70)	300.747	302.268	302.109	324.959	24.212	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	209.975	223.804	228.069	235.019	25.044	69,8	74,0	75,5	72,3	4,2	1,5	-3,2	2,5
Ia-euskaldunak	34.329	35.756	39.830	49.247	14.918	11,4	11,8	13,2	15,2	0,4	1,4	2,0	3,7
Erdaldunak	56.443	42.708	34.210	40.693	-15.750	18,8	14,1	11,3	12,5	-4,6	-2,8	1,2	-6,2
Gainerako udalerriak	1.775.701	1.768.096	1.731.138	1.794.627	18.926	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	237.801	320.298	428.911	554.420	316.619	13,4	18,1	24,8	30,9	4,7	6,7	6,1	17,5
Ia-euskaldunak	266.065	374.961	430.294	492.315	226.250	15,0	21,2	24,9	27,4	6,2	3,6	2,6	12,4
Erdaldunak	1.271.835	1.072.837	871.933	747.892	-523.943	71,6	60,7	50,4	41,7	-10,9	-10,3	-8,7	-30,0

E7. Taula. Lehen hizkuntza udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011

	Kopuruak				1986-2011	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
	1986	1991	2001	2011		1986	1991	2001	2011	1986-1991	1991-2001	2001-2011	1986-2011
UDALERRI GUZTIAK	2.105.605	2.070.382	2.033.247	2.119.586	13.981	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskara	433.700	425.768	404.004	397.550	-36.150	20,6	20,6	19,9	18,8	0,0	-0,7	-1,1	-1,8
Euskara eta gaztelania	81.688	72.361	80.654	109.892	28.204	3,9	3,5	4,0	5,2	-0,4	0,5	1,2	1,3
Gaztelania	1.553.763	1.541.362	1.512.496	1.531.928	-21.835	73,8	74,4	74,4	72,3	0,7	-0,1	-2,1	-1,5
Beste hizkuntza bat	36.454	30.891	36.093	80.216	43.762	1,7	1,5	1,8	3,8	-0,2	0,3	2,0	2,1
Udalerrri euskaldunak 2011n (indizea> %70)	306.120	302.273	302.109	324.959	18.839	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskara	210.374	207.222	198.235	189.866	-20.508	68,7	68,6	65,6	58,4	-0,2	-2,9	-7,2	-10,3
Euskara eta gaztelania	13.333	13.046	15.904	22.398	9.065	4,4	4,3	5,3	6,9	0,0	0,9	1,6	2,5
Gaztelania	79.255	79.427	84.194	101.967	22.712	25,9	26,3	27,9	31,4	0,4	1,6	3,5	5,5
Beste hizkuntza bat	3.158	2.578	3.776	10.728	7.570	1,0	0,9	1,2	3,3	-0,2	0,4	2,1	2,3
Gainerako udalerrriak	1.799.485	1.768.109	1.731.138	1.794.627	-4.858	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskara	223.326	218.546	205.769	207.684	-15.642	12,4	12,4	11,9	11,6	-0,1	-0,5	-0,3	-0,8
Euskara eta gaztelania	68.355	59.315	64.750	87.494	19.139	3,8	3,4	3,7	4,9	-0,4	0,4	1,1	1,1
Gaztelania	1.474.508	1.461.935	1.428.302	1.429.961	-44.547	81,9	82,7	82,5	79,7	0,7	-0,2	-2,8	-2,3
Beste hizkuntza bat	33.296	28.313	32.317	69.488	36.192	1,9	1,6	1,9	3,9	-0,2	0,3	2,0	2,0

E8. Taula. Etxeko hizkuntza udalerrri euskaldunetan eta gainerakoetan. EAE 1981-2011

	Kopuruak			1991-2011	Ehunekoak (%)			Bilakaerak (%)		
	1991	2001	2011		1991	2001	2011	1991-2001	2001-2011	1991-2011
UDALERRI GUZTIAK	2.070.382	2.033.247	2.119.586	49.204	100,0	100,0	100,0			
Euskara	287.486	278.201	288.900	1.414	13,9	13,7	13,6	-0,2	-0,1	-0,3
Euskara eta gaztelania	167.612	171.372	159.066	-8.546	8,1	8,4	7,5	0,3	-0,9	-0,6
Gaztelania	1.604.628	1.569.421	1.627.438	22.810	77,5	77,2	76,8	-0,3	-0,4	-0,7
Beste hizkuntza bat	10.656	14.253	44.182	33.526	0,5	0,7	2,1	0,2	1,4	1,6
Udalerrri euskaldunak 2011n (indizea> %70)	302.273	302.109	324.959	22.686	100,0	100,0	100,0			
Euskara	170.631	164.563	154.329	-16.302	56,4	54,5	47,5	-2,0	-7,0	-9,0
Euskara eta gaztelania	46.090	47.480	43.170	-2.920	15,2	15,7	13,3	0,5	-2,4	-2,0
Gaztelania	84.426	88.418	121.338	36.912	27,9	29,3	37,3	1,3	8,1	9,4
Beste hizkuntza bat	1.126	1.648	6.122	4.996	0,4	0,5	1,9	0,2	1,3	1,5
Gainerako udalerrriak	1.768.109	1.731.138	1.794.627	26.518	100,0	100,0	100,0			
Euskara	116.855	113.638	134.571	17.716	6,6	6,6	7,5	0,0	0,9	0,9
Euskara eta gaztelania	121.522	123.892	115.896	-5.626	6,9	7,2	6,5	0,3	-0,7	-0,4
Gaztelania	1.520.202	1.481.003	1.506.100	-14.102	86,0	85,6	83,9	-0,4	-1,6	-2,1
Beste hizkuntza bat	9.530	12.605	38.060	28.530	0,5	0,7	2,1	0,2	1,4	1,6

Eg. Taula. Hizkuntza gaitasunaren bilakaera, udalerriak 1981ekodentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1981-2011

	Kopuruak				1981-2011	Ehunekoak (%)				Bilakaerak (%)			
	1981	1991	2001	2011		1981	1991	2001	2011	1981-1991	1991-2001	2001-2011	1981-2011
UDALERRI GUZTIAK	2.076.448	2.070.364	2.033.247	2.119.586	43.138	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	447.776	544.102	656.980	789.439	341.663	21,6	26,3	32,3	37,2	4,7	6,0	4,9	15,7
Ia-euskaldunak	300.394	410.717	470.124	541.562	241.168	14,5	19,8	23,1	25,6	5,4	3,3	2,4	11,1
Erdaldunak	1.328.278	1.115.545	906.143	788.585	-539.693	64,0	53,9	44,6	37,2	-10,1	-9,3	-7,4	-26,8
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	32.875	30.962	30.614	34.724	1.849	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	31.074	29.169	27.724	29.149	-1.925	94,5	94,2	90,6	83,9	-0,3	-3,6	-6,6	-10,6
Ia-euskaldunak	957	1.162	1.940	3.217	2.260	2,9	3,8	6,3	9,3	0,8	2,6	2,9	6,4
Erdaldunak	844	631	950	2.358	1.514	2,6	2,0	3,1	6,8	-0,5	1,1	3,7	4,2
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	45.656	45.230	45.175	49.048	3.392	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	37.998	39.275	39.243	39.771	1.773	83,2	86,8	86,9	81,1	3,6	0,0	-5,8	-2,1
Ia-euskaldunak	3.428	3.268	3.728	4.924	1.496	7,5	7,2	8,3	10,0	-0,3	1,0	1,8	2,5
Erdaldunak	4.230	2.687	2.204	4.353	123	9,3	5,9	4,9	8,9	-3,3	-1,1	4,0	-0,4
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	76.342	75.543	74.776	79.662	3.320	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	56.374	58.981	58.263	58.676	2.302	73,8	78,1	77,9	73,7	4,2	-0,2	-4,3	-0,2
Ia-euskaldunak	8.144	8.062	9.344	11.661	3.517	10,7	10,7	12,5	14,6	0,0	1,8	2,1	4,0
Erdaldunak	11.824	8.500	7.169	9.325	-2.499	15,5	11,3	9,6	11,7	-4,2	-1,7	2,1	-3,8
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	60.009	62.111	63.954	68.156	8.147	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	38.270	42.955	45.358	46.283	8.013	63,8	69,2	70,9	67,9	5,4	1,8	-3,0	4,1
Ia-euskaldunak	7.656	8.075	9.252	12.049	4.393	12,8	13,0	14,5	17,7	0,2	1,5	3,2	4,9
Erdaldunak	14.083	11.081	9.344	9.824	-4.259	23,5	17,8	14,6	14,4	-5,6	-3,2	-0,2	-9,1
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	112.732	114.690	115.112	125.875	13.143	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	61.796	69.249	72.774	78.097	16.301	54,8	60,4	63,2	62,0	5,6	2,8	-1,2	7,2
Ia-euskaldunak	17.765	19.038	20.762	25.465	7.700	15,8	16,6	18,0	20,2	0,8	1,4	2,2	4,5
Erdaldunak	33.171	26.403	21.576	22.313	-10.858	29,4	23,0	18,7	17,7	-6,4	-4,3	-1,0	-11,7
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	64.092	63.558	64.601	69.976	5.884	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	28.050	31.869	35.792	39.040	10.990	43,8	50,1	55,4	55,8	6,4	5,3	0,4	12,0
Ia-euskaldunak	10.293	10.785	12.128	15.737	5.444	16,1	17,0	18,8	22,5	0,9	1,8	3,7	6,4
Erdaldunak	25.749	20.904	16.681	15.199	-10.550	40,2	32,9	25,8	21,7	-7,3	-7,1	-4,1	-18,5
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	170.149	163.900	154.038	158.710	-11.439	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	63.233	74.794	79.894	83.083	19.850	37,2	45,6	51,9	52,3	8,5	6,2	0,5	15,2
Ia-euskaldunak	30.688	29.210	30.142	36.930	6.242	18,0	17,8	19,6	23,3	-0,2	1,7	3,7	5,2
Erdaldunak	76.228	59.896	44.002	38.697	-37.531	44,8	36,5	28,6	24,4	-8,3	-8,0	-4,2	-20,4
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	251.064	255.791	264.400	273.210	22.146	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	55.703	71.612	92.653	109.494	53.791	22,2	28,0	35,0	40,1	5,8	7,0	5,0	17,9
Ia-euskaldunak	58.334	62.353	71.792	78.259	19.925	23,2	24,4	27,2	28,6	1,1	2,8	1,5	5,4
Erdaldunak	137.027	121.826	99.955	85.457	-51.570	54,6	47,6	37,8	31,3	-7,0	-9,8	-6,5	-23,3
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	176.711	177.063	177.338	187.329	10.618	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	27.730	35.891	49.023	61.970	34.240	15,7	20,3	27,6	33,1	4,6	7,4	5,4	17,4
Ia-euskaldunak	28.206	39.623	41.334	53.896	25.690	16,0	22,4	23,3	28,8	6,4	0,9	5,5	12,8
Erdaldunak	120.775	101.549	86.981	71.463	-49.312	68,3	57,4	49,0	38,1	-11,0	-8,3	-10,9	-30,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.086.818	1.081.516	1.043.239	1.072.896	-13.922	100,0	100,0	100,0	100,0				
Euskaldunak	47.548	90.307	156.256	243.876	196.328	4,4	8,4	15,0	22,7	4,0	6,6	7,8	18,4
Ia-euskaldunak	134.923	229.141	269.702	299.424	164.501	12,4	21,2	25,9	27,9	8,8	4,7	2,1	15,5
Erdaldunak	904.347	762.068	617.281	529.596	-374.751	83,2	70,5	59,2	49,4	-12,7	-11,3	-9,8	-33,8

E10. Taula. Lehen hizkuntzaren bilakaera, udalerrriak 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1986-2011

	Biztanleak (2011)	Ehuneakoak (%)				Bilakaerak (%)			
		1986	1991	2001	2011	1986-1991	1991-2001	2001-2011	1986-2011
Euskara									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	20,6	20,6	19,9	18,8	0,0	-0,7	-1,1	-1,8
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	94,0	93,2	87,0	73,0	-0,9	-6,2	-13,9	-21,0
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	83,2	82,8	80,2	71,0	-0,4	-2,6	-9,2	-12,2
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	71,9	72,1	68,6	60,8	0,1	-3,5	-7,8	-11,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	62,1	62,9	58,6	52,2	0,8	-4,3	-6,5	-10,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	54,3	53,9	50,9	45,2	-0,4	-3,1	-5,7	-9,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	43,4	44,4	42,2	37,3	1,0	-2,1	-4,9	-6,1
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	37,1	38,7	36,1	33,1	1,6	-2,6	-3,0	-4,0
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	21,3	20,6	19,6	18,9	-0,7	-1,0	-0,7	-2,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	14,7	14,1	13,2	12,4	-0,6	-0,9	-0,7	-2,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	3,2	3,2	3,4	4,0	0,0	0,2	0,6	0,8
Euskara eta gaztelania									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	3,9	3,5	4,0	5,2	-0,4	0,5	1,2	1,3
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	1,1	1,6	2,3	5,2	0,6	0,7	2,9	4,1
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	2,5	2,6	3,4	5,1	0,1	0,8	1,8	2,6
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	3,4	3,8	4,9	6,5	0,3	1,2	1,6	3,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	4,8	4,0	6,4	7,8	-0,9	2,4	1,4	3,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	6,7	6,5	6,7	8,0	-0,3	0,2	1,3	1,2
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	5,1	4,6	5,4	7,1	-0,5	0,8	1,7	2,0
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	7,1	5,1	6,8	8,0	-1,9	1,6	1,2	0,9
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	7,2	6,8	7,0	7,9	-0,3	0,2	0,8	0,7
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	4,5	4,5	4,1	5,5	0,0	-0,4	1,4	1,0
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	2,2	1,9	2,2	3,3	-0,3	0,3	1,1	1,1
Gaztelania									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	73,8	74,4	74,4	72,3	0,7	-0,1	-2,1	-1,5
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	4,7	5,0	10,0	19,0	0,3	5,0	9,0	14,3
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	13,2	13,8	15,3	20,2	0,5	1,5	4,9	6,9
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	23,1	22,9	24,9	29,2	-0,2	2,0	4,4	6,1
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	32,2	32,4	33,8	37,0	0,2	1,4	3,1	4,8
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	37,7	38,6	41,0	43,3	0,9	2,3	2,3	5,6
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	50,0	49,9	50,9	51,8	-0,1	1,1	0,8	1,8
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	54,4	55,1	55,6	55,6	0,7	0,6	0,0	1,3
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	69,2	70,7	71,4	69,6	1,5	0,7	-1,8	0,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	78,6	79,2	80,6	78,4	0,6	1,4	-2,2	-0,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	92,8	93,3	92,5	88,6	0,5	-0,8	-3,9	-4,2
Beste hizkuntza bat									
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	1,7	1,5	1,8	3,8	-0,2	0,3	2,0	2,1
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	0,2	0,3	0,7	2,7	0,0	0,4	2,0	2,5
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	1,0	0,8	1,2	3,7	-0,2	0,4	2,5	2,6
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	1,5	1,3	1,6	3,5	-0,2	0,3	1,8	1,9
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	0,9	0,7	1,1	3,1	-0,1	0,4	2,0	2,2
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	1,2	0,9	1,4	3,5	-0,3	0,5	2,1	2,3
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	1,5	1,1	1,4	3,8	-0,4	0,3	2,4	2,3
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	1,5	1,1	1,5	3,3	-0,3	0,4	1,8	1,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	2,4	1,9	1,9	3,6	-0,4	0,0	1,7	1,3
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	2,2	2,2	2,1	3,7	0,0	-0,1	1,6	1,5
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	1,8	1,5	1,9	4,0	-0,2	0,4	2,2	2,3

E11. Taula. Etxeko hizkuntzaren bilakaera, udalerriak 1981eko dentsitate mailaren arabera multzokatuta. EAE, 1991-2011

	Biztanleak (2011)	Ehunekoak (%)			Bilakaerak (%)		
		1991	2001	2011	1991-2001	2001-2011	1991-2011
Euskara							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	13,9	13,7	13,6	-0,2	-0,1	-0,3
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	88,5	81,3	65,4	-7,2	-15,9	-23,1
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	75,0	72,1	62,4	-2,9	-9,7	-12,6
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	60,0	58,5	49,0	-1,4	-9,5	-10,9
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	47,7	46,0	39,7	-1,8	-6,2	-8,0
Euskaldunak %50-60 (1981ean)	125.875	38,2	36,3	33,5	-1,9	-2,8	-4,7
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	31,9	29,2	26,3	-2,7	-2,9	-5,6
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	23,8	23,0	22,0	-0,7	-1,1	-1,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	9,7	9,5	11,3	-0,2	1,8	1,6
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	6,7	6,6	7,3	-0,1	0,7	0,6
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	1,1	1,4	2,7	0,3	1,3	1,7
Euskara eta gaztelania							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	8,1	8,4	7,5	0,3	-0,9	-0,6
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	6,2	8,3	10,0	2,1	1,6	3,7
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	10,7	12,2	10,7	1,5	-1,6	-0,1
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	15,9	15,1	13,9	-0,8	-1,2	-2,0
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	17,2	18,2	14,5	1,1	-3,7	-2,6
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	19,1	18,4	14,1	-0,7	-4,3	-5,1
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	14,9	17,0	13,2	2,1	-3,8	-1,7
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	16,2	17,6	13,4	1,3	-4,1	-2,8
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	12,3	12,4	9,8	0,1	-2,6	-2,5
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	8,5	8,3	7,3	-0,2	-1,0	-1,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	3,1	3,2	3,8	0,1	0,6	0,7
Gaztelania							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	77,5	77,2	76,8	-0,3	-0,4	-0,7
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	5,1	10,0	23,3	4,9	13,3	18,2
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	13,8	15,0	25,0	1,2	9,9	11,2
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	23,6	25,6	35,1	2,0	9,5	11,5
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	34,8	35,4	43,9	0,5	8,5	9,0
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	42,3	44,7	50,3	2,4	5,6	8,0
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	52,9	53,2	58,2	0,3	5,0	5,3
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	59,5	58,8	62,7	-0,8	3,9	3,1
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	77,4	77,4	76,9	0,1	-0,5	-0,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	84,1	84,5	83,5	0,3	-1,0	-0,6
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	95,3	94,6	91,3	-0,7	-3,3	-4,0
Beste hizkuntza bat							
UDALERRI GUZTIAK	2.119.586	0,5	0,7	2,1	0,2	1,4	1,6
Euskaldunak %90-100 (1981ean)	34.724	0,2	0,4	1,3	0,2	1,0	1,2
Euskaldunak %80-90 (1981ean)	49.048	0,5	0,6	2,0	0,1	1,4	1,5
Euskaldunak %70-80 (1981ean)	79.662	0,5	0,8	2,0	0,2	1,2	1,4
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	68.156	0,3	0,4	1,9	0,2	1,4	1,6
Euskaldunak %60-70 (1981ean)	125.875	0,4	0,6	2,1	0,2	1,5	1,7
Euskaldunak %40-50 (1981ean)	69.976	0,3	0,6	2,3	0,3	1,6	1,9
Euskaldunak %30-40 (1981ean)	158.710	0,4	0,6	1,9	0,2	1,3	1,5
Euskaldunak %20-30 (1981ean)	273.210	0,6	0,7	2,0	0,0	1,3	1,4
Euskaldunak %10-20 (1981ean)	187.329	0,7	0,7	1,9	0,0	1,3	1,2
Euskaldunak %0-10 (1981ean)	1.072.896	0,5	0,8	2,2	0,2	1,4	1,7

E12. Taula. Udalerrien multzokatze aldakorra, euskaldunen %aren arabera, Araba, 1981-2011

	Udalerria	Eusk% 1981	Udalerria	Eusk% 1991	1981-1991	Udalerria	Eusk% 2001	1991-2001	Udalerria	Eusk% 2011	2001-2011
%90 - %100											
%80 - %90	Aramaio	81,2%	Aramaio	85,9%	4,8%	Aramaio	85,6%	-0,4%	Aramaio	83,1%	-2,4%
%70 - %80											
%60 - %70											
%50 - %60											
%40 - %50											
%30 - %40			Legutiano	30,8%	10,3%	Legutiano	35,8%	5,0%	Legutiano	38,5%	2,7%
						Zalduondo	30,6%	15,7%	Zalduondo	36,9%	6,3%
									Barrundia	33,8%	6,3%
									Urkabustaiz	32,7%	7,6%
									Zigoitia	32,4%	7,9%
									Asparrena	32,2%	8,6%
									Zuia	31,5%	8,9%
									Okondo	30,9%	9,2%
									Dulantzi	30,8%	9,1%
									Bastida	30,2%	9,2%
%20 - %30									Alara	30,0%	9,1%
						Asparrena	27,6%	13,9%	Agurain	29,4%	8,8%
						Lapuebla de Labarca	25,2%	11,8%	Amurrio	28,9%	8,6%
						Aiara	24,5%	12,0%	Arratzu-Ubarrundia	28,9%	8,7%
						Zigoitia	23,7%	11,4%	Laudio	28,5%	8,7%
						Amurrio	22,6%	10,6%	Donemiliaga	28,5%	8,6%
						Laudio	21,7%	10,2%	Artziniega	27,5%	7,9%
						Arratzu-Ubarrundia	21,7%	10,7%	Samaniego	26,9%	8,1%
						Samaniego	21,1%	10,9%	Iruraitz-Gauna	26,6%	8,1%
						Urkabustaiz	20,9%	10,9%	Burgelu	25,9%	7,7%
						Barrundia	20,5%	10,7%	Guardia (Bastari)	24,8%	7,3%
						Okondo	20,2%	10,6%	Kanpezu	24,6%	8,7%
						Artziniega	20,2%	10,6%	Leza	24,1%	8,6%
									Lantziego	23,9%	8,8%
									Lapuebla de Labarca	23,6%	8,7%
									Kripan	23,4%	8,6%
									Arraia-Maeztu	23,3%	9,0%
									Iruña Oka	23,2%	9,1%
									Villabuena de Alava	23,1%	9,3%
									Erriberabeltia	22,9%	9,2%
								Gasteiz	22,5%	9,8%	
								Kuartango	22,0%	10,5%	
								Bilar	21,3%	10,0%	
	Legutiano	20,5%						Eltziego	20,0%	8,9%	
%10 - %20			Arratzu-Ubarrundia	14,9%	5,5%	Bastida	19,8%	10,5%	Bernedo	19,4%	8,4%
			Laudio	13,7%	7,5%	Donemiliaga	19,8%	10,6%	Mañueta	18,7%	8,7%
			Eltziego	13,3%	7,7%	Agurain	19,6%	10,9%	Añana	18,6%	8,9%
			Lapuebla de Labarca	12,5%	6,9%	Burgelu	18,8%	10,3%	Urizaharra	18,5%	10,3%
			Zigoitia	12,3%	7,8%	Dulantzi	18,5%	10,4%	Erriberagoitia	16,7%	8,6%
			Amurrio	12,0%	8,3%	Zuia	18,2%	10,2%	Navaridas	16,6%	8,5%
			Asparrena	11,6%	8,0%	Kuartango	17,4%	9,9%	Moreda de Alava	16,5%	9,4%
			Arraia-Maeztu	11,0%	7,6%	Mañueta	15,9%	8,5%	Oion	16,4%	10,0%
			Urkabustaiz	10,2%	7,1%	Lantziego	15,5%	8,3%	Gobiaran	15,7%	9,4%
			Agurain	10,0%	7,1%	Iruraitz-Gauna	15,2%	8,2%	Berantevilla	14,8%	10,0%
						Gasteiz	14,9%	8,0%	Harana	14,0%	9,4%
						Villabuena de Alava	14,8%	7,9%	Ekora	13,5%	9,0%
						Moreda de Alava	14,3%	7,5%	Lantarón	12,7%	8,2%
						Arraia-Maeztu	14,1%	8,7%	Armiñon	12,2%	7,8%
						Bilar	13,8%	8,5%	Zanbrana	12,2%	8,5%
						Kanpezu	13,7%	8,8%	Lagran	11,0%	9,2%
						Iruña Oka	12,6%	7,8%			
						Urizaharra	11,5%	7,2%			
						Kripan	11,3%	7,8%			
						Guardia (Bastari)	11,2%	8,2%			
					Añana	11,1%	8,5%				
					Bernedo	10,0%	7,5%				

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

	Udalerría	Eusk% 1981	Udalerría	Eusk% 1991	1981-1991	Udalerría	Eusk% 2001	1991-2001	Udalerría	Eusk% 2011	2001-2011
%0 - %10	Zigoitia	9,4%	Bastida	9,9%	7,3%	Oion	9,7%	7,9%			
	Asparrena	6,2%	Lantziego	9,6%	7,1%	Leza	8,2%	6,6%			
	Laudio	5,6%	Artziniega	9,6%	7,1%	Gobiaran	8,1%	6,5%			
	Arratzu-Ubarrundia	5,6%	Zalduondo	9,3%	6,8%	Harana	8,1%	6,5%			
	Urkabustaiz	4,5%	Alara	9,3%	6,9%	Erriberagoitia	7,1%	5,6%			
	Zuia	3,7%	Okondo	8,7%	6,4%	Zanbrana	6,4%	5,0%			
	Agurain	3,6%	Navaridas	8,5%	6,2%	Erriberabetia	6,2%	4,9%			
	Gasteiz	3,4%	Barrundia	8,1%	6,5%	Ekora	4,8%	3,6%			
	Donemiliaga	3,1%	Kuartango	8,0%	6,6%	Eltziego	4,6%	3,4%			
	Barrundia	2,9%	Gasteiz	7,5%	6,1%	Lagran	4,6%	3,4%			
	Kuartango	2,6%	Leza	7,4%	6,1%	Berantevilla	4,5%	3,4%			
	Amurrio	2,5%	Dulantzi	7,2%	6,1%	Armiñón	4,4%	3,4%			
	Alara	2,5%	Zuia	7,0%	6,1%	Lantaron	3,7%	2,9%			
	Gobiaran	2,5%	Oion	6,9%	6,1%	Navaridas	1,8%	1,3%			
	Dulantzi	2,3%	Iruraitz-Gauna	6,9%	6,1%						
	Okondo	2,3%	Kanpezu	6,7%	6,1%						
	Bastida	2,2%	Donemiliaga	5,5%	4,9%						
	Zalduondo	1,6%	Samaniego	5,3%	4,8%						
	Artziniega	1,4%	Iruña Oka	4,9%	4,4%						
	Oion	1,4%	Bilar	4,8%	4,4%						
	Iruraitz-Gauna	1,3%	Mafueta	4,3%	3,9%						
	Lapuebla de Labarca	1,1%	Guardia (Bastari)	3,5%	3,1%						
	Guardia (Bastari)	0,9%	Kripan	3,0%	2,7%						
	Kanpezu	0,8%	Gobiaran	2,6%	2,2%						
	Iruña Oka	0,8%	Lantaron	2,5%	2,3%						
	Harana	0,7%	Villabuena de Alava	1,7%	1,5%						
	Leza	0,6%	Bernedo	1,6%	1,4%						
	Arria-Maeztu	0,5%	Lagran	1,6%	1,4%						
	Burgelu	0,5%	Armiñón	1,6%	1,4%						
	Lagran	0,4%	Burgelu	1,5%	1,5%						
	Samaniego	0,4%	Urizaharra	1,4%	1,4%						
	Lantaron	0,4%	Harana	1,3%	1,3%						
	Bernedo	0,3%	Zanbrana	1,2%	1,2%						
	Mafueta	0,3%	Berantevilla	1,2%	1,2%						
	Berantevilla	0,2%	Moreda de Alava	1,1%	1,1%						
	Erriberabetia	0,2%	Erriberabetia	1,1%	1,1%						
	Eltziego	0,2%	Erriberagoitia	1,0%	1,0%						
	Erriberagoitia	0,2%	Ekora	0,8%	0,8%						
	Lantziego	0,2%	Añana	0,5%	0,5%						
	Armiñón	0,0%									
	Kripan	0,0%									
	Bilar	0,0%									
	Moreda de Alava	0,0%									
	Navaridas	0,0%									
	Urizaharra	0,0%									
	Añana	0,0%									
	Villabuena de Alava	0,0%									
	Ekora	0,0%									
	Zanbrana	0,0%									

E13. Taula. Udalerrien multzokatze aldakorra, euskaldunen % aren araberakoa. Bizkaia, 1981-2011

	Udalerrria	Eusk% 1981	Udalerrria	Eusk% 1991	1981-1991	Udalerrria	Eusk% 2001	1991-2001	Udalerrria	Eusk% 2011	2001-2011	
%90 - %100	Gizaburuaga	100,0%										
	Mendata	98,5%										
	Fruiz	97,6%										
	Nabarniz	97,2%										
	Munitibar-Arbatzegi-Gerrikaitz	97,1%	Munitibar-Arbatzegi-Gerrikaitz	98,7%	1,6%							
	Amoroto	96,9%	Nabarniz	98,4%	1,2%							
	Errigoti	96,4%	Gizaburuaga	97,6%	-2,4%							
	Aulesti	96,3%	Amoroto	97,1%	0,3%							
	Elantxobe	96,1%	Aulesti	96,7%	0,3%							
	Ereño	95,7%	Fruiz	96,5%	-1,1%							
	Markin-Etxebarria	95,1%	Mendata	96,5%	-2,0%							
	Arratzu	95,0%	Kortezubi	96,0%	2,4%							
	Gamiz-Fika	94,9%	Errigoti	95,9%	-0,5%							
	Arrieta	94,8%	Morga	95,0%	0,2%							
	Morga	94,8%	Ispaster	94,9%	3,3%	Gizaburuaga	96,4%	-1,2%				
	Zeanuri	94,8%	Ajangiz	94,0%	1,1%	Aulesti	96,4%	-0,3%				
	Berriatua	94,3%	Elantxobe	93,9%	-2,2%	Munitibar-Arbatzegi-Gerrikaitz	96,1%	-2,6%				
	Kortezubi	93,7%	Ereño	93,8%	-1,8%	Amoroto	95,3%	-1,8%				
	Dima	93,4%	Muxika	93,7%	2,9%	Ispaster	95,3%	0,4%				
	Ea	93,3%	Markin-Etxebarria	93,7%	-1,5%	Markin-Etxebarria	94,7%	1,1%				
	Mendexa	93,2%	Zeanuri	93,4%	-1,4%	Arratzu	94,5%	1,8%				
	Ajangiz	92,9%	Meñaka	92,8%	0,7%	Nabarniz	94,0%	-4,4%				
	Ibarrangelu	92,6%	Arratzu	92,7%	-2,3%	Ajangiz	93,8%	-0,2%				
	Zeberio	92,5%	Berriatua	92,4%	-1,9%	Elantxobe	93,2%	-0,7%				
	Meñaka	92,1%	Dima	91,6%	-1,8%	Berriatua	92,9%	0,5%				
	Ispaster	91,6%	Mañaria	91,2%	6,9%	Muxika	92,6%	-1,1%	Amoroto	93,4%	-1,9%	
	Muxika	90,8%	Gamiz-Fika	91,2%	-3,7%	Ereño	92,4%	-1,4%	Aulesti	91,6%	-4,8%	
	Galika	90,2%	Arrieta	90,9%	-4,0%	Mañaria	90,6%	-0,7%	Ziortza-Bolibar	90,8%		
	Garai	90,0%	Ea	90,6%	-2,7%	Mendexa	90,4%	1,2%	Gizaburuaga	90,3%	-6,1%	
	%80 - %90						Kortezubi	89,6%	-6,4%			
							Mendata	89,5%	-7,0%			
							Morga	89,4%	-5,8%	Munitibar-Arbatzegi-Gerrikaitz	89,9%	-6,1%
						Zeanuri	89,3%	-4,1%	Kortezubi	89,3%	-0,4%	
						Markina-Xemein+Ziortza-Bolibar	88,7%	2,0%	Arratzu	88,7%	-5,8%	
						Dima	88,1%	-3,5%	Nabarniz	88,3%	-5,5%	
						Meñaka	88,1%	-4,7%	Ajangiz	88,2%	-5,6%	
						Murueta	88,0%	-1,3%	Markin-Etxebarria	87,6%	-7,2%	
						Garai	86,9%	-2,3%	Ispaster	87,1%	-8,2%	
						Arantzazu	86,5%	-2,8%	Elantxobe	87,1%	-6,1%	
						Izurtza	86,4%	7,4%	Muxika	86,5%	-6,1%	
						Lekaito	86,3%	-0,7%	Mendata	86,1%	-3,4%	
						Errigoti	86,1%	-9,8%	Ereño	86,0%	-7,5%	
						Ibarrangelu	85,2%	-4,1%	Mendexa	84,2%	-6,2%	
						Arteaga-Gaztelu-Elexabetia	84,3%	0,6%	Murueta	83,7%	-4,4%	
						Fruiz	83,9%	-12,6%	Morga	83,5%	-5,9%	
						Ondarroa	83,4%	5,0%	Errigoti	83,1%	-3,0%	
						Zeberio	81,8%	-4,4%	Dima	82,5%	-5,7%	
						Ea	81,5%	-9,1%	Berriatua	81,9%	-11,0%	
						Arrieta	80,6%	-10,3%	Mañaria	80,8%	-9,8%	
						Gautegiz-Arteaga	80,3%	-7,4%	Lekaito	80,5%	-5,8%	
%70 - %80										Garai	79,9%	-6,9%
										Markina-Xemein+Ziortza-Bolibar	79,7%	-9,0%
									Ondarroa	79,1%	-4,3%	
									Gautegiz-Arteaga	78,6%	-1,8%	
									Ibarrangelu	78,4%	-6,8%	
									Zeanuri	78,2%	-11,1%	
									Ea	77,7%	-3,8%	
									Arrieta	76,4%	-4,2%	
									Arantzazu	76,0%	-10,6%	
									Forua	75,9%	-1,1%	
									Meñaka	75,4%	-12,8%	
									Arteaga-Gaztelu-Elexabetia	75,0%	-9,3%	
									Fruiz	74,9%	-9,0%	
									Izurtza	73,7%	-12,7%	
									Gamiz-Fika	73,1%	-2,9%	
								Bermeo	72,7%	-3,0%		
								Galika	71,2%	-6,2%		
								Larrabetzu	71,1%	-7,2%		
								Zeberio	70,5%	-11,2%		
%60 - %70												
%50 - %60												
%40 - %50												

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

	Udalerrria	Eusk% 1981	Udalerrria	Eusk% 1991	1981-1991	Udalerrria	Eusk% 2001	1991-2001	Udalerrria	Eusk% 2011	2001-2011
%30 - %40	Iurrela	38,7%	Barrika	39,7%	-0,4%	Galdakao	38,6%	8,1%	Gorliz	39,8%	5,8%
	Arakaldo	38,3%	Durango	38,6%	5,0%	Zaratamo	38,4%	3,6%	Sondika	39,1%	5,8%
	Zamudio	37,9%	Zaratamo	34,7%	2,1%	Ugao	36,5%	9,4%	Galdakao	38,9%	0,3%
	Zaldibar	36,0%	Gorliz	30,6%	7,5%	Gorliz	34,0%	3,4%	Ugao	37,3%	0,8%
	Durango	33,6%	Sondika	30,1%	3,6%	Sondika	33,5%	3,5%	Plentzia	36,4%	7,4%
	Zaratamo	32,6%				Sopela	33,3%	5,0%	Berango	35,6%	6,8%
								Derio	33,9%	5,9%	
								Arrigorriaga	32,9%	6,6%	
%20 - %30	Sondika	26,5%	Galdakao	29,6%	4,8%	Plentzia	29,0%	2,8%	Ermua	29,9%	5,5%
	Ugao	25,3%	Sopela	28,3%	3,5%	Berango	28,8%	2,3%	Leioa	29,5%	7,8%
	Galdakao	24,8%	Ugao	27,1%	1,8%	Derio	27,9%	6,4%	Getxo	27,7%	7,8%
	Sopela	24,7%	Berango	26,4%	2,5%	Arrigorriaga	26,3%	7,9%	Etxebarri	26,3%	11,5%
	Berango	23,9%	Plentzia	26,2%	7,0%	Ermua	24,3%	8,7%	Gordexola	25,9%	9,1%
	Gorliz	23,1%	Derio	21,6%	2,3%	Leioa	21,6%	6,4%	Zierbena	25,5%	11,8%
								Zalla	24,5%	9,9%	
								Abanto-Zierbena	24,4%	8,2%	
								Urduña	24,4%	5,0%	
								Erandio	24,3%	6,6%	
								Gueñes	24,1%	10,6%	
								Muskiz	24,0%	8,3%	
								Basauri	23,2%	6,1%	
								Bilbo	23,0%	7,5%	
							Alonsotegi	23,0%	8,2%		
							Ortuella	22,4%	8,0%		
							Balmaseda	22,2%	10,3%		
							Trapagaran	22,2%	7,3%		
							Galdames	22,0%	7,8%		
							Sopuerta, Garape	21,5%	7,3%		
							Portugalete	20,0%	7,3%		
							Artzentales	20,0%	10,9%		
							Santurtzi	19,8%	7,7%		
%10 - %20	Derio	19,3%	Arrigorriaga	18,4%	8,2%	Getxo	19,9%	5,6%	Karrantza	19,0%	8,1%
	Plentzia	19,2%	Ermua	15,6%	3,5%	Urduña	19,4%	12,5%	Sestao	18,6%	7,4%
	Ermua	12,1%	Leioa	15,4%	5,2%	Erandio	17,8%	5,0%	Barakaldo	18,3%	8,5%
	Erandio	10,5%	Getxo	14,3%	4,4%	Basauri	17,1%	6,4%	Turtzioz	17,4%	13,1%
	Arrigorriaga	10,2%	Erandio	12,7%	2,3%	Gordexola	16,8%	11,2%	Lanestosa	13,3%	11,2%
	Leioa	10,2%	Basauri	10,7%	4,2%	Abanto-Zierbena	16,2%	9,4%			
						Muskiz	15,7%	8,8%			
						Bilbo	15,5%	5,9%			
						Trapagaran	14,9%	7,1%			
						Etxebarri	14,8%	6,4%			
						Alonsotegi	14,7%	8,6%			
						Zalla	14,6%	9,0%			
						Ortuella	14,4%	8,3%			
						Galdames	14,2%	8,0%			
					Sopuerta, Garape	14,1%	12,1%				
					Zierbena	14,0%	10,1%				
					Gueñes	13,9%	8,5%				
					Portugalete	12,7%	6,4%				
					Santurtzi	12,1%	6,6%				
					Balmaseda	11,9%	7,6%				
					Sestao	11,2%	6,1%				
					Karrantza	11,0%	9,4%				
%0 - %10	Getxo	9,9%	Bilbo	9,6%	3,4%	Barakaldo	9,8%	5,6%			
	Basauri	6,5%	Etxebarri	8,4%	3,5%	Artzentales	9,1%	9,0%			
	Bilbo	6,2%	Trapagaran	7,8%	6,2%	Turtzioz	4,3%	2,7%			
	Etxebarri	4,9%	Muskiz	6,9%	4,8%	Lanestosa	2,1%	0,5%			
	Alonsotegi	2,5%	Urduña	6,9%	4,9%						
	Portugalete	2,2%	Abanto-Zierbena	6,8%	5,6%						
	Muskiz	2,1%	Portugalete	6,3%	4,1%						
	Urduña	2,0%	Galdames	6,2%	5,7%						
	Santurtzi	1,8%	Alonsotegi	6,1%	3,7%						
	Trapagaran	1,6%	Ortuella	6,1%	5,4%						
	Sestao	1,5%	Zalla	5,5%	4,7%						
	Gueñes	1,4%	Gordexola	5,5%	4,2%						
	Barakaldo	1,3%	Santurtzi	5,5%	3,7%						
	Gordexola	1,3%	Sestao	5,1%	3,6%						
	Balmaseda	1,2%	Gueñes	5,0%	3,6%						
	Abanto-Zierbena	1,2%	Balmaseda	4,3%	3,1%						
	Sopuerta, Garape	0,9%	Barakaldo	4,2%	2,9%						
	Zalla	0,8%	Zierbena	3,8%	3,4%						
	Ortuella	0,6%	Sopuerta, Garape	2,1%	1,2%						
	Artzentales	0,6%	Lanestosa	1,6%	1,6%						
	Karrantza	0,6%	Turtzioz	1,6%	1,0%						
	Turtzioz	0,6%	Karrantza	1,5%	1,0%						
	Galdames	0,5%	Artzentales	0,1%	-0,4%						
	Zierbena	0,5%									
Lanestosa	0,0%										

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

	Udalerrria	Eusk% 1981	Udalerrria	Eusk% 1991	1981-1991	Udalerrria	Eusk% 2001	1991-2001	Udalerrria	Eusk% 2011	2001-2011	
%50 - %60									Astigarraga	59,8%	0,5%	
									Eskoriatza	58,8%	-0,6%	
									Elgoibar	58,1%	-2,8%	
				Aretxabaleta	59,7%	8,2%			Urnieta	58,0%	7,4%	
				Soraluze	59,4%	6,9%	Ordizia	59,7%	7,2%	Hernani	57,4%	2,7%
				Ibarra	59,0%	2,3%	Eskoriatza	59,4%	7,4%	Legazpi	57,2%	-0,6%
							Astigarraga	59,2%	0,7%			
							Beasain	58,3%	7,1%			
							Legazpi	57,8%	8,0%	Ordizia	57,2%	-2,5%
							Lezo	56,0%	5,8%	Soraluze	56,9%	-3,7%
							Lezo	56,7%	6,7%	Lezo	56,8%	0,8%
							Arrasate	55,9%	6,2%	Urretxu	56,8%	2,2%
							Hernani	54,7%	6,2%	Beasain	55,8%	-2,5%
						Urretxu	54,6%	6,2%	Arrasate	54,6%	-1,2%	
						Olaberria	52,3%	7,6%				
						Elbar	51,8%	5,2%	Olaberria	53,6%	1,3%	
						Urnieta	50,7%	2,6%	Andoain	52,4%	2,1%	
						Andoain	50,2%	5,0%	Eibar	51,2%	-0,7%	
%40 - %50									Zumarraga	45,7%	-0,8%	
									Donostia	40,6%	5,9%	
									Lasarte-Oria	40,0%	3,0%	
%30 - %40												
%20 - %30												
%10 - %20												
%0 - %10												

UDALERRI EUSKALDUNAK EAEN: EGOERA ETA BILAKAERA, 1981-2011

	Udalerrria	Eusk% 1981	Udalerrria	Eusk% 1991	1981-1991	Udalerrria	Eusk% 2001	1991-2001	Udalerrria	Eusk% 2011	2001-2011
%0 - %10	Gebo	9.9%	Bastida	9.9%	7.7%	Barakaldo	9.8%	5.6%			
	Zigoitia	9.4%	Bibo	9.6%	3.4%	Oion	9.7%	2.7%			
	Basauri	6.5%	Lantziego	9.6%	9.4%	Artzetales	9.1%	9.0%			
	Bilbo	6.2%	Artzniega	9.6%	8.1%	Leza	8.2%	0.8%			
	Asparrena	6.2%	Zaldondo	9.3%	7.7%	Gobiaran	8.1%	5.5%			
	Laudio	5.6%	Alara	9.3%	6.8%	Harana	8.1%	6.8%			
	Arratzu-Ubarrundia	5.6%	Okondo	8.7%	6.4%	Erberagoitia	7.1%	6.1%			
	Etxebarri	4.9%	Navaridas	8.5%	8.5%	Zanbrana	6.4%	5.2%			
	Urkabustaiz	4.5%	Etxebarri	8.4%	3.5%	Erberabetia	6.2%	5.1%			
	Zuia	3.7%	Barrundia	8.1%	5.2%	Ekora	4.8%	4.0%			
	Agurain	3.6%	Kuartango	8.0%	5.5%	Eltziego	4.6%	-8.7%			
	Gasteiz	3.4%	Trapagaran	7.8%	6.2%	Lagran	4.6%	3.0%			
	Donemiliaga	3.1%	Gasteiz	7.5%	4.1%	Berantevilla	4.5%	3.3%			
	Barrundia	2.9%	Leza	7.4%	6.9%	Armiñon	4.4%	2.8%			
	Kuartango	2.6%	Dulantzi	7.2%	4.8%	Turtzioz	4.3%	2.7%			
	Amurrio	2.5%	Zuia	7.0%	3.3%	Lantaron	3.7%	1.2%			
	Aiara	2.5%	Oion	6.9%	5.5%	Lanestosa	2.1%	0.5%			
	Alonsotegi	2.5%	Iruratz-Gauna	6.9%	5.6%	Navaridas	1.8%	-6.6%			
	Gobiaran	2.5%	Muskiz	6.9%	4.8%						
	Dulantzi	2.3%	Urduña	6.9%	4.9%						
	Okondo	2.3%	Abanto-Zierbena	6.8%	5.6%						
	Bastida	2.2%	Kanpezu	6.7%	5.9%						
	Portugalete	2.2%	Portugalete	6.3%	4.1%						
	Muskiz	2.1%	Galdames	6.2%	5.7%						
	Urduña	2.0%	Alonsotegi	6.1%	3.7%						
	Santurtzi	1.8%	Ortuella	6.1%	5.4%						
	Trapagaran	1.6%	Zalla	5.5%	4.7%						
	Zaldondo	1.6%	Gordexola	5.5%	4.2%						
	Sestao	1.5%	Santurtzi	5.5%	3.7%						
	Artzniega	1.4%	Donemiliaga	5.5%	2.4%						
	Gueñes	1.4%	Samaniego	5.3%	4.9%						
	Oion	1.4%	Sestao	5.1%	3.6%						
	Barakaldo	1.3%	Gueñes	5.0%	3.6%						
	Gordexola	1.3%	Iruña Oka	4.9%	4.2%						
	Iruratz-Gauna	1.3%	Bilar	4.8%	4.8%						
	Balmaseda	1.2%	Mañueta	4.3%	4.0%						
	Abanto-Zierbena	1.2%	Balmaseda	4.3%	3.1%						
	Lapuebla de Labarca	1.1%	Barakaldo	4.2%	2.9%						
	Guardia (Bastan)	0.9%	Zierbena	3.8%	3.4%						
	Sopuerta, Garape	0.9%	Guardia (Bastan)	3.5%	2.6%						
	Zalla	0.8%	Kripan	3.0%	3.0%						
	Kanpezu	0.8%	Cobiaran	2.6%	0.1%						
	Iruña Oka	0.8%	Lantaron	2.5%	2.1%						
	Harana	0.7%	Sopuerta, Carape	2.1%	1.2%						
	Ortuella	0.6%	Villabuena de Alava	1.7%	1.7%						
	Leza	0.6%	Lanestosa	1.6%	1.6%						
	Artzetales	0.6%	Bernedo	1.6%	1.3%						
	Karrantza	0.6%	Lagran	1.6%	1.2%						
	Turtzioz	0.6%	Armiñon	1.6%	1.6%						
	Galdames	0.5%	Turtzioz	1.6%	1.0%						
	Arraia-Maeztu	0.5%	Karrantza	1.5%	1.0%						
	Burgelu	0.5%	Burgelu	1.5%	1.0%						
	Zierbena	0.5%	Urizaharra	1.4%	1.4%						
	Lagran	0.4%	Harana	1.3%	0.6%						
	Samaniego	0.4%	Zanbrana	1.2%	1.2%						
	Lantaron	0.4%	Berantevilla	1.2%	1.0%						
	Bernedo	0.3%	Moreda de Alava	1.1%	1.1%						
	Mañueta	0.3%	Erberabetia	1.1%	0.8%						
	Berantevilla	0.2%	Erberagoitia	1.0%	0.8%						
	Erberabetia	0.2%	Ekora	0.8%	0.8%						
	Eltziego	0.2%	Añana	0.5%	0.5%						
	Erberagoitia	0.2%	Artzetales	0.1%	-0.4%						
	Lantziego	0.2%									
	Armiñon	0.0%									
	Kripan	0.0%									
	Bilar	0.0%									
	Moreda de Alava	0.0%									
	Navaridas	0.0%									
	Urizaharra	0.0%									
	Añana	0.0%									
	Villabuena de Alava	0.0%									
Ekora	0.0%										
Zanbrana	0.0%										
Lanestosa	0.0%										